

Kuva 1. Kansikuva, ilmahavainnekuva Hiedanrannan Tehtaasta (ARCO Architecture Company 2025)

HIEDANRANNAN KULTTUURITILAT

TARVESELVITYS

3_2026

Sisällys

1	TIIVISTELMÄ	6
1.1	Hankeryhmän kokoonpano	8
1.2	Arvio kustannuksista	9
1.3	Hiedanrannan kehittäminen, Hiedanrannan Kehitys Oy	11
1.4	Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma	11
1.5	Alustavat laajuustiedot ja rakennusvaiheistus	12
1.6	Osallistaminen	14
1.7	Kestävä kehitys ja vastuullisuus Hiedanrannan kulttuuritiloissa	16
1.8	Ilmastotoimet	17
1.8.1	Tampereen kaupungin ilmastotoimet	17
1.8.2	Ilmastotoimet hankkeessa.....	17
2	NYKYTILANTEEN ANALYYSI	19
2.1	Toimialan kuvaus ja Hiedanrannan tulevat kulttuuritoimijat.....	19
2.2	Kaupungin omat kulttuuripalvelut.....	20
2.2.1	Lielahden kirjasto.....	20
2.2.2	Tampereen seudun työväenopisto.....	21
2.3	Taiteen perusopetuspalvelut	23
2.3.1	Pirkanmaan musiikkiopisto ja Tampereen konservatorio	24
2.3.2	Sorin Sirkus	26
2.3.3	Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä.....	27
2.3.4	Työväenopiston taiteen perusopetus.....	28
2.4	Esittävän taiteen palvelut	30
2.4.1	Pirkanmaan tanssin keskus.....	31
2.4.2	Ahaa Teatteri	32
2.4.3	Vapaan kentän teatteritoimijat	33
2.5	Kirjallisuuden ja sanataiteen palvelut.....	35
2.5.1	Lastenkirjainstituutti.....	35
2.5.2	Pirkkalalaiskirjailijat	35
2.5.3	Sanataideyhdistys Yöstäjä	36
2.5.4	Tampere Kuplii.....	36
2.5.5	Tampereen Tarinatalo	36

2.5.6	Työväenopiston sanataiteen perusopetus ja luovan kirjoittamisen koulutukset	37
3	TOIMINNAN TARPEET	37
3.1	Toiminnan kehitysennuste.....	37
3.2	Väestöennusteet ja palvelutarve	37
3.3	Toiminnan strategiavaihtoehdot	40
3.4	Tilantarve	42
4	Rakennushanke.....	43
4.1	Merkitys lähiympäristölle	43
4.1.1	Hiedanrannan yleissuunnitelma ja sen kehittyminen	43
4.1.2	Asemakaavoitustilanne	44
4.1.3	Asemakaava nro 8893, Tehdas- ja kartanoalue.....	44
4.1.4	Tontti ja piha.....	45
4.1.5	Joukkoliikenneyhteydet, kävely ja pyöräily	45
4.1.6	Auto- ja polkupyöräpysäköinti.....	45
4.2	Tontin pohjaolosuhteet	46
4.2.1	Hulevesien hallinta	46
4.3	Toimitilastrategia	46
4.4	Toimintojen sijoittuminen rakennuksen sisällä	47
4.5	Kaupungin omat kulttuuripalvelutilat.....	49
4.5.1	Kirjasto	49
4.5.2	Tampereen seudun työväenopisto.....	49
4.5.3	Yhteiskäyttöiset esitys- ja tapahtumatilat	49
4.6	Taiteen perusopetuksen tilat.....	52
4.6.1	Pirkanmaan musiikkiopisto ja Tampereen konservatorio	52
4.6.2	Sorin Sirkus	53
4.6.3	Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä	53
4.6.4	Työväenopiston sanataiteen perusopetus	53
4.7	Esittävän taiteen tilat.....	53
4.7.1	Pirkanmaan Tanssin Keskus.....	53
4.7.2	Ahaa Teatteri	54
4.7.3	Vapaan kentän teatteritoimijat	54
4.8	Kirjallisuuden ja sanataiteen tilat	54

4.9	Yhteiskäyttöiset tilat	55
4.9.1	Sisäänkäyntiaula	55
4.9.2	Huolto- ja logistiikkatilat.....	55
4.9.3	Verstastilat.....	55
4.9.4	Yhteiskäyttöiset työ- ja neuvottelutilat	55
4.9.5	Siivoustilat	56
4.9.6	Henkilökunnan puku- ja pesutilat.....	56
4.9.7	Esiintyjien ja opiskelijoiden puku- ja pesutilat	56
4.10	Tukipalvelujen tarve ja järjestämismahdollisuudet	56
4.10.1	Kiinteistöjohtaminen	56
4.10.2	Kulttuuripalveluiden toiminnanohjaus ja tilaoperointi	56
4.10.3	Puhtauspalvelut.....	58
4.11	Väistötilatarpeet	58
4.12	Kustannukset	59
4.12.1	Rakennus ja ylläpitokustannukset	59
4.12.2	Sisäiset vuokrakustannukset	61
4.12.3	Toiminnan kustannukset	62
4.13	Taide rakennushankkeessa	64
5	HANKKEELLE ASETETTAVAT TAVOITTEET	64
5.1	Toiminnan tavoitteet	64
5.2	Aikataulu- ja kustannustavoitteet.....	65
5.3	Hankintarajat	66
5.4	Rakennusteknisen toteutuksen tavoitteet	66
5.5	Arvio energian käyttökustannuksista	70
5.6	Elinkaaren hiilijalanjälkilaskelma	70
5.7	Elinkaarikustannuslaskelma	70
5.8	Tekniset olosuhdevaatimukset.....	70
5.8.1	LVI-tekniikka	70
5.8.2	Sähkötekniikka.....	73
5.8.3	Energialuokkatavoite	78
5.8.4	Toiminnan asettamat vaatimukset turvallisuudelle ja varustelutasolle	78
5.8.5	Palotekniikka.....	80

5.8.6	Akustiikka.....	80
6	Liitteet.....	81

1 TIIVISTELMÄ

Hiedanrannan kulttuurikeskittymän kehittäminen toteuttaa pormestariohjelman 2025–2029, Tampereen kaupungin strategian 2035 sekä Pirkanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 linjauksia. Kulttuuritilojen ja tapahtumatoimintojen kehittäminen on myös osa Hiedanrannan kehittämisohjelman ja Tampereen elämystalouden kehittämisohjelman 2022–2025 toimenpiteitä. Kulttuuritilaraapeet on todettu Tampereen kaupungin kulttuuritilaselvityksessä vuonna 2021.

Laadukas ja saavutettava musiikkikoulutuspolku ja taiteen perusopetus Tampereella turvataan. Uudet tilat toteutetaan Hiedanrantaan, tilankäyttö ja synergiahädyt optimoiden. Tampereen kaupunki edistää Pirkanmaan musiikkiopiston ja Konservatorion yhdistymistä, molempien toimijoiden henkilöstöä prosessissa kuullen. (Pormestariohjelma 2025–2029)

Hiedanrannan kulttuuritilojen sijoittuminen Hiedanrannan tehtaaseen perustuu 29.11.2023 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa hyväksytyyn Kulttuurin palveluverkkosuunnitelmaan 2035 (TRE:5239/00.01.02/2023). Hiedanrannan konsepti ”Hiedanrannan kulttuuritilat osana elämystalouden ekosysteemiä” on esitelty Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa 19.12.2023.

Merkitys ja vaikutukset

Hiedanrannan Tehtaan kulttuurikeskittymän rakentaminen on strateginen toimenpide, joka vahvistaa Tampereen asemaa elämystalouden keskuksena ja kulttuurikaupunkina, lisää kaupungin kilpailukykyä ja tukee sen pitkän aikavälin elinvoimaa. Se kehittää olennaisella tavalla kulttuurin palveluverkkoa ja vahvistaa kaupungin roolia palveluverkon ohjaajana.

Yhteiskäyttöiset ja muunneltavat tilat mahdollistavat tilankäytön tehostamisen sekä eri toimijoiden yhteistyön kehittymisen. Kiinteistön omistajalle kaupungin pitkäaikainen vuokrasopimus turvaa matalan riskitason, joka heijastuu suoraan tilojen vuokratason ja sitä kautta tasaa avustumäärärahojen ennustettavuutta. Kulttuuritilojen ja -palvelujen keskittäminen parantaa kulttuurin matkailullista vetovoimaa ja palvelujen saavutettavuutta erityisesti kasvavilla Länsi-Tampereen asuinalueilla. Käytöstä poistuneen tehdasrakennuksen uusiokäyttö säilyttää teollista kulttuuriperintöä ja tukee ilmastovaikutusten minimointia.

Samalla Hiedanranta toimii myös kansainvälisesti kiinnostavana kulttuurivetoisen kaupunkikehittämisen mallina, jossa julkinen taide, tapahtumat, kulttuuripalvelut ja -tilat vahvistavat kaupunginosan vetovoimaa, rakentavat alueen brändiä, parantavat arvonnousua ja vauhdittavat rakentumista.

- **Luovien alojen ekosysteemin vahvistuminen:** Tilakeskittymä edistää eri kulttuurialojen yhteistyötä, kasvattaa yleisöpohjaa ja synnyttää uusia innovatiivisia palveluja ja tuotantoja.
- **Taloudelliset vaikutukset:** Kulttuuritoimijoiden tilojen ja toimintaedellytysten paraneminen vaikuttaa suoraan alan elinkeinojen ja työllisyyden kehittämiseen.

- **Kaupungin vetovoima:** Harjoitus-, esitys- ja tapahtumatilojen lisääminen mahdollistaa tamperelaisten esittävän taiteen ammattilaisten esitysten lisäksi myös korkeatasoisia vierailuesityksiä, jotka nostavat Tampereen kansallista ja kansainvälistä profiilia kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina.
- **Matkailu:** Mielenkiintoinen, vanha tehdasrakennus, historiallinen kartano puistoineen, järvenrantamaisemat sekä monipuolinen kulttuuritarjonta ja muut elämyspalvelut houkuttelevat sekä koti- että ulkomaisia matkailijoita ja tukevat paikallista elinkeinotoimintaa.
- **Kestävät tilaratkaisut:** Kulttuuritilojen suunnittelussa huomioidaan taiteenalojen erityispiirteet, yhteiskäyttöisyys ja muunneltavuus sekä esteettömyys. Tehtaaseen sijoittuvat muut palvelut ja toiminnot lisäävät tilan houkuttelevuutta ja käyttöastetta.
- **Kulttuurivetoinen aluekehittäminen:** Kulttuuritilat ja -palvelut vahvistavat Tampereen läntisen kaupunginosan vetovoimaa. Kulttuurikeskittymällä on merkittäviä vaikutuksia Hiedanrannan alueen brändiin, arvonnousuun ja rakentumisen vauhdittumiseen.
- **Alueellinen elinvoima:** Tehtaan toimijoiden ja palveluiden aikaansaama vierailija- ja kävijämäärä vaikuttaa Hiedanrannan paikallispalveluiden elinvoimaan. Kaupallisen markkina-alueen rajat ylittävät ja vetovoimaiset määränpäätoiminnot lisäävät Hiedanrannan palvelutarjontaa ja alueellista vetovoimaa.

Sijainti

Hiedanrannan kulttuuritilat sijoittuvat Hiedanrannan Tehtaaseen. Hiedanrannan Tehdas sijaitsee uudella kehittyvällä Hiedanrannan alueella Santalahdesta Lentävänniemeeseen jatkavan raitiotieyhteyden varrella. Hiedanrannan tehtaan osoite on Tehdaskartanonkatu 42 ja nykyinen kiinteistötunnus 837–263–2500–28. Etäisyys keskustorilta on noin 6 km. Raitiotiepysäkki on Hiedanrannan Tehtaan kohdalla.

Asemakaava

Hiedanrannan tehtaan alueen asemakaavamuutos 8893 on vuoden 2027 kaavoitusohjelmassa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma laajemmasta asemakaavakokonaisuudesta on ollut nähtävillä 4.2.2021-25.2.2021 ja 19.5.2022 - 9.6.2022 (TRE: 7689/10.02.01/2021). Hiedanrannan tehtaan aluetta koskevan asemakaavamuutosalueen 8893 tarkistettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS 27.1.2025) on ollut nähtävillä 30.1. – 20.2.2025. Tavoitteena on asettaa asemakaavamuutoksen valmisteluaineisto nähtäville 2026 ja asemakaavaehdotus keväällä 2027. Tavoitteena on, että asemakaava vahvistuisi vuodenvaihteessa 2027/2028 mikäli siitä ei valiteta. Hiedanrannan kulttuuritilojen viitesuunnitelmia kehitetään edelleen vaihekohtaisesti hankesuunnitteluvaiheissa.

Toteutus

Pitkän aikavälin Palvelut, asuminen, liikenne ja maankäyttö -suunnitelmassa (PALM) Hiedanrannan kulttuuritilat on esitetty toteutettavaksi vuokrakohteena.

Hiedanrannan tehdaskiinteistön omistaa Hiedanrannan Kehitys Oy, joka kehittää kiinteistöä Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän sekä kaupallisten toimijoiden käyttöön. Tampereen kaupungin Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä vuokraa osan

tehdaskiinteistön tiloista Hiedanrannan Kehitys Oy:ltä. Tampereen kaupunki ei sitoudu tarveselvitysvaiheen vuokra-arvioon. Tampereen kaupunki, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka - palveluryhmä vuokraa tilat sisäisellä vuokrasopimuksella Kulttuurin palveluryhmän käyttöön.

Hiedanrannan kulttuuritilat toteutetaan alustavan suunnitelman mukaan useammassa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan taiteen perusopetuksen tiloista musiikkioppilaitosten tilat, joihin sijoittuu Pirkanmaan musiikkiopiston ja Tampereen konservatorion sekä Sorin Sirkuksen tilat. Samassa vaiheessa toteutetaan myös esittävän taiteen kuten tanssin ja teatterin harjoitus- ja esitystilat. Omina vaiheinaan myöhemmin toteutetaan Tampereen seudun työväenopiston tilat, kirjaston ja kirjallisuuden tilat sekä käsityön opetustilat. Merkittävä osa (noin 50 %) kulttuuritoimijoiden tiloista on yhteiskäyttöisiä. Tilamitoituksessa on huomioitu kaupungin asukasmäärän kasvusta johtuva palvelutarpeen kasvu eri palveluissa.

Rakennustyöt on suunniteltu toteutettavaksi vaiheittain vuosien 2028–2036 aikana, jolloin ensimmäisen vaiheen käyttöönotto olisi vuoden 2030 lopussa. Seuraavien rakennusvaiheiden arvioitu käyttöönotto on arvioitu vuosille 2032–2036.

Hiedanrannan ensimmäisen vaiheen valmistuttua luovutaan mm. Pirkanmaan musiikkiopiston tiloista De Gamlas Hem ja Kurila Eteläpuistossa sekä Tampereen konservatorion tiloista Pyynikintorin laidalla ja Pyynikin Triכון tiloissa. Seuraavien vaiheiden valmistuttua luovutaan osasta Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän tiloja ja osasta tuettujen kulttuuritoimijoiden nykyisiä tiloja.

1.1 Hankeryhmän kokoonpano

Tarveselvitysesityksen on valmistellut hankeryhmä, joka koostui seuraavista henkilöistä ja yritysistä:

- Terho Sampo, kulttuurijohtaja, kulttuurin palveluryhmä (31.12.2025 asti)
- Kalliohaka Elina, kehittämiskoordinaattori, sivistyspalvelut
- Suominen Kirsi, kehittämiskoordinaattori, sivistyspalvelut
- Sola Monika, kehittämiskoordinaattori, sivistyspalvelut (11.11.2024 asti)
- Salovaara Virpi, kehittämiskoordinaattori, sivistyspalvelut / palveluverkko (30.6.2024 asti)
- Salmenkangas Niina, kirjastopalvelujohtaja, kirjastopalvelut
- Sahlander Taina, kirjastopalvelupäällikkö, kirjastopalvelut
- Lehtinen Marianna, kulttuuripalvelupäällikkö, kaupunkikulttuuriyksikkö
- Sahlander Taina, kirjastopalvelupäällikkö, kirjastopalvelut
- Gröhn Maija-Liisa, työväenopiston rehtori, Tampereen seudun työväenopisto
- Vatanen Tuula, apulaisrehtori, Tampereen seudun työväenopisto
- Vesén Anna, projektipäällikkö, kulttuurin palveluryhmä
- Szalay Anna, kehittämispäällikkö, kulttuurin palveluryhmä
- Laurila Jaakko, suunnittelupäällikkö, sivistyspalvelut (13.5.2024 asti)
- Leinonen Mikko, toimitusjohtaja, Hiedanrannan Kehitys Oy
- Alkula Lasse, kiinteistöpäällikkö, Hiedanrannan Kehitys Oy

- Ahokas Sami, hankekehityspäällikkö, Hiedanrannan Kehitys Oy
- Hyrkäs Tapio, LVI-asiantuntija, Tampereen Tilapalvelut Oy
- Rautiainen Juha, sähköasiantuntija, Tampereen Tilapalvelut Oy
- Suomela Minna, rakenneasiantuntija, Tampereen Tilapalvelut Oy
- Lievonen Henri, kiinteistöpäällikkö, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikkapalveluryhmä
- Tuominen Minna, hankearkkitehti, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikkapalveluryhmä
- Vepsäläinen Tuomas, hankearkkitehti, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikkapalveluryhmä
- Tilatarveselvitys ja viitesuunnitelmat: Hiedanrannan Kehitys Oy/ Arco Architecture Company Oy

1.2 Arvio kustannuksista

Tarveselvitysvaiheen vuokra-arvio on alustava ja perustuu Hiedanrannan kehitys Oy:n kaupungille tekemään indikaatiiviseen tarjoukseen. Vuokra-arvio tarkentuu hankesuunnitelman ja vuokrasopimusneuvotteluiden valmistuttua, kun Hiedanrannan Tehtaan muutostyöt mahdollistavan asemakaavan asettamat reunaehdot toteutukselle ovat selvillä ja toteutettavien tilojen laajuus ja laatu tarkentuvat. Uusien tilojen vuokra- ja palvelutulot sekä poistuvien tilojen vuokrien vähennys arvioidaan myös hankesuunnitteluvaiheessa. Kaupungin taseessa olevat tilat, jotka eivät jatka kaupungin palvelukäytössä, pyritään realisoimaan joko suoraan myyden tai kiinteistökehittämisen kautta.

Investoinnit		
Irtokalustus, ensikertainen, kirjasto		200 000 €
Irtokalustus, ensikertainen, työväenopisto (3000 €/oppilas)		1 884 000 €
Irtokalustus, ensikertainen, kulttuuripalveluiden esitystilat		1 110 000 €
AV-suunnitelma ja -laitteet, ensikertainen, kirjasto		100 000 €
AV-suunnitelma ja -laitteet, ensikertainen, työväenopisto		230 000 €
AV-suunnitelma ja -laitteet, ensikertainen, kulttuuripalv. esitystilat		1 945 000 €
AV-suunnitelma, tuetut kulttuuritilat		60 000 €
Investoinnit yhteensä		5 529 000 €
Ensikertaisen irtokalustuksen poistokustannus, poisto aika 3 v.		1 064 667 €
Vaikutukset kirjaston käyttömenoihin		
Arvio vuokratasosta / vuosi		
* pääomavuokra (sisältää tontinvuokran)		329 958 €
* ylläpitovuokra		99 466 €
* käyttäjäsähkö (arvio 0,32 e/m ² /kk)		6 121 €
* autopaikat (pysäköintilaitos)		0 €
* hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (sis.)		12 624 €
Vuokra yhteensä		448 169 €
Vaikutukset työväenopiston käyttömenoihin		
Arvio vuokratasosta / vuosi		
* pääomavuokra (sisältää tontinvuokran)		776 664 €
* ylläpitovuokra		234 125 €

* käyttäjäsähkö (arvio 0,32 e/m ² /kk)		14 408 €
* autopaikat (pysäköintilaitos)		1 200 €
* hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (sis.)		29 716 €
Vuokra yhteensä		1 056 112 €
Vaikutukset kulttuuripalveluiden oman toiminnan käyttömenoihin		
Arvio vuokrastasosta / vuosi		
* pääomavuokra (sisältää tontinvuokran)		826 137 €
* ylläpitoavuokra		249 038 €
* käyttäjäsähkö (arvio 0,32 e/m ² /kk)		40 708 €
* autopaikat (pysäköintilaitos)		0 €
* hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (sis.)		31 609 €
Vuokra yhteensä		1 147 492 €
Vaikutukset tuetun kulttuuritoiminnan käyttömenoihin		
Arvio vuokrastasosta / vuosi		
* pääomavuokra (sisältää tontinvuokran)		2 257 749 €
* ylläpitoavuokra		680 597 €
* käyttäjäsähkö (arvio 0,32 e/m ² /kk)		41 883 €
* autopaikat (pysäköintilaitos 1200 e/kpl/v)		0 €
* hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (sis.)		86 383 €
Vuokra yhteensä		3 066 612 €
Toiminnan yhteenlasketut kustannukset euroa / vuosi	Uudet kustannukset	Kustannukset yhteensä
Kirjaston henkilöstökustannukset yhteensä	0 €	433 000 €
Työväenopiston henkilöstökustannukset yhteensä *sis. päätoimisen henkilöstön, ei tuntipalkkaisia	0 €	* 1 325 693
Kulttuuripalveluiden henkilöstökustannukset yhteensä	300 000 €	300 000 €
Muut toiminnan yhteenlasketut kustannukset yhteensä	0 €	0 €
Kirjaston siivouskustannukset (arvio 1,55 €/ m ² / kk)	29 648 €	29 648 €
Työväenopiston siivouskustannukset (arvio 1,55 €/ m ² / kk)	69 787 €	69 787 €
Kulttuuripalveluiden esitystilojen siivouskustannukset (arvio 1,55 €/ m ² / kk)	74 233 €	74 233 €
Toiminnan kustannukset yhteensä	473 668 €	2 232 361 €

Poistuvat tilakustannukset		
Kaupungin tilakustannukset (Lielahden kirjasto, Työväenopiston Ylöjärven toimipiste, De Gamlas Hem, Kurila, Konservatorio-rakennus, Lastenkirjainstituutti, Pirkkalaiskirjailijat, Yöstäjä)	1 487 823 €	
Muut tilakustannukset (PMO: Suzukikoulu, Konservatorio: Pyynikin Triko, Klingendahl ja Työväentalo, Taito Pirkanmaan/Näpsän tilat, Pirkanmaan Tanssin Keskus, Ahaa Teatteri)	567 366 €	
Poistuvat tilakustannukset yhteensä		2 055 189 €

Taulukko 1. Arvio kustannuksista

1.3 Hiedanrannan kehittäminen, Hiedanrannan Kehitys Oy

Hiedanrannan Kehitys Oy on Tampereen kaupungin omistama yhtiö ja osa kaupunkikonsernia. Yhtiö omistaa entisen sellutehtaan rakennukset ja maa-alueet, joille suurin osa Hiedanrannan keskustasta rakentuu. Yhtiön liiketoimintaa on omistamansa maaomaisuuden ja kiinteistöjen kehittäminen.

Hiedanrannan Kehitys Oy:n tehtävänä on omistamiensa kiinteistöjen vastuullinen, kaupallinen, tekninen ja asemakaavallinen kehittäminen, rakennuttaminen, vuokraaminen ja myyminen sekä näihin läheisesti liittyvä toiminta. Yhtiö vastaa myös vanhojen tehdas- ja erillISRakennusten sekä Tehtaan yhteyteen tulevien uudisrakennusten kiinteistökehittämisestä, peruskorjaamisesta, vuokraamisesta ja myynnistä. Hiedanrannan Kehitys Oy toimii läheisessä yhteistyössä Tampereen kaupungin kaavoituksen, Hiedanrannan kehitysohjelman ja alueen muiden maanomistajien kanssa.

Hiedanrannan Kehitys Oy kehittää Hiedanrannan Tehtaaseen yhteistyössä Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän kanssa Hiedanrannan kulttuurikeskittymää. Kehittämistyön tuloksena on rakennettu Hiedanrannan luovan tehtaan kulttuuritilakonsepti yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Työ on käynnistynyt vuonna 2023 Kohti Luovaa Hiedanrantaa -hankkeessa, jota rahoittivat Pirkanmaan liitto AKKE-rahoituksella ja Tampereen kaupunki. Tilakeskittymän kehittäminen jatkuu palveluryhmän omana työnä.

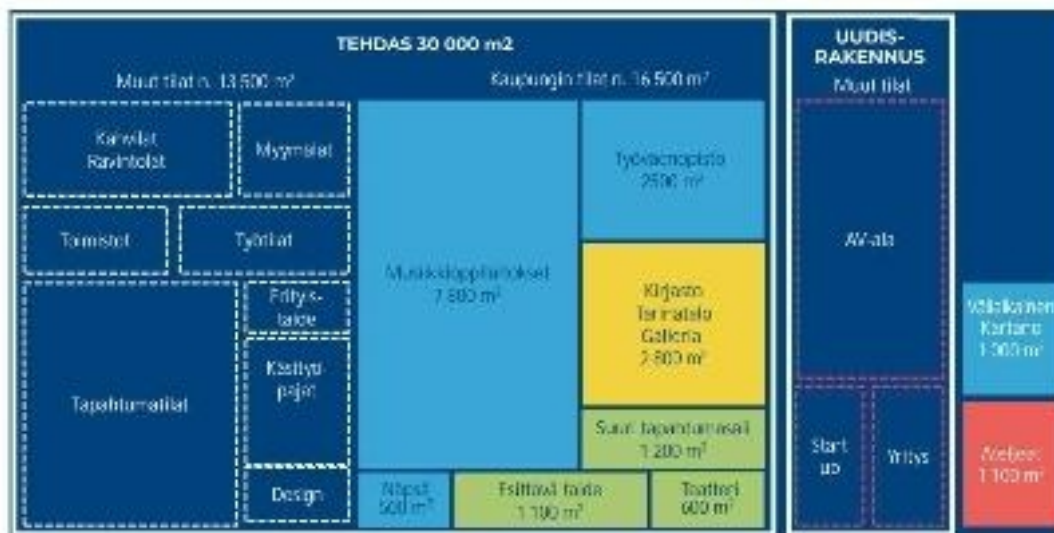
1.4 Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma

Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma 2035 hyväksyttiin 29.11.2023. Palveluverkkosuunnitelmassa on esitetty Hiedanrannan luovan tehtaan alustava konsepti ja visio.

Hiedanranta tarjoaa ainutlaatuiset mahdollisuudet kansainvälisesti kiinnostavan kulttuurikeskittymän kehittämiselle. Visiossa julkisesti tuotetut ja tuetut kulttuuritilat nivoutuvat saumattomasti yhteen yksityisten kulttuuritilojen kanssa luoden olosuhteet elämystalouden ekosysteemin, innovaatioiden ja palveluliiketoiminnan syntymiselle. Hiedanrannassa kulttuuri luo työtä, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia ja on kaupunginosan kehittymisen ajuri. Hiedanrannan kehitysohjelmassa, Elämystalouden kehitysohjelmassa ja pormestariohjelmassa on asetettu tavoitteita alueen kulttuuritilojen kehittämiselle.

Hankkeella voidaan vastata erityisesti kaupungin avustusyhteisöjen tilahaasteisiin sekä esittävien taiteiden vapaan kentän tilatarpeisiin ja nostaa toimintaa uudelle tasolle. Konseptin lähtökohtana on hakea tilankäytön tehokkuutta siirtämällä olemassa olevaa toimintaa yhteisiin tiloihin. Tehostaminen luo edellytyksiä uusien tilojen luomiselle (mm. vierailunäyttämöt). Tilat suunnitellaan mahdollisimman avoimiksi ja yhteiskäyttöisiksi. Hanke toteutetaan vuokrahankkeena Hiedanrannan Kehitys Oy:n kanssa. Konseptissa kaupunki ottaa vuokravastuun omista ja avustettavista kulttuuritiloista ja myöntää niitä käyttöön yhteisöille avustuksin tai vuokraamalla eteenpäin.

Vuonna 2023 laadittu Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma 2035 sisälsi Hiedanrannan **alustavan tilakonseptin**, jonka mukaan mahdollisia kulttuuritiloja olivat musiikkioppilaitosten, työväenopiston ja Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsän opetustilat, kirjaston, Tarinatalon ja gallerian tilat, suuri tapahtumasali sekä esittävän taiteen ja teatterin harjoitus- ja esitystilat.

* Esitys on nähtäminen messuistilasta. Tilojen koot ja yhteiskäytöt tarkentuvat tilasuunnittelun käynnistyessä.

Kuva 2. Kulttuurin palveluverkkosuunnitelmaan 2035 sisältyvä alustava hahmotus Hiedanrannan mahdollisista kulttuuritiloista

Tilakonseptissa tilojen laajuudeksi oli arvioitu 16 500 m². Karkea arvio sisälsi vain toimijoiden alustavan näkemyksen tarvittavista tiloista käyttötarkoituksittain, mutta ei tarkempia neliömääriä eikä esimerkiksi käytävä-, porras- tai aulatiloja. Tilojen todelliset laajuudet tarkentuivat vasta vuonna 2024 käynnistyneessä tarveselvitysvaiheessa. Yhteiskäyttöisten tilojen myötä muutamien toimijoiden tilatarpeet pienenevät, mutta samanaikaisesti muutamien toimijoiden tilatarpeet tarkentuivat laajemmiksi.

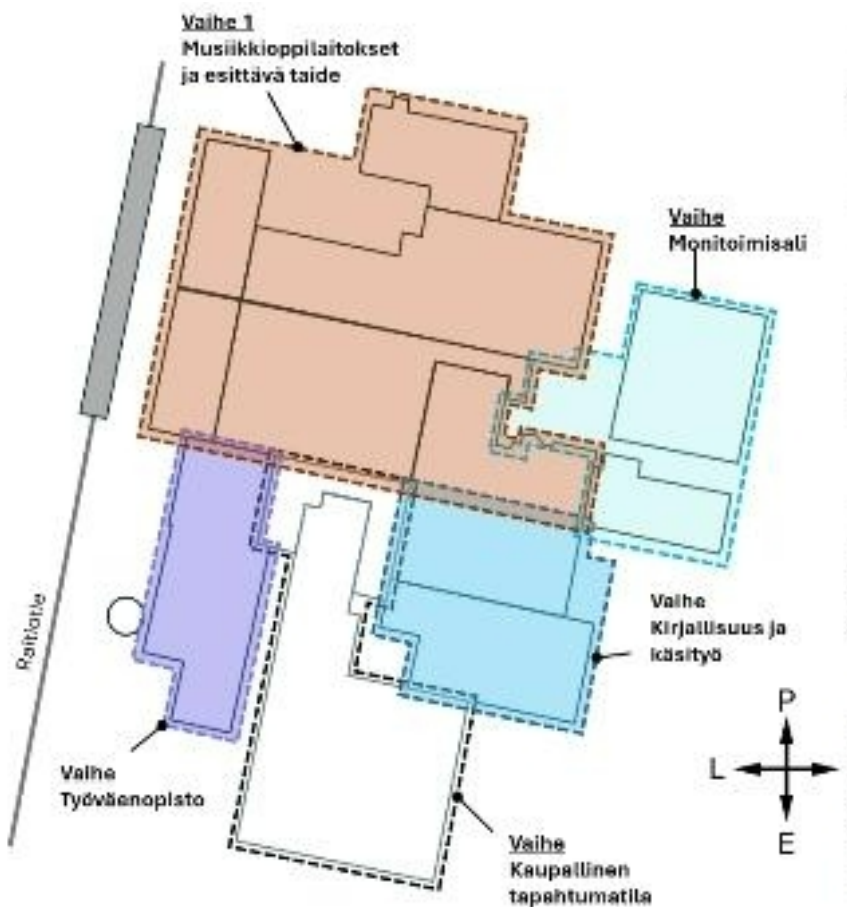
Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma päivittyy osana laajempaa palveluverkkoselvitystyötä, joka on käynnistetty vuoden 2025 alussa. Tavoitteena on, että päivitetty palveluverkkosuunnitelma viedään päätöksentekoon vuoden 2026 huhtikuussa. Uudessa palveluverkkosuunnitelmassa Hiedanrannan kulttuuritilojen laajuus on sama kuin tässä tarveselvityksessä.

1.5 Alustavat laajuustiedot ja rakennusvaiheistus

Tarveselvityksen aikana alustava tilakonsepti on tarkentunut tilasovitteeksi, jonka mukaan kulttuuritilojen laajuus on nyt yhteensä noin 20 244 m². Kaikkiaan Tehtaaseen rakentuu toimitiloja noin 31 000 m² sekä Tehtaan lähialueelle, erillsrakennuksiin lisäksi yli 5 000 m².

Tehtaan rakennukset kunnostetaan uuteen käyttötarkoitukseen useassa rakennusvaiheessa. Rakennusvaiheiden rajojen määrittelyssä huomioidaan tehdasrakennusten osat sekä tilojen vaiheittainen käyttöönotto. Rakennusvaiheeseen 1. kuuluvat musiikkioppilaitosten ja esittävän

taiteen eli tanssin, teatterin ja sirkuksen tilat sekä osa kaupungin esitys- ja tapahtumatiloista. Muiden kulttuuritilojen rakennusvaiheiden järjestys tarkentuu hankesuunnitteluvaiheessa.

Kuva 3. Tehtaan rakennusvaiheiden alustava rajaus

Huoneistoala-arvio, joka jakautuu vaiheittain	20 244 hum ²
1. vaihe: Musiikkioppilaitokset ja esittävä taide	
Musiikkioppilaitosten tilat	7 362 hum ²
Esittävän taiteen tilat	1 569 hum ²
Yhteiskäyttöiset esitys- ja tapahtumatilat	1 167 hum ²
Vaihe: Monitoimisalä	
Yhteiskäyttöinen monitoimisalä ja lämpiö	2 824 hum ²
Vaihe: Kirjallisuus ja käsityö	
Kirjasto ja kirjallisuustilat sekä käsityötilat	3 570 hum ²
Vaihe: Työväenopisto	3 752 hum ²

Taulukko 2. Tarveselvitysvaiheen alustavat laajuustiedot rakennusvaiheittain. Huoneistoala on laskennallinen arvio, joka tarkentuu hankesuunnitteluvaiheessa. Pinta-alat sisältävät myös yhteisten liikennetilöjen osuudet.

1.6 Osallistaminen

Kulttuurin palveluverkkosuunnitelman mukaisesti Hiedanrannan Tehtaaseen sijoittuu useita eri kulttuurialojen toimijoita. Kulttuuritilojen ja -toiminnan suunnittelun yhdeksi keskeiseksi lähtökohdaksi on asetettu tilojen mahdollisimman **laaja yhteiskäyttö ja toiminnallinen synergia**. Tilatarpeita on kartoitettu yhdessä tulevien tilan käyttäjien kanssa vuosina 2023–2025 sekä kaupungin omana työnä *Kohti Luovaa Hiedanrantaa* -hankkeessa että yhteistyössä Hiedanrannan Kehitys Oy:n ja ARCO Architecture Companyn kanssa. Suunnitteluun osallistui laaja poikkialainen työryhmä.

Hiedanrannan kulttuuritilojen hankkeessa mukana ovat Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikkapalveluryhmän kiinteistöpäällikkö, hankearkkitehdit ja kaupungin omien kulttuuritilojen osalta kirjastopalvelupäälliköt, työväenopiston rehtorit, kulttuuripalvelupäällikkö, kehittämispäällikkö sekä kulttuuritilakehittämisen projektipäällikkö. Kaupungin tukemien taiteen perusopetustilojen osalta mukana ovat oppilaitosten rehtorit, jotka pystyvät huomioimaan toiminnan ja pedagogiikan vaatimuksia tilojen suhteen. Muiden kulttuuritoimijoiden osalta suunnitteluun osallistuvat vähintään organisaatioiden toiminnanjohtajat.

Osallistamisessa esiin nousseita asioita huomioidaan suunnittelussa. Kaikessa suunnittelussa on kuitenkin otettava huomioon kaupungin aiemmat strategiset päätökset ja taloudelliset resurssit. Suunnittelua määrittävät ja ohjaavat myös olennaiset tekniset ratkaisut sekä kaavamääräykset.

Osallistava tilakonseptointi

Laajan kokonaisuuden yhteiskäyttömahdollisuuksien löytämiseksi ja Tehtaan tilasovitusluonnosten laatimiseen Hiedanrannan Kehitys Oy tilasi syksyllä 2024 käyttäjiä osallistavan tilakonsepti- ja suunnittelutyön ARCO Architecture Company Oy:ltä. Tilakonseptoinnin prosessi on kuvattu tarkemmin liitteessä Hiedanrannan kulttuuritilat - Osallistavan suunnittelun prosessi, ARCO Architecture Company Oy, 2/2026.

Työ toteutettiin lokakuun 2024 ja helmikuun 2025 välillä. Tilakonseptin kehittämiseen osallistui laaja joukko kulttuuritoimijoiden edustajia sekä kaupungin ja Hiedanrannan Kehitys Oy:n edustajia. Nykyisiin tiloihin tutustumiskierrokset käynnistyivät vuonna 2024 viikolla 40, ryhmähaastattelut viikolla 43, työpajat viikolla 45. Työpajoihin osallistui useampia henkilöitä jokaisen lähes 20 kulttuuritoimijan joukosta. Kulttuuritilakokonaisuutta, tilojen yhteiskäyttöä ja toiminnallisia synergioita tarkasteltiin yhteisesti vuoden 2025 alussa edelleen. Työtä jatkettiin kokonaisuutta kehittämällä ja lopulta muodostettiin kokonaiskonsepti.

Tilakonseptoinnissa keskityttiin toiminnan tarpeisiin ja tilojen keskinäisiin suhteisiin ja synergiaan. Työpajoissa räätälöitiin käyttäjien kanssa optimaaliset toiminnalliset tilakonseptit, jotka sovitettiin tehtaan tilaratkaisuun. Toiminnollisuuskonseptit laadittiin esitys- ja harjoitussaleista, kirjallisuuden tilakokonaisuudesta, toimistotiloista, opetustiloista ja niiden varastoista, verstaas- ja pukutiloista. Konseptissa huomioitiin esiintyjien, tukitoimintojen ja yleisön tarpeet sekä tilojen yhteiskäytön mahdollisuudet. Tilojen yhteiskäyttöä ja synergiaa tunnistettiin musiikinopetuksen ja esittävien taiteiden esityssaleissa ja pukutiloissa, toimisto- ja taukotiloissa, kädentaitojen ja työväenopiston opetustiloissa sekä erikoistiloissa kuten monien toimijoiden yhteisessä verstaassa.

Tilakierrosten, ryhmähaastatteluiden ja työpajojen pohjalta löydettiin toimintojen välisiä synergioita, jotka tuovat tilankäyttöön tehokkaita ratkaisuja sekä lisäävät merkittävästi monitaiteellisen yhteistyön mahdollisuuksia. Tilakokonaisuudet ja niiden monikäyttöisyys mahdollistavat joustavasti erilaisten tapahtumien järjestämisen ja uuden yhteistyön kehittämisen. Harjoitus- ja esityssalien toiminnallinen konsepti mahdollistaa esimerkiksi yhteisten kevät- ja joulufestivaalien aikaan harjoitussalien käytön esityssaleina. Aula, ravintola, kirjasto ja siihen liittyvät tilat tarjoavat puitteet niin kirjan julkaisutilaisuuksiin, runoiltoihin tai lastentapahtumiin sekä ne palvelevat arkena asiakkaiden viihtyisänä oleskelutilana.

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi

Kulttuuritilojen käyttäjiä ja kaupunkilaisia on osallistettu myös kulttuurin palveluverkkosuunnitelmaan liittyvään päätösten vaikutusten ennakoarviointiin. Kulttuurin palveluryhmä toteutti Hiedanrannan kulttuuritilojen ennakoarvioinnin loka-marraskuussa 2025. Verkkokyselyt tehtiin Hiedanrannan TPO-oppilaitosten henkilöstölle ja muiden kulttuuritoimijoiden henkilöstölle sekä Tampereen raadille. Kyselyn liitteenä oli Hiedanrannan kulttuuritilojen konseptiesitys. Suullista palautetta kerättiin vaikuttajatoimielimiltä eli vanhus-, vammais- ja maahanmuuttajaneuvostoilta sekä nuorisovaltuustolta. Keskustelu alustettiin esittelemällä kulttuuritilojen konsepti. Näiden lisäksi sivistyspalveluryhmä toteutti kaikille kaupunkilaisille avoimen verkkokyselyn palveluverkon kaikista toimenpide-ehdotuksista, joihin kuuluivat myös Hiedanrannan kulttuuritilat. Kyselyn liitteenä oli tiivis toimenpide-ehdotusten esittely, jossa Hiedanrannan kulttuuritiloja esiteltiin yhdellä tekstidialla.

Kohderyhmä	Toimenpide	Avoinna	Osallistujat
TPO-oppilaitosten henkilöstö	Verkkokysely	15.–26.09.2025	68
Kulttuuritoimijoiden henkilöstö	Verkkokysely	8.–20.10.2025	22
Tampereen raati	Verkkokysely	20.10.–2.11.2025	113
Vammaisneuvosto	Keskustelu	21.10.2025	11
Maahanmuuttajaneuvosto	Keskustelu	21.10.2025	11
Vanhusneuvosto	Keskustelu	22.10.2025	10
Nuorisovaltuusto	Keskustelu	23.10.2025	32
Kaikki tamperelaiset	Verkkokysely	24.11.–7.12.2025	470

Taulukko 3. Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin palautekyselyt ja -tilaisuudet 2025

Kaikki vastaajaryhmät näkevät Hiedanrannan kulttuuritilat merkittävänä mahdollisuutena, mutta korostavat, että onnistunut toteutus edellyttää huolellista suunnittelua, saavutettavuuden varmistamista, tilojen riittävyttä ja aitoa osallisuutta. Kulttuurin monimuotoisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä arvoja, joita tulee vaalia koko prosessin ajan. Eniten huolta herätti Hiedanrannan sijainti keskustan ulkopuolella, joka nähtiin haasteelliseksi erityisesti musiikkioppilaitosten oppilaiden kulkemiselle.

Osallistava tilasuunnittelu seuraavissa hankevaiheissa

Suunnitteluprosessissa on mukana hankesuunnitteluvaiheesta eteenpäin myös pääsuunnittelija ja arkkitehti, jonka rooli kokonaisuuden hallinnassa ja käyttäjien kuulemisessa on merkittävä. Suunnitteluvaiheessa pääsuunnittelija osallistaa käyttäjiä tilojen ja niiden toiminnallisuuteen ja työturvallisuuteen liittyvien yksityiskohtien osalta. Suunnitteluun liittyvä osallistaminen sisältyy käytettävän konsultin kokonaispalkkioon ja on siten osa normaalia suunnitteluprosessia. Pääsuunnittelijan rooli ja vastuut hankkeessa on määritetty maankäyttö- ja rakennuslaissa.

Tilaratkaisuja on tarkoituksenmukaista kehittää yhteistyössä käyttäjien kanssa jatkosuunnittelun yhteydessä, jotta käyttäjien toiminnalliset tarpeet voidaan tarkentaa ja sisällyttää suunnitelmiin. Käyttäjien osallistuminen tilasuunnitteluun on erittäin keskeistä sekä tilakonseptien jatkokehittämisessä että yksityiskohtaisten ratkaisujen määrittelyssä hankkeen edetessä.

Käyttäjät osallistavaan suunnitteluprosessiin voidaan kutsua sekä toimijoiden henkilökuntaa, erikikäisiä opiskelijoita että asiakaskuntaa, jotta heidän erikoistarpeensa huomioidaan. Monipuolisella toimijaryhmien kuulemisella ja osallistamisella saadaan laajan joukon näkemykset ja toiveet, joiden pohjalta syntyy ainutlaatuinen, innostava ja houkutteleva kulttuurikokonaisuus.

1.7 Kestävä kehitys ja vastuullisuus Hiedanrannan kulttuuritiloissa

Kestävä kehitys on päämäärä, joka turvaa hyvän elämisen edellytykset niin nykyisille kuin tuleville sukupolville. Vastuullisuus on valintoja ja päätöksiä, joilla tavoitella saavutetaan. Kestävä kehitys on Tampereen kaupungin strategiaa ja johtamista läpileikkaava teema ja se otetaan huomioon kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa. Tampere on sitoutunut ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset näkökulmat huomioivaan kehitykseen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 mukaisesti.

Vastuullisuuden teema ja sen toteutus jaetaan yleisesti kolmeen osa-alueeseen: ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa. Vastuullisuuden ulottuvuuksista käytetään usein englanninkielistä lyhennettä ESG, joka tulee sanoista Environmental, Social ja Governance. Hiedanrannan Kehitys Oy:n alue- ja kiinteistökehittämisessä toteutetaan kestävän kaupunkirakentamisen ratkaisuja, joten vastuullisuus muodostaa myös tärkeän perustan Hiedanrannan Tehtaan kehitysprojektille ja sen myötä myös kulttuuritiloille.

Ympäristövastuun (E) näkökulmasta kestävän kehityksen ratkaisuihin painottuvat toisaalta kestävän kaupunkikehittämisen perusperiaatteet kuten kestävien kulkutapojen edistäminen, uusiutuvan energian käyttö sekä yhteiskäyttöön perustuvat resurssiviisaat ratkaisut, ja toisaalta Tehtaan kiinteistökehitysprojektissa tehtävät valinnat energijärjestelmästä yksittäisiin suunnitteluratkaisuihin.

Sosiaalisen vastuun (S) keskiössä puolestaan ovat Hiedanrannan tulevan asukkaan ja vierailijan näkökulmat. Hiedanrannassa edistetään monimuotoisuutta, yhdenvertaisia toimintamahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä sekä kaupunkitilan turvallisuutta, esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Sosiaalisen vastuun piiriin kuuluu myös paikallisen identiteetin tukeminen

vaalimalla kulttuurisesti arvokkaita rakennuksia, rakenteita ja alueen erityispiirteitä, mikä muodostaa tärkeän perustan myös Hiedanrannan Tehtaan kehityshankkeelle.

Hyvän hallinnon (G) saralla Hiedanrannan Kehitys Oy edistää omalla toiminnallaan oikeudenmukaista työelämää vastuullisilla hankintakäytännöillään, työ- ja alueturvallisuuteen tehtävillä panostuksilla sekä varmistamalla hankkeiden toteutuksen taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Hiedanrannassa tehtävä kaupunkikehitys on myös varmennetusti vastuullista: Pohjoiskortteleiden asemakaava-alueelle on myönnetty **BREEAM Communities -sertifikaatti** osoituksena kestävästä kaupunkikehittämisestä. Hiedanrannan aluesertifikaatti on Suomen ensimmäinen kaupunginosalle myönnetty sertifikaatti, ja se myönnettiin korkeimmalla mahdollisella arvosanalla *Outstanding* kuudentena maailmassa. Breeam Communities -kriteeristön mukainen laatutaso säilytetään alueen kehittämisessä myös jatkossa Hiedanrannan Kehitys Oy:n omia suunnitteluohjeita soveltamalla, riippumatta siitä tullaanko seuraaville asemakaava-alueille hakemaan lopullista aluesertifikaattia.

1.8 Ilmastotoimet

1.8.1 Tampereen kaupungin ilmastotoimet

Ilmaston osalta Tampereen kaupungin keskeisin tavoite on hiilineutraalius vuonna 2030. Kaupunki on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpanoon omassa toiminnassaan ja toteuttaa niitä strategiansa kautta koko kaupunkikonsernissa Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan avulla.

Kaupunki kuuluu myös useisiin ilmastoasioita edistäviin verkostoihin, kuten Covenant of Mayors, 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -EU-mission. Kaupunki seuraa EU:n kestävän rahoituksen taksonomian kehitystä ja valmistautuu mahdollisuuteen alkaa tarkastella ilmastotoimiaan taksonomian näkökulmasta.

Tampere kokoaa vuosittain ilmastobudjettiinsa kaupunkikonsernin merkittävimmät ilmastotoimet, niiden kustannusvaikutukset sekä mahdollisuuksien mukaan päästövähennysvaikutukset. Toteumat raportoidaan vuosittain tilinpäätöksessä. Tampereen maantieteellisellä alueella syntyviä päästöjä seurataan kansallisen CO2-raportin avulla ja kulutuksen päästöjä erillisen Kulutuksen päästöt -raportin avulla.

1.8.2 Ilmastotoimet hankkeessa

Hiedanrannasta tavoitellaan hiilineutraalia ja luontoneutraalia kaupunginosaa. Tähän pääseminen edellyttää tällä hetkellä käytettävissä olevien suunnittelu-, materiaali ja rakentamisratkaisujen tehokasta ja kattavaa hyödyntämistä sekä edelleen kehittämistä. Lisäksi tarvitaan uusien ajattelu- ja toimintatapojen aktiivista kehittämistä sekä yhteistyötä kaupunkirakentamisen eri osapuolien välillä.

Hiedanrannan Tehtaan peruskorjaus ja käyttötarkoituksenmuutos on lähtökohdiltaan vahvasti kiertotaloushanke, kun vanhan sellutehtaan rakennukset muutetaan vaiheittain uuteen käyttöön kulttuurin, tapahtumien ja palvelujen keskuksiksi. Hankkeen konseptisuunnittelussa

yhteiskäyttöisten tilojen hyödyntäminen on yksi keskeisistä periaatteista yhteistoimintamahdollisuuksien lisäämisen ohella myös merkittävän tilatehokkuuden saavuttamiseksi. Lisäksi Hiedanrannan Tehtaan sijainti erinomaisten julkisen liikenteen yhteyksien, sujuvien pyöräilyreittien ja turvallisen jalankulkuympäristön piirissä mahdollistaa hankkeen saavutettavuuden ilmastoystävällisillä liikkumismuodoilla. Myös kaupunginosan laajuinen keskitetty pysäköintijärjestelmä tarjoaa resurssitehokkaan ja joustavan pysäköintiratkaisun autoilijoille.

Hankkeen jatkosuunnittelussa on tärkeää huomioida resurssiviisaat toimintatavat välttämällä ylikorjaamista ja kiinnittämällä huomiota sekä materiaali- että energiaratkaisuissa niin rakennusaikaisten kuin elinkaarenaikaisten hiilipäästöjen vähentämiseen.

Tehtaan perusparannushanke toteutetaan vastuullisesti tekemällä rakennuksesta terveellinen ja turvallinen noudattaen lakeja, viranomaisohjeita, Ympäristöministeriön asetuksia perustelumuuksiointeja ja ohjeita sekä Tampereen kaupungin ja Tampereen Tilapalvelut Oy:n ohjeita soveltuvilta osin hankkeen erityispiirteet huomioiden. Selvitetään myös miltä osin perusparannushankkeessa on tarkoituksenmukaista soveltaa Kiertotalouden Green Deal -sitoumuksen* ja Päästöttömän työmaan Green Deal -sitoumuksen** kriteerejä kaupunginosan hiilineutraalisuustavoitteiden edistämiseksi ja Tampereen kaupungin omien sitoumusten mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on selvittää tarkoituksenmukaisia vaihtoehtoja vähähiilisempien rakenne- ja materiaaliratkaisuiden löytämiseksi, huomioiden kuitenkin peruskorjaushankkeen erityisluonteen rakennus- ja kulttuurihistoriallisine arvoineen. Peruskorjaushankkeen toteutuksessa huomioidaan myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen tarpeet varautumalla rankkasateiden aiheuttamiin tulviin sekä lämpenevän ilmaston vaikutusten hillitseminen mm. kasvillisuuden avulla. Kasvillisuuteen liittyvien ratkaisuiden osalta huomioidaan myös mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden tukemiseen peruskorjaushankkeen yhteydessä.

Perusparannushankkeen elinkaarenaikaisissa ratkaisuissa keskiössä ovat kohteen erityisluonteeseen sopivan rakennusautomaatiojärjestelmän toteuttaminen, rakenteiden käyttöikä sekä ratkaisuiden yksinkertaisuus ja vikasietoisuus. Tavoitellaan mahdollisimman energiatehokkaita valintoja taloteknisissä järjestelmissä. Selvitetään mahdollisuudet A-energialuokan saavuttamiseen, mutta yhteensovitetään lopullinen tavoitetaso kuitenkin peruskorjauksen muuhun tavoitteistoon. Lisäksi alueella vuonna 2025 käyttöön otettu SmartNRG-energiaverkko tarjoaa Hiedanrannassa sijaitseville kiinteistöille uudenlaisen, matalalämpöisen kaukolämpöjärjestelmän, joka mahdollistaa energian kierrätyksen ja hajautetun tuotannon. Järjestelmä hyödyntää hukkalämpöä ja uusiutuvia energialähteitä, mikä pienentää merkittävästi alueen hiilijalanjälkeä. Verkko on kaksisuuntainen ja toteuttaa alueelle myös kiertotalouden periaatteita: asiakkaat voivat sekä ostaa kaukolämpöverkosta lämpöä että myydä sitä takaisin. Elinkaarenaikaisten päästöjen vähentämisessä Tehtaaseen toteutettavat energiaratkaisut ovatkin keskeisessä roolissa, ja tavoitteena on selvittää tarkoituksenmukaisia vaihtoehtoja myös näihin.

Hiedanrannan Tehtaan peruskorjaus ja käyttötarkoituksenmuutos on luonteeltaan erityislaatuinen hanke sekä merkittävien rakennus- ja kulttuurihistoriallisten arvojen vaalimisen että

kunnianhimoisten vastuullisuustavoitteiden osalta, joten valittavien ratkaisujen tapauskohtaisen selvittämisen ja tarkoituksenmukaisuuden arvioinnin merkitys korostuu prosessissa. Onnistuneen lopputuloksen kannalta onkin tärkeää tarkentaa tavoitteistoa suunnittelun edetessä vaiheittain, ja lukita ratkaisuja oikea-aikaisesti riittävään lähtötietoon perustuen.

** Kiertotalouden Green Deal on vapaaehtoinen sopimusmalli, jossa eri toimijat sitoutuvat toimiin luonnonvarojen käytön vähentämiseksi, materiaalien kierrätyksen lisäämiseksi ja siirtymän vauhdittamiseksi kohti hiilineutraalia, resurssiviisasta yhteiskuntaa vuoteen 2035 mennessä.*

*** Päästöttömät työmaat -Green Deal on vapaaehtoinen sopimusmalli, jossa eri toimijat sitoutuvat fossiilittomiin työmaihin ja vähäpäästöisten käyttövoimien (sähkö, biokaasu, vety) laajaan käyttöönottoon työkoneissa ja kuljetuksissa vaiheittain.*

2 NYKYTILANTEEN ANALYYSI

2.1 Toimialan kuvaus ja Hiedanrannan tulevat kulttuuritoimijat

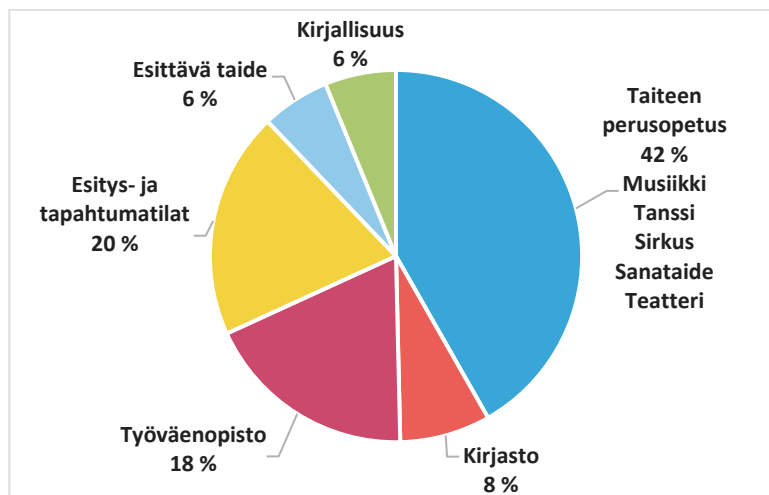
Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) säätelee kunnan tehtäväksi kulttuuritoiminnan järjestämisen. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee muun muassa edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa sekä tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen.

Kulttuuri on tiivis osa Tamperetta ja Tampereen kehittymistä. Elävällä ja uusiutuvalla kulttuurilla tuetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia ja vahvistetaan kaupungin elinvoimaa, vetovoimaa ja pitovoimaa. Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän tuottamat ja tukemat palvelut tarjoavat asukkaille ja vierailijoille elämyksiä sekä mahdollisuuksia uuden oppimiseen ja itsensä ilmaisuun. Palveluryhmä tukee paikallista taide- ja kulttuuritoimintaa myöntämällä yleisavustuksia, tila-avustuksia, tuotantotukia, sekä antamalla ja vuokraamalla tilojaan kulttuurikäyttöön.

Kulttuurin kehittämishankkeissa on viime vuosina painottunut tilakehittäminen. Hiedanrannan tilakonseptin lisäksi on kehitetty muun muassa erilaisten välitilamallien ja purkutilakonseptien käyttöä sekä uudenlaisia operointimalleja Nekalan kulttuurikeskukseen, Lielahden kartanoon ja Tullikamarille. Kulttuuritoiminnan kehittäminen edellyttää jatkossakin aktiivista tilapolitiikkaa ja tiivistä yhteistyötä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa.

Hiedanrannan Tehtaaseen rakentuva monipuolinen **elämystalouden keskittymä** tarjoaa tiloja julkisille, julkisesti tuetuille ja yksityisille kulttuuripalveluille. Tampereen kaupungin hallinnoima kulttuuritilakokonaisuus kattaa noin 2/3 Tehtaan kokonaisalasta. Tehtaaseen luodaan vuokratilat kaupungin omille palveluille, taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille, esittävän taiteen ammattilaistoimijoille sekä kirjallisuusalan toimijoille.

Kaupungin palvelut kuten kirjasto, työväenopisto sekä esitys- ja tapahtumatilat kattavat tilakokonaisuudesta 44 %, taiteen perusopetuksen oppilaitokset 42 %, esittävän taiteen toimitilat 6 % ja kirjallisuuden toimitilat 6 %.

Kuva 4. Tehtaan kulttuuritilojen jakauma eri kulttuuritoimintojen kesken

2.2 Kaupungin omat kulttuuripalvelut

2.2.1 Lielahden kirjasto

Toiminta

Yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen on laissa säädetty kunnan tehtäväksi (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016, 5 §).

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöön
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
- edistää lukemista ja kirjallisuutta
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Edellä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Hiedanrantaan siirtyvä nykyinen Lielahden kirjasto on yksi Tampereen kaupunginkirjaston 16 toimipaikasta. Hiedanrannan tuleva kirjasto vastaa kooltaan ja henkilöstömitoitukseltaan Lielahden kirjastoa. Henkilöstöä on yhdeksän työntekijää ja palvelupäällikkö.

Lielahden kirjastossa kävi v. 2024 kaikkiaan 230 400 asiakasta (v. 2023: 219 057). Kirjaston aukioloajat ovat laajentuneet omatoimikirjaston käyttöönoton myötä. Myös lainamäärät ovat kasvaneet. Lielahden kirjastossa on kirja- ja lehtikokoelmien lisäksi musiikkia, elokuvia ja pelejä eri formaateissa. Aineistokokoelmassa on huomioitu eri ikäryhmät.

Kirjastossa järjestetään erilaisia tapahtumia, kuten kirjailijavierailuja, satutuokioita, näyttelyitä, musiikkiesityksiä. Kouluyhteistyö on aktiivista. Kirjasto tarjoaa avointa digitukea ja mediakasvatusta kuntalaisille. Lukemisen edistäminen on kirjaston strategiassa entistäkin vahvempi painopiste. Yhteistyö muiden kirjallisuusalojen toimijoiden kanssa parantaa osaltaan mahdollisuuksia saavuttaa strategiset tavoitteet. Kirjallisuusalan toimijoiden monipuolisella osaajien verkostolla tuodaan keskitetysti kulttuuripalveluita kaupunkilaisten saataville.

Nykyiset tilat

Lielahden kirjasto toimii Lielähtikeskuksessa (Antti Possin Kuja 1). 1360 m² laajuiset tilat sisältävät kirjastosalin, lehtisalin, musiikkihuoneen, erillisen pelihuoneen ja lastenosaston sekä näyttelytilaa ja varattavia kokoustiloja. Lehtisalin yhteydessä on kolme työsoppea ja kolme työpöydällistä lukupaikkaa. Lisäksi kirjastolla on käytössään iso terassi, joka soveltuu lukemiseen ja oleskeluun. Kirjasto toimii vuokratiloissa, joiden määräaikainen vuokrasopimus päättyy vuonna 2034.

Perusteluja uusille tiloille

Nykyiset tilat on kirjaston käyttöön suunniteltu, mutta tilojen sijainti kauppakeskuksen ylimmässä kerroksessa (3.krs) on syrjäinen. Kirjaston nykyisissä tiloissa on vähän tilaa lasten aineistolle; lainausmäärät kasvavat koko ajan ja kirjastossa käy päiväkotij- ja koululaisryhmiä sekä lapsiperheitä. Avarammat lastenkirjastotilat mahdollistaisivat perheille paremmat puitteet kirjastoasiointiin. Tarvitaan myös oleskelutilaa perheille.

Hiedanrannan rakentuessa Länsi-Tampereen asukasmäärä kasvaa 40 % ja Hiedanrannasta kasvaa uusi 18 500 asukkaan vetovoimainen asuinalue. Kirjaston sijainti Hiedanrannassa Lielahden sijaan on siis saavutettavampi sekä keskustan että Lentävänniemen suunnasta asioiville. Tehtaan sisällä kirjasto sijoittuu keskeiselle paikalle asiakasvirtojen varrelle ja toimii näin matalan kynnyksen palveluna ja vetovoimatekijänä koko kulttuurikeskittymälle. Kirjaston ja muiden kirjallisuustoimijoiden tilat on suunniteltu lähelle toisiaan ja osittain yhteisiin tiloihin, mikä mahdollistaa täysin uudenlaisen kirjallisuusalan toimijoiden yhteistyön. Lapsiperheiden palvelut ja tapahtumallisuus voidaan huomioida uusissa tiloissa aiempaa tarkoituksenmukaisemmin. Kirjasto toimii jatkossakin omatoimikirjastona ja mahdollistaa siten laajemmat aukioloajat.

Poistuvat tilat

Kirjaston toimintojen siirtyessä Hiedanrannan Tehtaaseen poistuvat 1 360 m² kokoiset vuokratilat kokonaan Lielähtikeskuksesta.

2.2.2 Tampereen seudun työväenopisto Toiminta

Tampereen seudun työväenopisto järjestää laissa (Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998) säädettyä, elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää:

- ihmisten monipuolista kehittymistä
- hyvinvointia sekä
- kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista
- Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Tampereen seudun työväenopisto järjestää laissa (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633) säädettyä taiteen perusopetusta kuva-, sana- ja teatteritaiteessa sekä käsityön taiteessa.

Tampereen seudun työväenopistossa opiskelee vuosittain n. 31 000 kurssilaista Tampereen ja Ylöjärven kaupunkien alueella. Yli 2 000 kurssin tarjonta sisältää taiteen perusopetuksen. Opisto tukee luovuutta, osallisuutta ja elinikäistä oppimista. Työväenopiston rahoitus koostuu kuntien rahoituksesta, valtionrahoituksesta ja osallistujien kurssimaksuista.

Työväenopiston kurssitoiminnan kysyntä ylittää jo tällä hetkellä tarjonnan, tulevaisuudessa väestönkasvu lisää kysyntää. Väestön ikääntyminen ja maahanmuutto vaikuttavat kurssitoimintaan; harrastajien määrä ja päiväopetuksen tarve sekä maahanmuuttajakoulutuksen ja S2-opetuksen tarve kasvaa. Myös taiteen perusopetuksen kysyntä kasvaa OKM:n saavutettavuustavoitteiden myötä. Työikäisen väestön työhyvinvointia ja työssäjaksamista tulee tukea tarjoamalla joustavaa täydennyskoulutusta.

Kurssitarjonnan parantamisen lisäksi työväenopiston toimintaa halutaan kehittää **yhteisöllisempään, osallisuutta lisäävään sekä synergioita tehokkaasti hyödyntävään** suuntaan.

Nykyiset tilat

Tampereen seudun työväenopiston palvelupiste ja osa kurssitiloista sijaitsevat Sampolassa (Sammonkatu 2, 33540 Tampere). Ylöjärven palvelupiste on Kaupungintalolla (Kuruntie 14, 33470 Ylöjärvi) ja osa hallinto- ja opetustiloista lisäksi Koulutuskeskus Valossa (Pallotie 5, 33470 Ylöjärvi). Tampereen Koivistonkylässä (Koivistontie 31, 33820 Tampere) sijaitsee asiakaspalvelupisteen lisäksi Sara Hildén -akatemian toimipiste, joka tulee myöhemmin palaamaan takaisin Tammelassa sijaitseviin tiloihin.

Perusteluja uusille tiloille

Sampola ei nykyisellään vastaa enää työväenopiston tilatarpeisiin. Tilat eivät ole tarpeeksi muuntojoustavia, eivätkä mahdollista tehokkaita ryhmäkokoja. Päiväopetukselle ei ole riittävästi tiloja ja perusluokkia tarvitaan lisää kysynnän kasvaessa ja entisten käytyä tarkoitukseen sopimattomiksi.

Etäopetukselle tarvitaan tiloja, joissa on valmiina välineistö opetuksen toteuttamiselle ja myös henkilöstö tarvitsee lisää ajantasaisia työ-, kokous- ja sosiaalityötiloja. Kuvataiteisiin ja kädentaitoihin

tarvitaan muuntautuva, yhteiskäyttöinen opetustila, mitä voidaan hyödyntää myös muussa, mm. taiteen perusopetuksen aikuisten opetuksessa. Kotitalouteen liittyvät kurssit tarvitsevat omat erityistilansa, opetuskeittiö on poistettu Sampolasta lukion remontin yhteydessä. Ainealueen kurssitoiminnalle ja ns. kansankeittiölle on kasvava kysyntä ja tarjontaa voidaan hyödyntää tehokkaasti osallisuuden lisäämisessä erilaisille ihmisryhmille (maahanmuuttajat, työelämän ulkopuolella olevat, lapsiperheet, ikäihmiset ja muut erityisryhmät). Taiteen perusopetus edellyttää asianmukaisia erikoistiloja; sanataide ja teatteritaide tarvitsevat aiempaa tarkoituksenmukaisemmat opetustilat. Kuvataiteen perusopetuksen tilat eivät siirry Hiedanrantaan, vaikka jotain ainakin aikuisten kuvataiteen yksittäisten ryhmien opetusta siellä olisikin tarkoituksenmukaista järjestää mm. synergiasyistä.

Ylöjärvellä opisto toimii pääasiassa koulujen tiloissa. Ylöjärvellä toimintaa haastavat jatkuvat koulujen remontit, päiväopetustilojen vähäisyys sekä taideopetuksen erikoistilojen puute. Opiston toimistotiloista Koulutuskeskus Valossa joudutaan luopumaan lukion ja Tredun laajentuessa.

Poistuvat tilat

Työväenopiston toimintojen siirtyessä Sampolasta Hiedanrannan Tehtaaseen, työväenopisto voi luopua osasta Sampolan tiloja ja niiden hallinnointia. Poistuvia, lukion käyttöön tai muuhun käyttöön vapautuvia tiloja on yhteensä noin 2094 m². Sampolaan jää opiston käyttöön ja hallinnoitavaksi 12 päiväopetustilaa, perusluokkia ja auditorio iltaopetusta varten (kielet, teoria, luennot), teknisen työn tilat, sekä tuntiopettajien taukotila sekä yhteisiä tiloja. Yhteensä Sampolaan tiloja jää n. 2 429 m², joista osa on yhteiskäyttötiloja lukion kanssa. Ylöjärven toimipisteestä poistuu 46 m².

2.3 Taiteen perusopetuspalvelut

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta, josta säädetään laissa (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633). Taiteen perusopetuksen valtakunnallisista opetussuunnitelman perusteista määrää opetushallitus.

Tampereella tarjotaan monipuolista ja laadukasta taiteen perusopetusta, jonka kehittäminen vahvistaa osaltaan taide- ja kulttuurialan koulutuspolkuja sekä edelleen alan toimintaedellytyksiä ja kaupungin elinvoimaa. Opetuksen lisäksi koulutustoimijat tarjoavat oppilailleen harrastuksia, elämyksiä ja mahdollisuuksia luovuuden ilmaisuun. Ne ylläpitävät osaltaan eri taiteenalojen jatkuvuutta, kasvattavat uusia yleisöjä ja järjestävät kaikille kaupunkilaisille avoimia konsertteja, näyttelyitä, esityksiä ja muita tapahtumia.

Hiedanrannan kulttuuritilat tarjoavat ainutlaatuisen mahdollisuuden koota **musiikin, sirkuksen, sanataiteen, teatterin, kuvataiteen sekä käsityön taiteen perusopetuksen toimijoita** yhteen keskittymään. Taidekampuksen perustamista esitettiin jo vuonna 2019 valmistuneessa Esittävien taiteiden opetuksen nykytila ja tulevaisuuden koulutuspolut -raportissa:

Vuonna 2030 Tampere on kansainvälisesti tunnettu ja valtakunnallisesti merkittävä esittävien taiteiden ja taiteen koulutuksen kaupunki. Eri toimijoiden

korkeatasoinen osaaminen sekä rakenteellinen ja sisällöllinen yhteistyö muodostavat kansainvälisesti vertailen ainutlaatuisen kokonaisuuden sekä vankan pohjan taiteen ja taiteen koulutuksen sisältöjen ja laadun kehittämiseksi. Vision toteutumiseksi työryhmä esittää valtakunnallisesti merkittävän taidekampuksen perustamista.

2.3.1 Pirkanmaan musiikkiopisto ja Tampereen konservatorio

Toiminta

Pirkanmaan musiikkiopisto (PMO) ja Tampereen konservatorio ovat taiteen perusopetusta antavia musiikkioppilaitoksia. Tampereen konservatoriossa ja Pirkanmaan musiikkiopistossa opiskelee yhteensä yli 2 700 oppilasta.

Oppilaitosten kokonaisrahoituksesta Tampereen kaupungin 1,1 M€ yleisavustus kattaa 17 % ja taiteen perusopetuksen valtionosuus 50 %. Oppilaitosten muu rahoitus koostuu lukukausimaksuista ja hankerahoituksesta sekä Pirkanmaan musiikkiopiston osalta Ylöjärven ja Kangasalan kaupunkien ja Hämeenkyrön kunnan osuuksista. Lisäksi kumpikin oppilaitos saa kaupungin omistamat tilat (Konservatoriotalo, De Gamlas Hem ja Kurila) käyttöönsä, vuokra-arvoltaan yhteensä 0,92 M€.

Pirkanmaan musiikkiopisto on Tampereen NMKY ry:n ylläpitämä alueellinen musiikkioppilaitos, joka antaa musiikin taiteen perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta opetusministeriön järjestämisluvalla. Opisto tarjoaa seutukunnan väestölle valmiuksia hakeutua musiikin ammattiopintoihin sekä mahdollisuuden elinikäisen musiikkiharrastuksen aloittamiseen ja syventämiseen neljällä paikkakunnalla: Tampereella, Ylöjärvellä, Kangasalla ja Hämeenkyrössä. Opetuksessa korostuu instrumenttikohtaisen yksilöopetuksen lisäksi monipuolinen orkesteri-, yhtye- ja kuorotoiminta sekä laaja kattaus musiikin hahmotusaineita.

Tampereen konservatorio on Tampereen Musiikkiopiston Säätiön ylläpitämä oppilaitos, jolla musiikki- ja tanssiopistoineen on keskeinen asema Pirkanmaalla. Oppilaitos järjestää laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta ja varhaiskasvatusta musiikissa ja tanssissa opetusministeriön järjestämisluvalla. Valtakunnallisesti merkittävä tehtävä konservatoriolla on musiikin, tanssin ja musiikkiteknologian ammatillisen toisen asteen koulutuksen antajana. Lisäksi oppilaitos kehittää, edistää ja järjestää myös muuta alueelliseen ja kansalliseen musiikki- ja tanssikulttuuriin liittyvää toimintaa sekä laajempaa näiden taiteenalojen tavoitteellista harrastamista ja toimii tiiviissä yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun musiikin koulutuksen kanssa Tampereen Musiikkiakatemian puitteissa. Yhteistyö toteutuu yhteisinä tuotantoina, opettaja- ja opiskelijayhteistyönä ja ammatillisen koulutuksen väyläopintoina.

Musiikkioppilaitosten toiminnan kehittäminen

Musiikkioppilaitosten toiminnan kehittämiseen liittyy ajankohtaisia taloudellisia, toiminnallisia ja tilallisia haasteita, joiden ratkaisemisessa kaupungin on oltava proaktiivinen, jotta monipuolinen

musiikin- ja tanssinopetus Tampereella voidaan turvata ja vahvistaa kaupungin asemaa luovien alojen koulutuksen mahdollistajana.

Tampereen kaupungin periaatteet taiteen perusopetuksen musiikki- ja tanssikoulutuksen järjestämisen kehittämiseksi on hyväksytty kaupunginhallituksessa 6.11.2023 (TRE: 5240/12.01.01/2023). Lähtökohtana on tiivistää Pirkanmaan musiikkiopiston ja Tampereen konservatorion yhteistyötä, jotta taloudellista, tilallista ja hallinnollista synergiaa saataisiin hyödynnettyä paremmin. Kaupungin tavoite on, että musiikkioppilaitoksille myönnetyt tila- ja toiminta-avustukset ohjataan viimeistään vuodesta 2027 alkaen yhdelle musiikin laajaa oppimäärää antavalle perusopetustoimijalle. Kaupunki avustaa oppilaitoksia edellyttäen, että tila- ja toiminta-avustusten myöntämisen ehdot täyttyvät. Avustusten tarkoitus on varmistaa opetustoiminnan jatko toimintojen yhdistämiseen saakka.

Nykyiset tilat

Pirkanmaan musiikkiopisto toimii Tampereen kaupungin omistamissa kiinteistöissä Kaakinmaan kaupunginosassa. De Gamlas Hem (Eteläpuisto 4–6, 33230 Tampere) on jugendtyylinen, vuonna 1905 valmistunut entinen vanhainkotirakennus, joka on peruskorjattu ja muutettu nykyiseen käyttöönsä vuonna 1980. Kurila (Kurilankatu 2, 33230 Tampere) on vuonna 1895 rakennettu entisen Pyynikin sairaalan talousrakennus, joka muutettu nykyiseen käyttöönsä vuonna 1985. Molemmilla rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävällä rakennuksella sekä De Gamlas Hem -rakennuksen piha-alueella on asemakaavassa (8883/9.7.2024) suojelumerkinnot.

Musiikkiopistolla on käytössään opetustiloja myös muissa Tampereen kaupungin omistamissa rakennuksissa: Eteläpuiston päiväkotit ja koulu (Eteläpuisto 6, 33200 Tampere), Rakennus 4132 (Pyynikintie 2, 33230 Tampere).

Lisäksi Musiikkiopistolla on opetustoimintaa myös vuokratiloissa Suzukikoululla (Satamakatu 18, 33200 Tampere) ja Wivi Lönnin koulun Aleksanterin koulutalossa (Hallituskatu 26, 33200 Tampere).

Tampereen konservatorion päätoimitilat sijaitsevat Pyynikin kaupunginosassa (F.E.Sillanpäänkatu 9, 33230 Tampere). Vuonna 1975 rakennettu modernismia edustava konservatoriorakennus on suunniteltu musiikinopetusta varten. Tampereen konservatorion säätio on luovuttanut rakennuksen kaupungin haltuun vuonna 2023.

Musiikin opetustiloja sijaitsee myös Klingendahlin vanhassa teollisuuskiinteistössä (Pyhäjärvenkatu 5, 33200 Tampere) sekä Tampereen työväentalossa (Hämeenpuisto 28, 33200 Tampere). Tilat on vuokrattu yksityisiltä vuokranantajilta toistaiseksi voimassa olevilla sopimuksilla. Konservatorion tanssinopetuksen tilat sijaitsevat Pyynikin Trikoolla (Pyynikintie 29, 33230 Tampere) myös yksityisissä vuokratiloissa.

Perusteluja uusille tiloille

Pirkanmaan musiikkiopiston käytössä olevat De Gamlas Hem ja Kurila eivät ole esteettömiä, ja niillä on tarve laajalle perustarunnukselle lähivuosina. Tampereen konservatorion käytössä oleva

konservatoriorakennus kärsii sisäilmaongelmista. Opetusta on siirretty jo vuosien ajan väistötiloihin. Laaja perusparannus on välttämätön.

Uudet tarkoituksenmukaiset ja yhteiskäyttöiset opetustilat mahdollistavat laadukkaan musiikin perusopetuksen, uudenlaista kampuskulttuuria ja entistä tiiviimmän yhteistyön eri taiteiden välillä. Tiloista voidaan suunnitella saavutettavat ja esteettömät, jolloin yhdenvertaisuus paranee. Nykyaikaiset tilat mahdollistavat asianmukaisen oppimisympäristön, jossa akustiikka, äänieristys, varustelu, sisäilman laatu ja siisteyden ylläpito on huomioitu. Keskitetyt tilat mahdollistavat oppilaitosten resurssien, tilojen sekä henkilöstön yhteisen hyödyntämisen ja yhteisöllisyyttä tukevien tilojen huomioimisen.

Modernimmat tilat myös mahdollistavat joustavammin etä- ja lähiopetuksen vaihtelua työpäivien aikana. Yhteiskäyttösalit mahdollistavat aiempaa paremmat harjoitusmahdollisuudet. Myös henkilöstön toimisto-, kokous- ja ryhmätyötilat saadaan toimivammiksi. Yhteissuunnittelussa ja opettajavaihdossa työskentely tehostuu lyhyiden palaverimatkojen ansiosta.

Kulttuurikeskittymä tarjoaa mahdollisuuksia eri taiteenalojen yhteiseen kehittämiseen ja monitaiteisiin produktioihin. Tilat lisäävät taiteen perusopetuksen toimijoiden yhteistyötä sekä keskenään että muiden taiteen ja kulttuurin toimijoiden kanssa. Eri kulttuurialan toimijoiden ja taiteen ammattilaisten toimiessa rinnakkain, oppimisympäristö rikastuu ja toimintaympäristö laajenee. Luova, eri taiteen alojen keskittymä innostaa ja tuo kaikille toimijoille näkyvyyttä.

Poistuvat tilat

Pirkanmaan musiikkiopiston poistuvia tiloja ovat De Gamlas Hem sekä Kurila. Alueellisen saavutettavuuden tukemiseksi PMO:n käyttöön jäävät jatkossakin Eteläpuiston päiväkotijoukko ja koulu sekä Pyynikintie 2. Lisäksi yksilöopetusta varten etsitään koulutiloja myös muista kaupunginosista. Tampereen konservatorion kaikki nykyiset tilat eli konservatoriorakennus ja Pyynikin Triכון, Klingendahlin sekä Työväentalon tilat poistuvat. Poistuvia tiloja on yhteensä 8 623 m², joista kaupungin kiinteistöissä 7 039 m².

2.3.2 Sorin Sirkus

Toiminta

Sorin Sirkus on sirkustaiteen taiteen perusopetusta antava oppilaitos sekä sirkustaiteen keskus, joka perustettu vuonna 1985. Sorin Sirkus tarjoaa taiteen perusopetusta varhaisiän sirkuskasvatukseen sekä yleisen ja laajan oppimäärän oppilaille opetusministeriön järjestämisluvalla. Sirkuskoulussa opiskelee yli 600 oppilasta.

Opetustoiminnan lisäksi Sorin Sirkus kehittää ja toteuttaa sosiaalista sirkusta eli matalan kynnyksen sirkustoimintaa, joka edistää osallistujien sosiaalisia ja motorisia taitoja sekä ehkäisee syrjäytymistä. Myös kansainvälisyys on tärkeä osa sirkustaidetta ja Sorin Sirkus on tiiviisti mukana eurooppalaisissa nuorisosirkusverkostoissa ja alan kehittämishankkeissa. Lisäksi Sorin Sirkus organisoii tiloissaan sirkusammattilaisten residenssitoimintaa ja tuottaa ammattilaisesityksiä.

Sorin Sirkuksen toiminnan rahoitus koostuu lukukausimaksuista, esitystoiminnan lipputuloista ja hankerahoituksesta sekä julkisesta rahoituksesta. Kokonaisrahoituksesta kaikkien avustusten osuus on 19.9 % eli omarahoitus on yli 80 % (2024). Tampereen kaupungin 140 000 euron toiminta-avustus kattaa 8,4 % ja Taiteen perusopetuksen valtionosuus 11,5 %. Kaupunki ei myönnä toimintaan tila-avustusta.

Nykyiset tilat

Sorin Sirkuksen toimitilat sijaitsevat Nekalan sirkuskeskuksessa osoitteessa Ahlmanintie 63, 33800 Tampere. Sirkus omistaa itse sekä 2 500 m² rakennuksen että 7 834 m² tontin.

Perusteluja uusille tiloille

Sirkustoimintaa ei ole tarkoitus siirtää Nekalasta pois, vaan opetusta ja esityksiä halutaan laajentaa Tampereen muihin kaupunginosiin. Sirkuksen tilatarve on kasvanut voimakkaasti oppilasmäärän kasvun ja tilojen monipuolisemman käytön myötä. Tällä hetkellä sirkuskoulu vie kaiken iltakapasiteetin ja oppilasmäärän lisääminen ja muun enemmän tuloja tuovan toiminnan järjestäminen on haastavaa tilojen rajallisuuden vuoksi. Vuosittaisen joulushown aikaan osa oppilaista joutuu opiskelemaan väistötiloissa. Lähivuosien tavoitteena on hajauttaa osa oppilaista muihin kaupunginosiin ja tarjota opetusta myös lähikunnissa.

Sorin Sirkuksen oppilasmäärä Nekalassa on kasvanut 600 oppilaaseen ja tavoitteena on vuoteen 2030 mennessä palvella lähes saman verran oppilaita muualla. Hiedanrannan kaksi sirkuksen harjoitussalia mahdollistavat 150–200 uuden oppilaan pääsyn mukaan sirkuskouluun. Sirkukselle soveltuvat uudet esityssalit mahdollistavat poikkitaiteelliset yhteistuotannot muiden TPO-oppilaitosten kanssa, sujuvoittavat myös Taidetestaajat- ja Taidekaari- kulttuurikasvatusohjelmiin kuuluvien koululaisesitysten ja -työpajojen järjestämistä sekä mahdollistavat ohjelman tuottamisen erilaisiin yritys- tai muihin tilaisuuksiin. Sorin Sirkuksen laajalle sirkusammattilaisten verkostolle harjoitustilat mahdollistavat lisää residenssitoimintaa. Korkeat ja teknisesti tarkoituksenmukaiset esityssalit tarjoavat mielenkiintoiset puitteet vetovoimaisille kotimaisille ja kansainvälisille sirkusammattilaisten esityksille ja vierailuille.

Poistuvat tilat

Sorin Sirkuksen käytöstä ei poistu mitään nykyisiä tiloja, Hiedanrannan tilat tuovat toiminnalle lisätilaa.

2.3.3 Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä

Toiminta

Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä on Taito Pirkanmaa ry:n ylläpitämä seutukunnallinen oppilaitos, joka antaa laajan oppimäärän mukaista käsityön taiteen perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvalla. Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsässä opiskelee lähes 900 oppilasta. Tampereella opiskelee noin 350 lasta ja noin 100 aikuista.

Tulevaisuuden tavoitteena on vahvistaa oppimispolkuja sekä mahdollistaa mahdollisimman monelle oppilaalle osallistuminen laadukkaaseen käsityön taiteen perusopetukseen Tampereella ja

sen ympäristökunnissa. Erityisesti oppimispolkujen pituuksia pyritään kasvattamaan, sillä pitkäkestoisessa ja tasolta toiselle etenevässä opetuksessa opittavista taidoista, kuten ongelmanratkaisukyvyistä, pitkäjänteisyydestä, sinnikkyudesta, luovuudesta ja rohkeudesta on hyötyä myös muissa opinnoissa sekä työelämässä. Oppilaitos on sitoutunut kehittämään toimintaansa ja tekee aktiivisesti työtä pedagogisen kehittämisen sekä henkilöstön koulutuksen saralla. Tällä hetkellä teemme työtä mm. moninaisuusosaamisen, nuorten verkko-opetuksen sekä vertaisoppimisen ja -arvioinnin kehittämiseksi.

Käsityö- ja muotoilukoulun rahoitus koostuu lukukausimaksuista ja julkisesta rahoituksesta. Julkinen rahoitus muodostuu tuntiperusteisesta valtionosuudesta ja kuntien avustuksista. Lisäksi kehittämistyötä on rahoitettu Opetushallituksen hankerahoituksilla. Tampereella kaupungin avustus kattaa 21 % ja taiteen perusopetuksen valtionosuus 51 % rahoitustarpeesta. Kaupunki myönsi vuodelle 2025 Taito Pirkanmaa ry:lle taidelaitosavustusta 205 000 €. Kaupunki ei myönnä toimintaan tila-avustusta.

Nykyiset tilat

Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsällä on opetusta 10 pirkanmaalaisessa kunnassa, 26 eri opetuspisteessä pääasiassa taitokeskusten tai koulujen tiloissa. Tampereen opetustilat sijaitsevat Vuoreksessa, Linnainmaalla, Kaarilassa, Tammelassa, Verkarannassa, Hervannassa ja Epilässä. Näistä Tammelassa, Verkarannassa, Hervannassa ja Epilässä on vuokratilat, jotka ovat kokoaikaisesti Taito Pirkanmaan käytössä. Taiteen perusopetuksen lisäksi osassa tiloista on neuvonta- ja liiketoimintaa. Muut opetustilat ovat perusopetuksen tiloja, joissa oppilaitos toimii iltakäyttäjänä maksaen tilavuokraa käyttämistään tunneista.

Perusteluja uusille tiloille

Taito Pirkanmaalla on tulevana vuosina edessään tilamuutoksia. Tammelan ja Verkarannan vuokrasopimukset ovat tällä hetkellä voimassa loppuvuoteen 2028. Tämän jälkeen ei ole varmuutta näiden tilojen käytön mahdollisuuksista tai niiden kustannuksista. Epilässä toimitaan pienissä sekä osin epäkäytännöllisissä tiloissa ja lisäksi Epilän opetustoimipisteestä käsin organisoidaan Kaarilan koulun opetukset. Hiedanrannan kulttuuritilat mahdollistavat opetuksen järjestämisen laadukkaasti erityisesti keskustan länsipuolen asukkaille.

Poistuvat tilat

Taito Pirkanmaan mahdollisesti poistuvia tiloja ovat Verkarannan ja Epilän tilat. Poistuvien tilojen laajuus on yhteensä noin 650 m².

2.3.4 Työväenopiston taiteen perusopetus

Tampereen seudun työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta kuvataiteessa, sanataiteessa, teatteritaiteessa ja käsityön taiteessa. Työväenopiston antamasta taiteen perusopetuksesta sanataide ja teatteritaide siirtyvät kokonaan Hiedanrantaan. Aikuisten käsityön taiteen sekä erityisesti lasten ja nuorten kuvataiteen opetusta siirretään osittain Hiedanrantaan. Työväenopiston kuvataidekoulu Sara Hildén -akatemia pääopetuspiste sijaitsee Tammelan koulun yhteydessä.

Sanataiteen perusopetus ja luovan kirjoittamisen koulutukset

Työväenopisto järjestää sanataiteen perusopetusta 8–18-vuotiaille lapsille ja nuorille yleisen oppimäärän mukaan. Sanataiteen perusopetuksen opintoja suorittaa vuosittain noin 40–50 oppilasta. Lisäksi 0–17-vuotiaille lapsille ja nuorille tarjotaan avoimia sanataidekursseja ja kerhoja sekä Lupa harrastaa -ryhmiä. Kaikkineen lasten ja nuorten sanataideryhmiin osallistuu vuosittain 50–100 oppilasta. Lisäksi on pikkulapsiperheiden perheryhmät, joissa osallistujia on vuosittain n. 70–100. Tulevaisuuden tavoitteena on kehittää opetusta ja menetelmiä taiteen perusopetuksen uudistuvan lainsäädännön mukaisesti, jolloin sanataidekoulun opetustuntien määrä kasvaa. Myös sanataiteen avoimia ryhmiä voidaan jatkossa lisätä toimivien tilojen myötä. Lisäksi sanataidekoulun rooli lukutaitotyössä tulee kasvamaan.

Työväenopisto vastaa myös Viita-akatemian kolmivuotisesta luovan kirjoittamisen koulutusohjelmasta, joka on tarkoitettu 18 vuotta täyttäneille aikuisille. Kirjoittajakouluun valitaan vuosittain enintään 15 kirjoittajaa. Lisäksi työväenopisto järjestää aikuisille kymmeniä muita kirjallisuuteen ja kirjoittamiseen liittyviä kursseja vuosittain.

Teatteritaiteen perusopetus

Työväenopisto järjestää teatteritaiteen perusopetusta lapsille ja nuorille yleisen oppimäärän mukaan. Tällä hetkellä teatteritaiteen perusopetusta järjestetään 9–18-vuotiaille lapsille ja nuorille ja varhaisopinnot ovat tarkoitettu 7–9-vuotiaille. Opintoja suorittaa tällä hetkellä 70–90 opiskelijaa. Tulevaisuuden tavoitteena on kehittää opetusta ja menetelmiä taiteen perusopetuksen uudistuvan lainsäädännön mukaisesti, jolloin teatterin perusopetuksen opetustuntien määrä todennäköisesti kasvaa ja monipuolistuu.

Teatteritaiteen rooli kasvaa yhä enemmän merkittävänä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäjänä lapsille ja nuorille. Opetuksessa painotetaan läsnäolon merkitystä, oman tekemisen reflektointia ja yleensä osallistumista ryhmässä tapahtuvaan toimintaan. Tulevaisuudessa tavoitteena on tasokas ja menetelmiltään monipuolinen teatteriopetus taiteen perusopetuksen uudistuvan lainsäädännön mukaisesti, jolloin opetustuntien määrä kasvaa.

Nykyiset tilat

Sanataiteen perusopetuksen opetustilat sijaitsevat pääkirjasto Metson Kanerva-salissa. Nykyiset tilat eivät tue opetusta parhaalla mahdollisella tavalla, koska saleja ei ole suunniteltu lasten ja nuorten käyttöön soveltuviksi. Kanerva-salin kalustus on alkuperäinen, eikä suunnittelussa ole otettu huomioon nuoria käyttäjiä. Tilassa ei ole myöskään riittäviä varastotiloja sanataidekoulun materiaaleille ja tuotoksille. Viita-akatemian tila sijaitsee Sampolan sivurakennuksen toisessa kerroksessa. Tilaan ei ole hissiä, eli se ei ole esteetön. Tila on myös liian pieni kirjoittajakoulun 15 opiskelijan ryhmille, esim. pienryhmä- tai parityöskentelyyn se ei riitä.

Teatteritaiteen perusopetuksen opetustilat sijaitsevat tällä hetkellä Sampolan Juhlasalissa ja Severi-salissa sekä Tammelan koulun salissa. Opetuksen järjestäminen koulujen tiloissa on mahdollista, mutta sieltä puuttuvat yleensä varastotilat ja koulun omat käyttötarpeet menevät

etusijalle. Esimerkiksi koulujen omat vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat vaikuttavat teatteritaiteen opetuksen aikatauluun ennakoimattomasti.

Sampolan juhlasali ei ole optimaalinen opetustila muunneltavuuden ja hallittavuuden kannalta. Opetukseen voidaan hyödyntää vain pientä osaa salista eli näyttämötilaa. Juhlasalin potentiaali on esitys- ja yleisötapahtumissa, joiden järjestäminen opetuskaudella on haastavaa, koska tila on opetuskäytössä joka ilta. Tilan haasteet tulevat esille etenkin lasten ja nuorten ryhmissä. Erityisoppilaat ja pienemmät oppilaat tarvitsevat tilan, jonka pystyy hahmottamaan selkeästi ja samalla siellä on turvallista toimia.

Perusteluja uusille tiloille

Hiedanrannassa on loistava mahdollisuus tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, seurata muiden kulttuuritoimijoiden toimintaa ja esityksiä sekä tavata alan ammattilaisia.

Lasten ja nuorten sanataidekoulun uusi opetustila voidaan suunnitella lapsille ja nuorille sopivaksi, eri tavoin muunneltavaksi ja riittävän kokoiseksi toiminnallisiin tehtäviin, ryhmissä työskentelyyn tai muuhun eriyttämiseen. Viita-akatemian uusi tila mahdollistaa riittävän väljyyden isolle pöytäkokonaisuudelle, jonka ympärillä koko ryhmä mahtuu istumaan, sekä rauhallisempia vetäytymissoppia kirjoittamiselle. Lisäksi molemmissa tiloissa voidaan huomioida tarkoituksenmukaiset säilytystilat, muunneltavat pöytäkalusteet sekä miellyttävä akustiikka, joka mahdollistaa myös audiotuotosten tekemisen. Viita-akatemian tila on tarkoitettu paitsi kirjoittajakoulun, myös työväenopiston avointen kirjoittajaryhmien käyttöön. Tilaa käyttää vapaina aikoina työväenopiston muu opetus. Viita-akatemian sijoittuminen Tarinatalo-yhdistyksen yhteyteen tuo merkittävää synergiaetua ja yhteistyömahdollisuuksia. Sanataidekoulun tilat ovat yhteiskäyttöisiä muiden Tarinatalo -yhdistyksen toimijoiden kanssa.

Teatteritaiteen uusi opetustila Hiedanrannassa mahdollistaa monipuolisen ja turvallisen toiminnan eri-ikäisille ja erilaisille oppijoille. Tila toimii myös esitystilana. Uusi tarkoituksenmukainen opetustila mahdollistaa teatteritaiteen perusopetuksen lisäksi myös teatterin aikuisten kurssit ja lyhytkurssit. Yhteiskäyttö muiden Hiedanrannan toimijoiden kanssa on mahdollista. Toimivan tilan tulee olla muunneltava ja sisältää soveltuvia varastoratkaisuja tarpeistolle ja asuille sekä esiintyjien pukuhuoneen, jotta myös esitykset tilassa mahdollistuvat. Tilaan tarvitaan opetuskäyttöön muunneltavat valoratkaisut, äänentoisto esityksille sekä joko nouseva tai opetuksen aikana seinustalle siirtyvä katsomoratkaisu.

Poistuvat tilat

Työväenopiston taiteen perusopetuksen tilat Metson Kanerva-salissa, Sampolan sivurakennuksessa, Sampolan Juhlasalissa ja Severi-salissa sekä Tammelan koulun salissa poistuvat.

2.4 Esittävän taiteen palvelut

Tampereella on pitkät perinteet merkittävänä esittävien taiteiden kaupunkina. Esittävän taiteen ammattilaistoiminta on aktiivista, uudistuvaa ja monimuotoista ja sisältää muun muassa **tanssin, teatterin, sirkuksen ja performanssitaiteen** toimintaa. Ammattilaiset työskentelevät erilaisissa

laitoksissa, yhdistyksissä, vapaissa ryhmissä ja itsenäisinä taiteilijoina ja kehittävät uusia sisältöjä, palveluitaan ja liiketoimintaansa pitkäjänteisesti. Tampereen kaupunki tukee esittävän taiteen toimijoita erilaisilla avustuksilla. Tampere on myös merkittävä koulutuskaupunki esittävän taiteen alalla. Ala kehittyy jatkuvasti uusien esitysmuotojen ja kansainvälisen yhteistyön myötä.

2.4.1 Pirkanmaan tanssin keskus

Toiminta

Pirkanmaan Tanssin Keskus (PTK) on vuonna 2004 perustettu tanssin aluekeskus, joka palvelee sekä yleisöjä että tanssin ammattilaisia. PTK tuottaa tanssiesityksiä, tekee yleisötyötä ja tarjoaa kulttuurihyvinvointipalveluita. Toiminta tavoittaa vuosittain noin 15 000–20 000 kokijaa eri ikä- ja kohderyhmistä. Tanssin ammattilaisille PTK tarjoaa harjoitus- ja esitystilaa, residenssejä, tuotantotukea, mentorointia ja verkostoitumismahdollisuuksia.

Toiminnan tavoitteena on vahvistaa tanssitaiteen asemaa Tampereella ja valtakunnallisesti monipuolistamalla tarjontaa ja saavutettavuutta, kasvattamalla esitys- ja katsojamääriä sekä turvaamalla erityisesti vapaan kentän toimintaedellytykset. PTK kehittää aktiivisesti uusia yhteistyö- ja tuotantomalleja sekä käynnistää valtakunnallista esitysvierailutoimintaa.

Toiminnan rahoituksesta 46 % kattaa Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustus. Oman toiminnan tuotot kattavat 26,5 % ja julkiset ja yksityiset hankerahoitukset kattavat 16 %. Tampereen kaupungin 50 000 € yleisavustus kattaa rahoituksesta 11,5 %. Kaupunki ei myönnä toimintaan tilavastustusta.

Nykyiset tilat

Pirkanmaan Tanssin Keskus toimii Tampereen Pienteollisuustalossa (Yliopistonkatu 58, 33100 Tampere). Vuokratut toimitilat käsittävät harjoitus- ja esitystilaa, toimistotilan ja henkilöstön sosiaalitiloja yhteensä 217 m². Vuosittain tiloissa työskentelee yli 30 taiteilijaa tai taiteilijaryhmää.

Perusteluja uusille tiloille

Haasteena nykyisissä tiloissa on niiden rajallinen koko, joka estää toiminnan kasvun. Tilat eivät siis mahdollista toiminnan laajentamista, laadullista kehittämistä tai esitysvierailujen vastaanottamista. Tilat ovat esitystoimintaa varten pienet. Niiden koko sekä matala huonekorkeus ja rajoitettu tekniikka mahdollistavat vain pienimuotoisen esitystoiminnan. Vähäinen katsomokapasiteetti rajoittaa yleisömäärää ja lipputuloja. Tukitilojen kuten lämpiön, pukuhuoneiden, varastojen ja erillisten toimistojen puute haittaa merkittävästi toimintaa. Tilojen sisäänkäynti ja tilaratkaisut eivät myöskään ole täysin esteettömiä.

Nykyiset tilat ovat olleet vapaan kentän toiminnalle ja yhteisöllisyydelle korvaamattomat, mutta ne eivät enää vastaa taiteilijoiden ja yleisön tarpeisiin. Pirkanmaan Tanssin Keskuksen roolin turvaaminen edellyttää uusia, monipuolisia ja teknisesti ajanmukaisia tiloja, jotka mahdollistavat sekä esitys- että muun toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen.

Poistuvat tilat

Pirkanmaan Tanssin Keskuksen kaikki nykyiset 217 m² tilat poistuvat.

Muut tanssin toimijat

Tanssitaiteen ammattilaiskentällä toimiva **Tanssiteatteri MD** on yksi Tampereen kaupungin taidelaitosavustusta saavista esittävän taiteen organisaatioista ja kuuluu toistaiseksi voimassa olevan valtiosuuden piiriin. Tanssiteatterin päätoimipaikka on Hällä-näyttämö Tampereen keskustassa, jonne tuotetaan 70–90 esitystä vuosittain. Tanssiteatteri MD panostaa korkeatasoiseen nykytanssin tarjontaan; ohjelmistossa on teoksia niin lapsi-, nuoriso- kuin aikuisyleisöille. Lisäksi MD toteuttaa esitysvaihtoja ja -vierailuja, yhteistuotantoja, kesäresidenssitoimintaa ja kiertue-esityksiä, järjestää Tanssivirtaa Tampereella - nykytanssifestivaalia sekä vuokraa Hällän tiloja muille toimijoille. MD:llä ei ole tarkoitus luopua Hällän tiloista, mutta sillä on kiinnostusta laajentaa esitys- ja harjoitustoimintaansa Hiedanrantaan.

Tanssin harjoitus- ja esitystiloja voivat hyödyntää myös koti- ja ulkomaiset **vierailuryhmät** sekä **tanssifestivaalit**, kuten esimerkiksi Tanssivirtaa Tampereella, Tampereen Flamencoviikko, Pispalan Sottiisi, Tampere Tango Festival ja Fest Afrika.

2.4.2 Ahaa Teatteri**Toiminta**

Ahaa Teatteri on vuonna 1970 perustettu lasten- ja nuortennäytelmiin erikoistunut ammattiteatteri, jolla on esitystoimintaa sekä Tampereella että kiertueilla ympäri Suomen. Ahaa Teatteri korostaa toiminnassaan korkeaa laatua, kasvattaa tulevaisuuden teatteriyleisöä, tekee tiivistä yhteistyötä koulujen sekä kulttuuritoimijoiden kanssa. Ohjelmisto painottuu uusiin kotimaisiin kantaesityksiin. Tulevaisuuden tavoitteena on kasvattaa esitys- ja katsojamääriä ja monipuolistaa esitystoimintaa.

Ahaa Teatterin toiminnan rahoitus koostuu valtiosuudesta, Tampereen kaupungin taidelaitosten yleisavustuksesta ja teatterin oman toiminnan tuloista. Vuonna 2025 teatterin kokonaisrahoituksesta valtiosuus kattoi 54,9 %, Tampereen kaupungin 215 000 euron avustus 27,7 % ja teatterin omat tulot 17,4 %. Kaupunki ei myönnä toimintaan tila-avustusta.

Nykyiset tilat

Ahaa Teatterin nykyiset toimitilat sijaitsevat osoitteessa Hatanpään valtatie 6, 33100 Tampere. 637 m² tilat on vuokrattu yksityiseltä kiinteistönomistajalta ja ne sisältävät esitystilaa, pukuhuonetilaa, yleislämpötilaa sekä toimistotilaa. Varastotilat sijaitsevat eri osoitteessa, kaukana teatterin toimitilasta.

Perusteluja uusille tiloille

Nykyisten tilojen haasteena on korkea ja vuosittain nouseva vuokra sekä lukuisat käytännön toimintaa rajoittavat ja hankaloittavat ongelmat. Harjoitus-, esitys- ja yleisötilat sekä esitystekniset tilat ovat riittämättömät. Teatterin käytössä on vain yksi sali, joten saman päivän aikana ei ole mahdollista harjoitella ja esittää näytelmiä. Esitystila ei ole merkittävästi muunneltavissa, eikä

tarjoa monipuolisia ripustusratkaisuja. Tiloissa ei ole verstaatioita rakennus- ja ompelutöitä varten eikä riittävää varastoa. Varasto sijaitsee eri paikassa esitystilan kanssa, jonka vuoksi jatkuva tavaroiden ja autojen siirtely vie aikaa eikä käytössä ole parkkipaikkoja. Toimistotilat ovat henkilöstöön nähden riittämättömät eikä niissä ei ole neuvottelu- tai ruokailutiloja. Sosiaalitulat ja pukuhuoneet ovat pienet ja epäkäytännölliset.

Poistuvat tilat

Ahaa Teatterin kaikki nykyiset yhteensä 637 m² kokoiset toimisto-, harjoitus- ja esitystilat sekä erilliset varastotilat poistuvat.

2.4.3 Vapaan kentän teatteritoimijat

Toiminta

Vapaan kentän teattereilla tarkoitetaan ammatillisia teatteritoimijoita, jotka tuottavat ja esittävät produktioita ilman lakisääteistä rahoitusta. Perinteisten instituutioiden ulkopuolella toimivat vapaan kentän toimijat tuottavat valtavirrasta poikkeavaa, elinvoimaista ja taidealaa itseään uudistavaa taidetta. Tampereella esittävän taiteen vapaa kenttä valmistaa vuosittain yli 200 esitystä, jotka tavoittavat yli 10 000 katsojaa.

Teatteri Siperia on vuonna 2005 perustettu tilaton ammattiteatteri, joka toteuttaa teatteriproduktioita taiteellisesti tinkimättömistä ja ajankohtaisista sisällöistä lähtöisin. Teatteri Siperia on erityisosaaja yhteistöiden sekä ryhmän luovuutta vahvistavien työtapojen toteuttajana ja tekee paljon yhteistyötä muiden alueen ammattiteattereiden kanssa. Teatteri tuottaa esityksiä myös yhdenvertaisuuden ja alueellisen saavutettavuuden näkökulmasta. Tampereen kaupunki tukee toimintaa 26 000 euron yleisavustuksella.

Improvisaatioteatteri Snorkkeli on vuodesta 1999 toiminut teatteriammatillisista koostuva improvisaatioryhmä, jonka esityksiä voi nähdä muun muassa teattereissa, klubeilla, auditorioissa, kouluissa, kodeissa sekä TV:ssä ja verkossa. Improvisaatioteatteri on käsikirjoittamatonta teatteria, joka syntyy hetkessä yleisön ehdotuksien pohjalta. Snorkkeli tarjoaa myös koulutuksia yrityksille ja työyhteisöille. Snorkkelin toiminnan rahoitus koostuu esitystuloista ja Tampereen kaupungin 3 000 euron yleisavustuksesta ja hankekohtaisista apurahoista.

Tampereen Freelancenäyttelijät ry on vuonna 1995 perustettu Näyttelijäliiton alainen yhdistys, johon kuuluu noin 150 jäsentä. Yhdistyksen ammatillaiset työskentelevät freelancereina esimerkiksi teattereissa, elokuvissa, televisiossa tai mainoksissa. Näyttelijäntyön ohella moniosaajilta onnistuu juontaminen, spiiikkaaminen, kouluttaminen ja muu sisällöntuotto. Taiteilijoilla on tarjolla myös omaa, valmista ohjelmistoa, kuten lausuntaa, konsertteja, näytelmiä ja työpajoja. Tampereen kaupunki ei avusta yhdistystä yleisavustuksella.

Tampere Burlesque on vuodesta 2016 toiminut voittoa tavoittelematon yhdistys, joka järjestää burleskitapahtumia, tarjoaa opetusta ja työpajoja sekä ammatillisille että amatööreille ja viihdepalveluita tapahtumatuottajille ja yrityksille. Burleski on yksi esitystaiteen muoto, tanssia ja teatteria yhdistävää näyttämöviihdettä, johon kuuluu olennainen osana näyttävät esiintymisasut ja

maskeeraus. Tampere Burlesquen tavoitteena on kasvattaa tasaisesti jäsenistöä ja yhteistyökumppanuuksia sekä järjestää enemmän tapahtumia. Toimintaa mahdollistavat tukijäsenet ja aktiiviset vapaaehtoiset, jotka osallistuvat tapahtumatuotantoon. Toiminnan rahoitus koostuu lipputuloista, tilauskeikkojen tuotoista sekä Tampereen kaupungin 1 000 euron toiminta-avustuksesta.

Muut teatteritoimijat

Myös muilla vapaan kentän teatteritoimijoilla on paljon kausiluonteisia toimitilarpeita. Esimerkiksi **Pyynikin Kesäteatteri** tarvitsee kesäteatterinäytelmän harjoitustilaa 3 kk/vuodessa, **Teatteri Telakka**, **Täsmäteatteri** ja **Näästi Teatteri** tarvitsevat harjoitus- ja esitystiloja vuosittain satunnaisesti. Myös muut kotimaiset ja ulkomaiset **kiertueteatterit** sekä alan **festivaalit** voivat hyödyntää kohtuuhintaista vierailunäyttämöä esityksilleen.

Nykyiset tilat

Tampereen vapaan kentän teattereilla ei ole tällä hetkellä omassa käytössä olevia, pysyviä harjoitus- ja esitystiloja. Produktiot valmistetaan aina vierailutiloihin ja ne harjoitellaan tilapäisissä vuokratiloissa. Osalla toimijoista on kuitenkin erillisiä toimisto- tai varastotiloja. Merkittävin haaste on tilojen korkea hintataso. Kohtuuhintaisten ja tarkoituksenmukaisten harjoitus- ja esitystilojen saatavuus on heikko, sillä niitä on vähän ja varaukset on tehtävä jopa vuosia etukäteen, jolloin joustonvaraa aikataulumuutoksille ei ole. Käytettävissä olevat tilat eivät yleensä ole suunniteltuja esitystoimintaan, josta seuraa raskaita lisäjärjestelyitä, kuten katsomon sekä valo- ja äänitekniikan rakentamista, joka lisää kustannuksia ja työllistää henkilöstöä huomattavasti. Pysyvän esitystilan puuttuessa myös yleisösuhdetta ja yhteisöllisyyttä on hankalaa rakentaa. Väliaikaisten tilojen organisointi on sekä hallinnollisesti että taloudellisesti riskialtista ja heikentää esitysten taiteellista laatua.

Perusteluja uusille tiloille

Vapaan kentän teattereiden nykyinen tilattomuus, pysyvyyden puute sekä satunnaiset ja vaihtuvat paikat aiheuttavat merkittäviä haasteita toiminnalle. Esitystoiminta joudutaan aikatauluttamaan satunnaisesti löytyvien tilojen ehdoilla sen sijaan, että suunnittelu perustuisi taiteellisesti ja tuotannollisesti tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. Tämä vaikeuttaa tuotantojen toteutusta, lisää epävarmuutta ja kuormittaa henkilöstöä. Harjoittelun ja esitysten rytmi hajoaa, kun tiloja on varattava eri puolilta kaupunkia ja saatavuus on epävarmaa.

Pysyvät teatterin harjoitus- ja esitystilat mahdollistavat suunnitelmallisen ja korkealaatuisen esitystoiminnan sekä uusia yleisöjä -kuten nuoria katsojia- puhuttelevan esitysympäristön luomisen. Monipuoliset ja muunneltavat tilat mahdollistavat erilaisten formaattien kokeilemisen, yleisön osallistamisen ja katsojakokemuksen kehittämisen. Esteettömyys ja kohtuuhintaisuus ovat keskeisiä fyysisen ja taloudellisen saavutettavuuden näkökulmasta. Tarkoituksenmukaiset tilat myös laajentavat toimijoiden yhteistyömahdollisuuksia ja parantavat teatterialan freelancereiden ja ammattilaisten työoloja.

Poistuvat tilat

Poistuvia tiloja ei ole, koska toimijoilla ei tällä hetkellä ole pysyviä harjoitus- ja esitystiloja.

2.5 Kirjallisuuden ja sanataiteen palvelut

Hiedanrantaan sijoittuvia kirjallisuustoimijoita ovat Lastenkirjainstituutin kannatusyhdistys ry, Tampere Kuplii ry, Pirkkalaiskirjailijat ry ja Sanataideyhdistys Yöstäjä ry sekä näiden yhteistoiminnan kehittämiseksi perustettu Tampereen Tarinatalo ry. Organisaatiot ovat vakiintuneita, valtakunnallisesti ja alueellisesti vaikuttavia kirjallisuuden, sanataiteen ja sarjakuvan ammattilaisorganisaatioita. Yhdessä kirjaston sekä työväenopiston sanataideopetuksen ja Viita-akatemian kanssa ne muodostavat monipuolisen toimijakokonaisuuden, joka mahdollistaa kirjallisuusalan uudenlaisen ja vetovoimaisen keskittymän kehittämisen.

2.5.1 Lastenkirjainstituutti

Lastenkirjainstituutti on valtakunnallinen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä lastenkirjataiteen edistämis- ja tiedotuskeskus ja erikoiskirjasto, jota ylläpitää Lastenkirjainstituutin kannatusyhdistys ry. Instituutti palvelee tutkijoita ja lasten, nuorten ja kirjojen parissa työskenteleviä ammattilaisia, harrastajia ja tiedotusvälineitä lasten- ja nuortenkirjallisuutta koskevissa kysymyksissä. Yhdistys järjestää näyttelyitä, tapahtumia, koulutusta ja tapaamisia alan ammattilaisille ja kaikille lasten- ja nuortenkirjallisuudesta kiinnostuneille. Tampereen kaupunki tukee toimintaa 57 500 euron yleisavustuksella sekä 110 204 euron tila-avustuksella.

Nykyiset tilat

Lastenkirjainstituutti toimii 603 m² vuokratiloissa vuonna 1909 valmistuneessa Pantin Talossa (Puutarhakatu 11, 33210 Tampere), jonka omistaa Tampereen Palvelukiinteistöt Oy. Instituutin tilat ovat toimivat ja sijaitsevat keskeisellä paikalla, mutta ne ovat jääneet liian pieniksi kirjaston kokoelman kasvaessa vuosittain noin 1 500 niteellä. Pantin talossa ei ole muita kulttuuritoimijoita, jolloin Lastenkirjainstituutti jää näkymättömäksi, eikä saa synergiaetuja muista toimijoista.

2.5.2 Pirkkalalaiskirjailijat

Pirkkalalaiskirjailijat ry on Suomen vanhin maakunnallinen kirjailijayhdistys, joka on perustettu vuonna 1943. Pirkkalaiskirjailijat ry toimii laajasti Pirkanmaan kaunokirjailijoiden yhdyssiteenä, nostaa esiin Tampereen asemaa merkittävänä kirjallisuuskaupunkina ja edistää paikallisten kirjailijoiden asemaa. Jäsenilleen yhdistys tarjoaa kollegiaalista tukea, esiintymistilaisuuksia ja ammatillista ohjausta. Lisäksi yhdistys palvelee alueen asukkaita tuottamalla laadukasta ja monipuolista kulttuuritarjontaa ja yleisölle maksuttomia tapahtumia. Tampereen kaupunki tukee toimintaa 9 000 euron yleisavustuksella sekä 12 740 euron tila-avustuksella.

Nykyiset tilat

Pirkkalaiskirjailijoiden nykyinen tila sijaitsee Sampolan lisärakennuksessa (Sammonkatu 2, 33540 Tampere), jossa on yhdistyksen toimitilan lisäksi Viita-akatemian tiloja ja työväenopiston opetusluokkia. Nykyisen tilan suurin puute on se, että kulku tilaan ei ole esteetön ja tilassa on talviaikaan ollut ongelmia lämmityksen kanssa, jonka vuoksi tila jää huomattavan kylmäksi. Lisäksi

tila on kooltaan vaatimaton: se toimii välttävästi yhdistyksen jäseniltojen ja muiden tapaamisten tilana, mutta esimerkiksi vuosikokouksissa osallistujamäärä on usein ollut sen verran suuri, että tilan kapasiteetti käy ahtaaksi. Tila ei mahdollista yleisötapahtumien järjestämistä, jolloin ne on järjestettävä muualla.

2.5.3 Sanataideyhdistys Yöstäjä

Sanataideyhdistys Yöstäjä ry on Tampereella ja koko Pirkanmaan alueella toimiva sanataidekasvatuksen ja kirjallisuusalan ammattilaisten yhdistys. Yöstäjä toteuttaa sanataidetyöpajoja ja hankkeita erityisesti lapsille ja nuorille sekä kehittää sanataidekasvatuksen sisältöjä ja tunnettavuutta. Yhdistys toteuttaa useissa Pirkanmaan kunnissa kulttuurikasvatusohjelmien sanataidepajakokonaisuuksia peruskoululaisille ja varhaiskasvatukselle, vuosittain noin 200 työpajaa. Lisäksi se järjestää tapahtumia, toteuttaa sanataidekoulutuksia eri alojen ammattilaisille ja tuottaa sanataiteen ja lukutaitotyön asiantuntijapalveluita hankeyhteistyönä kunnille ja järjestöille. Tampereen kaupunki tukee toimintaa 4 000 euron yleisavustuksella sekä 3 921 euron tila-avustuksella.

Nykyiset tilat

Sanataideyhdistys Yöstäjän työhuone sijaitsee Pääkirjasto Metson henkilökunnan tiloissa (Pirkankatu 2, 33210 Tampere). Omia pysyviä, yleisölle avoimia tiloja tai opetustiloja ei ole lainkaan. Kaikki toiminta, joka suuntautuu yleisölle, eli valtaosa yhdistyksen toiminnasta, järjestetään muissa tiloissa ympäri Pirkanmaata.

2.5.4 Tampere Kuplii

Tampere Kuplii ry on tamperelainen, vuonna 2007 perustettu sarjakuvaharrastajien yhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää, kehittää ja tehdä tunnetuksi sarjakuvaharrastusta sekä siihen liittyviä alakulttuureita. Yhdistys tunnetaan pääasiassa vuosittaisesta Tampere Kuplii -sarjakuvafestivaalista, jota on järjestetty Tampere-talolla. Sarjakuvaharrastus rönsyilee sarjakuvien tekemisestä ja lukemisesta myös moniin erilaisiin harrastuksiin cosplay-pukuilusta sciifiin ja fantasiaan. Toinen tunnettu osa toiminnasta on sarjakuvan vuosittainen tunnustuspalkinto Sarjakuva-Finlandia. Näiden lisäksi yhdistys toimii yhteistyössä muiden suomalaisten yhdistysten, yritysten ja tapahtumien kanssa sarjakuvaharrastuksen edistämiseksi. Tampereen kaupunki ei tue toimintaa tällä hetkellä yleisavustuksella eikä tila-avustuksella.

Nykyiset tilat

Tampere Kuplii -yhdistyksillä ei ole omia pysyviä toimitiloja.

2.5.5 Tampereen Tarinatalo

Tampereen Tarinatalo ry on vuonna 2022 perustettu yhdistys, jonka tavoite on saada Tampereelle kirja-alan ammattilaisten, kirjailijoiden, sarjakuvataiteilijoiden ja sanataidekasvattajien asiantuntijuuden keskus: paikka kuvan, tekstien ja tulkintojen kohtaamiselle. Keskus tulee koostumaan ammattilaisten tiloista sekä sivistävistä, elämyksellisistä yleisötiloista. Tarinatalo kokoaa yhteen alan toimijat, jotka tällä hetkellä ovat joko kokonaan ilman omia tiloja tai omissa erillisissä, monilta osin riittämättömissä tiloissa. Yhdistyksen tavoite on etsiä yhteistä ratkaisua

akuutteihin tilaongelmiin, mutta myös visioida lukutaitotyön ja kirjallisuuden yleisötyön uusia muotoja Tampereelle. Tampereen kaupunki ei tällä hetkellä tue toimintaa yleisavustuksella eikä tila-avustuksella.

Nykyiset tilat

Tampereen Tarinatalo -yhdistyksillä ei ole omia pysyviä toimitiloja.

2.5.6 Työväenopiston sanataiteen perusopetus ja luovan kirjoittamisen koulutukset

Sanataiteen perusopetus ja luovan kirjoittamisen koulutukset kuuluvat hallinnollisesti ja taloudellisesti työväenopiston toimintaan, mutta ovat temaattisesti ja toiminnallisesti osa kirjallisuustoimijoiden tilakokonaisuutta. Lasten ja nuorten sanataideopetus ja aikuisten kirjoittamisen koulutukset sekä nykyisten tilojen haasteet on esitelty tarkemmin luvussa 2.3.4

Perusteluja uusille tiloille

Kirjallisuustoimijat toimivat hajallaan ympäri Tamperetta riittämättömissä tiloissa tai kokonaan ilman tiloja. Kaikilla toimijoilla on pulaa yleisötiloista ja varastotiloista. Toiminnan kehittäminen vetovoimaiseksi, ammattilaisia ja laajempaa yleisöä houkuttelevaksi kirjallisuusalan keskuiseksi edellyttää soveltuvia tiloja. Uusissa tiloissa kirjallisuustoimijat voi operoida yhteisen Tarinatalo-konseptin alla kirjallisuuden elämyksellisiä yleisötiloja, järjestää kurseja, näyttelyitä ja tapahtumia sekä innovoida uusia tekemisen tapoja yhdessä tehtaen muiden toimijoiden kanssa.

Poistuvat tilat

Kokonaan poistuvia tiloja ovat Lastenkirjainstituutin 603 m² tilat Pantintalossa. Muuhun käyttöön vapautuvia kaupungin tiloja ovat Pirkkalaiskirjailijoiden ja Viita-akatemian tilat Sampolassa sekä Yöstäjän tilat ja Työväenopiston sanataiteen opetustilat Metsossa.

3 TOIMINNAN TARPEET

3.1 Toiminnan kehitysnuste

Kulttuuritilojen tarve Tampereella on ollut pitkään akuutti. Tilannetta vaikeuttaa kaupungin nopea kasvu ja yksityisten vuokranantajien kiinteistöjen hintojen nousu ja kehittäminen muuhun toimintaan. Kasvavissa kaupungeissa tulee kulttuurialan toimijoiden työskentely- ja toimintamahdollisuuksiin kiinnittää erityistä huomiota, mikäli luovien alojen toimijoiden toivotaan pysyvän kaupungissa. On nähtävissä, että kulttuuritilojen tarve jatkaa kasvuaan kaupungin väestömäärän kasvaessa. Väestömäärän kasvu tuottaa kasvupaineita selkeästi kirjasto- ja työväenopistopalveluille. Myös taiteen perusopetuksen lakimuutokset vaikuttavat palvelutarpeen kasvuun.

3.2 Väestöennusteet ja palvelutarve

Tampereen väestömäärän odotetaan kasvavan edelleen. Vuoden 2025 Tampereen toteutunut väkiluku oli 264 749 ja vahvan kasvun ennusteen mukaan tamperelaisten lukumäärä tulee olemaan

326 108 henkilöä vuonna 2040. Ennusteen mukaan suurimman osuuden muodostavat 25–34 sekä 35–44-vuotiaat. Vanhempien ikäryhmien määrässä tapahtuu merkittävää kasvua.

Kuva 5. Asukasmäärän kehitys Tampereella väestösuunnitteen 2024 mukaan. Asukasmäärä kasvaa vahvan ennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä n. 65 830 henkilöllä

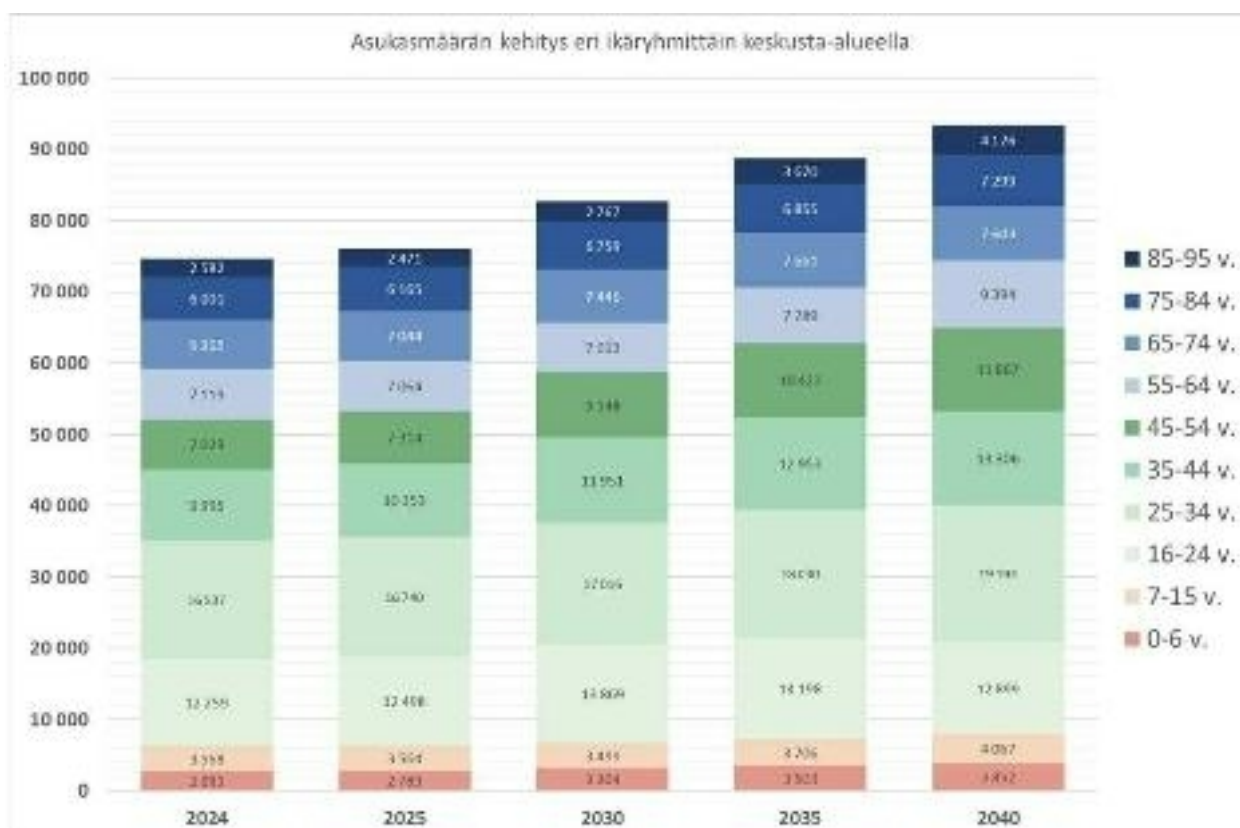
Hiedanrannan aluetta kehitetään täydennysrakentamalla ja uusia alueita on kaavoitettu asumiseen. Tästä syystä alueen asukasmäärä on kasvamassa voimakkaasti väestösuunnitteen (2024) mukaan. Asukasmäärän kasvun vuoksi alueen palvelutarve tulee kasvamaan ja palvelut suunnitellaan nykyistä laajempina. Kulttuurin palveluihin ohjaututaan koko Tampereen alueelta, Ylöjärveltä, Nokialta ja Pirkanmaalta laajemminkin.

Läntisellä palvelualueella toteutunut väestömäärä vuonna 2025 oli 52 431. Vahvan kasvun väestöennusteen mukaan asukasmäärä tulee olemaan 70 966 henkilöä vuonna 2040.

Kuva 6. Asukasmäärän kehitys läntisellä alueella eri ikäryhmittäin vuosina 2024–2040

Palvelutarpeita tulee olemaan alueen kaikilla ikäryhmillä, aina pienistä 0–6-vuotiaista lapsista 85–95-vuotiaisiin ikäihmisiin saakka. Vuonna 2040 erityisesti 25–34, 35–44 ja 45-54 -vuotiaiden osuus asukasmäärästä on ennusteen mukaan korkea.

Kuva 7. Asukasmäärän kehitys keskustan alueella eri ikäryhmittäin vuosina 2024–2040

Keskustan palvelualueella toteutunut väestömäärä vuonna 2025 oli 75 996 henkilöä. Ennusteen mukaan asukasmäärä tulee olemaan 93 407 henkilöä vuonna 2040. Asukasmäärän kasvu näkyy erityisesti nuorten, työikäisten ja ikääntyneiden ikäryhmissä.

3.3 Toiminnan strategiavaihtoehdot

Valikoitujen kulttuuritoimijoiden toimitilojen keskittäminen Hiedanrannan Tehtaaseen perustuu *Tampereen kulttuuritilat – Nykytila ja tukevaisuuden tarpeet* -selvityksessä todettuihin toimitilatarpeisiin sekä Kulttuurin palveluverkkosuunnitelmaan 2035 (TRE:5239/00.01.02/2023), joka on hyväksytty 29.11.2023 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa. *Hiedanrannan kulttuuritilat osana elämystalouden ekosysteemiä* -konsepti on esitelty kaupunginhallituksessa 6.11.2023 ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa 19.12.2023.

Monipuolisen kulttuurikeskittymän kehittämisen sijaan toiminnan strategiavaihtoehtona on säilyttää kulttuuritoiminnot nykyisissä sijainneissaan ja lisäksi luoda osalle toiminnoista uusia yksittäisiä tiloja. Se kuitenkin edellyttäisi monissa tiloissa mittavia peruskorjaus- ja laajennustoimia. Vaihtoehtojen vertailua on tehty laajasti osana kulttuurin palveluverkkosuunnitelman vaikutusten ennakoarviointia, joka on ollut päätöksenteon taustatietona.

Kaupungin kulttuuritilakokonaisuuden suurin yksittäinen palvelutoiminto on musiikinopetus. Pirkanmaan musiikkiopiston ja Tampereen konservatorion toimitilahaasteiden ratkaisemiseksi tehtiin vaihtoehtotarkastelu vuonna 2023. Tilaratkaisujen vaihtoehtoja tunnistettiin kolme ja niitä arvioitiin seuraavasti:

- **Oppilaitosten toiminnan jatkuminen erillään nykyisissä tiloissa ja nykyisten tilojen perusparannus:** Nykyisten tilojen perusparannus nähtiin selkeänä ja kohtuullisella aikataululla toteutettavana vaihtoehtona, jossa tilat pysyvät hyvillä sijainneillaan. Vaihtoehto ei kuitenkaan tue oppilaitosten yhteistyön tiivistämistä, tilojen tehokasta käyttöä ja toiminnan uudistamista, eikä yhteistyötä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Perusparannusten korkeat kustannukset nostavat tilojen sisäistä vuokratasoa enemmän kuin muut vaihtoehdot. Lisäksi perusparannusten ajaksi tarvitaan väistötilat.
- **Oppilaitosten toiminnan siirtyminen yhteisiin tiloihin konservatoriorakennukseen ja rakennuksen perusparannus ja laajennus:** Molempien musiikkioppilaitosten sijoittumisen konservatoriorakennukseen nähtiin tukevan toiminnallista yhteistyötä, mutta rakennuksen muutostoimenpiteet eivät ole taloudellisesti ja aikataulullisesti perusteltavissa. Yhteiset tilat edellyttävät rakennuksen laajennusta ja kaavamuutosta ja merkittävän lisärakennusoikeuden saaminen on hidasta ja epävarmaa. Lisäksi peruskorjauksen ajaksi tarvitaan väistötilat.
- **Oppilaitosten toiminnan siirtyminen Hiedanrantaan uusiin, yhteisiin oppilaitosten toiminnan tarpeisiin suunniteltuihin vuokratiloihin:** Alustavien laskelmien mukaan Hiedanrannan vuokratilat osoittautuivat sekä taloudellisesti että toiminnallisesti järkevimmäksi ratkaisuksi, joka ei myöskään aiheuta merkittäviä väistötilahaasteita. Vaikka vuokratilahanke on kaupungille epätyypillinen, yhteiset vuokratilat tukevat parhaiten oppilaitosten yhteistyön ja uuden toiminnallisen kokonaisuuden kehittymistä ja vauhdittavat merkittävän vetovoimakohteen strategian mukaista rakentumista Tampereelle. Hiedanranta on hyvin saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla. Vaikka osalle oppilaista matka pitenee, osalle se vastaavasti lyhenee. Musiikinopetusta tarjotaan jatkossakin Hiedanrannan lisäksi koulutiloissa myös muilla alueilla.

Nykyisten tilojen perusparannus	Konservatorion perusparannus ja laajennus	Hiedanrannan vuokratilat
2,59 M€	2,42 M€	1,91 M€

Taulukko 4. Musiikkioppilaitosten vuokratilakustannusten vertailu vuonna 2023

Tarkastelussa toteuttamiskelpoisimmaksi ratkaisuksi nousi siis vaihtoehto, jossa uudet tilat rakennetaan osaksi Hiedanrannan kulttuurikeskittymää. Linjaus käsiteltiin 6.11.2023 (§ 451) kaupunginhallituksessa (TRE:5240/12.01.01/2023).

Toinen kaupungin kulttuuritilojen mittava palvelukokonaisuus on Työväenopisto. Opiston toiminnan ja synergiaetujen tehostaminen edellyttää tarkoituksenmukaisia toimitiloja, jotka ovat oikean kokoisia, monikäyttöisiä ja muuntautuvia ja jotka tulevaisuudessa mahdollistavat opetusta

nykyistä isommilla ryhmäkoolla. Myös alueellisen saavutettavuuden parantaminen on tärkeää huomioida tilojen kehittämisessä.

Työväenopiston tilaratkaisujen vaihtoehtoja ei ole käytännössä arvioitu. Periaatteellisella tasolla Hiedanrannan tilojen vaihtoehtona olisi Sampolan tilojen peruskorjaus ja muokkaaminen tarpeita vastaaviksi sekä tarvittavien lisätilojen vuokraaminen muualta. Vaihtoehtoisia lisätiloja opiston opetuksen tarpeisiin ei ole tarjottu. Sampolassa ei ole vapautumassa lisää tiloja lukiolta opiston käyttöön, sen sijaan lukion oppilasmäärä ja tilatarve on tulevaisuudessa kasvamassa.

Työväenopiston strategiana on toiminnan siirtyminen osittain Hiedanrantaan uusiin, toiminnan tarpeisiin suunniteltuihin vuokratiloihin ja osittainen jääminen Sampolaan. Hiedanrantaan siirryttäessä lukio voi hyödyntää luovutettavia tiloja Sampolassa.

3.4 Tilantarve

Hiedanrannan kulttuuritilojen kokonaismäärä on 20 244 hum². Toimijoiden tilatarpeita on kartoitettu vuosina 2024–2025. Tilatarpeita, yhteiskäyttömahdollisuuksia ja tilojen sijoittumista Hiedanrannan Tehtaaseen on tarkennettu osallistavan suunnittelun työpajoissa, jotka on esitelty tarkemmin kohdassa 1.6.

Työpajojen tuloksena syntyi tilasovite, jonka myötä ovat tarkentuneet sekä käyttäjäkohtaiset tilat että yhteiset liikennetilat kuten käytävät, aulat, portaat ja hissit. Alla oleva taulukko sisältää jo liikennetilat, jotka on kohdistettu kullekin toimijalle tilamäärien suhteessa. Tarkempi tilaohjelma on tarveselvityksen liitteenä.

Käyttäjäkohtaiset tilat	Tilojen määrä
Kirjasto	1 594 hum ²
Työväenopisto	3 752 hum ²
Kulttuuripalvelut / Esitys- ja tapahtumatilat	
Lämpö	713 hum ²
Kamarimusiikkisali	197 hum ²
Tanssin esityssali	339 hum ²
Teatterin esityssali	346 hum ²
Salien takahuone- ja aulatilat	285 hum ²
Monitoimisali	2111 hum ²
Taiteen perusopetus	
Musiikkioppilaitokset /PMO ja Konservatorio	7 362 hum ²
Sorin Sirkus	368 hum ²
Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä	724 hum ²
Esittävän taiteen tilat	
Ahaa Teatteri	729 hum ²
Pirkanmaan Tanssin Keskus	316 hum ²
Vapaan kentän teatterit	155 hum ²

Kirjallisuustoimijat	
Lastenkirjainstituutti	714 hum ²
Tarinatalo	434 hum ²
Pirkkalaiskirjailijat	51 hum ²
Sanataideyhdistys Yöstäjä	37 hum ²
Tampere Kuplii	17 hum ²
Kulttuurin palveluryhmä, hyötyalat yhteensä	20 244 hum²

Taulukko 5. Tilaohjelman osat ja toimijakohtaiset tilamäärät

Tilojen suunnittelussa pyritään mahdollistamaan toiminnallinen yhteistyö ja tilojen laaja yhteiskäyttö. Kulttuuritilojen kokonaismäärästä 58 % eli 11 755 hum² on yhteiskäyttöisiä.

Yhteiskäyttöiset tilat	Tilojen määrä
Musiikin opetustilat	3 789 hum ²
Toimisto- ja neuvottelutilat	490 hum ²
Harjoitus-, esitys- ja tapahtumatilat	4 548 hum ²
Logistiikka- ja tukitilat	404 hum ²
Yhteiset liikenne- ja yleiset tilat	2 545 hum ²
Yhteensä	11 755 hum²

Taulukko 6. Yhteiskäyttöisten tilojen määrä

4 RAKENNUSHANKE

4.1 Merkitys lähiympäristölle

4.1.1 Hiedanrannan yleissuunnitelma ja sen kehittyminen

Hiedanrannan yleissuunnitelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 8.6.2020. Hiedanrantaa ja Lielaheta kehitetään merkittävänä asumisen, kaupan ja palveluiden aluekeskuksena.

Hiedanrannasta suunnitellaan uusi, kestävä kaupunginosa, joka tarjoaa korkealaatuisen työ-, asuin- ja palveluympäristön hyödyntäen alueen historiaa ja kulttuuriperintöä, innovatiivisia ratkaisuja sekä erinomaista sijaintia raitiotien varrella Näsijärven rannalla. Hiedanrannasta tavoitellaan keskustamaista kaupunginosaa, jossa kaupunkiympäristö ja liikennejärjestelyt edistävät kävelyä, pyöräilyä, joukkoliikennettä ja muuta kestäväää liikkumista. Lielahden kartanon ympäristö teollisuusrakennuksineen on uuden Hiedanrannan kaupunginosan ydin.

Yleissuunnitelman mukaisesti suurin osa entisen sellutehtaan rakennuksista korjataan uuteen käyttöön. Raitiotien linjaus Hiedanrannan uuden keskustan kautta Tehtaalle johtanutta vanhaa teollisuuskäytössä ollutta junarataa pitkin luo historiallisen jatkumon alueen kehityksen pohjaksi. Raitiotien itäpuolinen osa painottuu toiminnallisesti kulttuuri- ja virkistyskäyttöön, ja kytkeytyy historialliseen Lielahden kartanonpuistoon. Uudet asuinkorttelit sijoittuvat Tehtaan etelä-, länsi- ja

pohjoispuolelle. Tehtaan pysäkki muodostaa yhdessä uusien rakennusmassojen ja vanhojen tehdasrakennusten kanssa urbaanin julkisen katutilan. Pysäkiltä on pääsy itä-länsisuuntaiselle Tehtaan sisäiselle kulkuyhteydelle, joka yhdistää Tehtaan toiminnot, Kartanopuiston ja länsipuolisen Keskuspuiston. Huoltoliikennettä ohjataan Tehtaan alueelle sekä pohjoisesta Tehdaskartanonkadulta että etelästä kokoojakatua pitkin.

Yleissuunnitelman hyväksymisen jälkeen, Hiedanrannan asemakaavojen valmistelun yhteydessä, on tullut esiin tarve kehittää joitakin yleissuunnitelman ratkaisuja eteenpäin. Kaupallisten tarkastelujen pohjalta liiketoimintojen sijoituksen painopistettä ollaan siirtämässä Nottbeckin aukiolta Hiedanrannan raitiotiepysäkin tuntumaan ja tapahtuma-aukiota Tehtaan eteläpuolelta sen itäpuolelle. Jalankulku kaupallisesta keskustasta etelän suunnasta Tehtaalle ohjataan asuin- ja liikekorttelien läpi raitiotiekadun asemesta. Tehtaan pysäköinti on suunniteltu järjestettäväksi raitiotiepysäkin länsipuolen sijasta myös Pohjoiskortteleita palvelevaan pysäköintilaitokseen Tehdaskartanonkadun pohjoispuolella. Raitiotiepysäkin länsipuolelle osoitetaan asumista.

4.1.2 Asemakaavoitustilanne

Hiedanrantaan asemakaavoitetaan vaiheittain yleissuunnitelman periaatteiden mukaisesti. Alueelle tullaan laatimaan toistakymmentä asemakaavan muutosta, joista ensimmäiset ovat jo saaneet lainvoiman, osa on valmistelussa ja tuleville vuosille suunniteltuina toina kaavoitusohjelmassa.

Tehtaan pohjoispuolinen Pohjoiskorttelien asemakaava nro 8793 tuli voimaan vuonna 2024. Asemakaavaan sisältyi asuinkorttelit n. 1 200 asukkaalle, pysäköintilaitos sekä puisto- ja katualuetta. Pohjoiskortteleissa ensimmäiset asuinrakennukset ovat rakenteilla.

Tehtaan länsipuolella on vireillä Hiedanrannan koulun ja päiväkodin asemakaava nro 8895. Asemakaavalla muodostetaan korttelialueita uutta koulua, päiväkotia ja liikuntarakennuksia varten, niitä palvelevan katuverkon osia sekä tulevan Hiedanrannan keskuspuiston keskeinen osa. Asemakaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 9.2.2026. Mikäli kaavasta ei valiteta, se saa lainvoiman huhtikuun alkuun mennessä.

Tehtaan eteläpuolella on vireillä asemakaava nro 8894, Hiedanranta keskusta I, Tehtaan eteläpuoli. Tavoite on muodostaa Tehtaan eteläpuolisista kortteleista asumisen ja palveluiden vyöhyke, joka liittyy toiminnallisesti ja kaupunkikuvallisesti tehdasrakennusten ja keskustan kokonaisuuteen sekä Näsijärven rantaan. Alueelle tavoitellaan n. 3 000 asukasta. Tehtaan eteläpuolen kaavamuutoksen rajautuminen Hiedanrannan Tehtaan ja kartanoalueen asemakaavaan tarkentuu suunnittelun kuluessa. Asemakaavaluonnos tulee nähtäville kevään 2026 aikana.

4.1.3 Asemakaava nro 8893, Tehdas- ja kartanoalue

Hiedanranta, Tehdas- ja kartanoalue, asemakaava nro 8893 on vuoden 2027 kaavoitusohjelmassa ja asemakaavamuutos on vireillä (D:no TRE: 7689/10.02.01/2021). Osallistumis- ja arviointisuunnitelma laajemmasta alueesta oli nähtävillä ensin 4.2.2021-25.2.2021 ja 19.5.2022 - 9.6.2022, ja tarkennettuna Tehtaan ja kartanoalueen osuus 30.1.-20.2.2025.

Asemakaavan muutoksen kohteena on Lielahden kaupunginosan tontin 2500–14 osa ja tontin 2500–28 osa. Kaavamuutosalueeseen sisältyy entisen selluloosatehtaan keskeinen alue rakennuksineen, Lielahden kartano puistoineen sekä Tehtaan lähiympäristön alueet. Lielahden kartanon ympäristö teollisuusrakennuksineen on uuden Hiedanrannan kaupunginosan ydin, jota täydennetään uudisrakennuksilla ja ympäröivillä uusilla kortteleilla. Asemakaavan tavoitteena on myös arvokkaan rakennuskannan ja ympäristön säilyminen alueella. Suunnittelualueen koko on noin 22 hehtaaria.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi päätöksellään (§135) 19.10.2020 kaupungin ja Hiedanrannan Kehitys Oy:n välisen yhteistyösopimuksen keskeiset periaatteet. Kaupunginhallitus hyväksyi tältä pohjalta yhteistyösopimuksen Hiedanrannan kehittämistä 19.10.2020. Yhteistyösopimus on allekirjoitettu 31.12.2020. Ennen asemakaavaehdotuksen hyväksymistä kaupunginhallituksessa ja valtuustossa laaditaan toteutus sopimus, jonka asunto- ja kiinteistö lautakunta hyväksyy.

4.1.4 Tontti ja piha

Hiedanrannan Tehtaan tontin koko ja kiinteistöjaotus tarkentuu asemakaavassa. Hiedanrannan Tehdas sijoittuu raitiotielinjan ja Kartanopuiston väliselle alueelle.

4.1.5 Joukkoliikenneyhteydet, kävely ja pyöräily

Hiedanrannan saavutettavuus on erinomainen. Julkisen liikenteen osalta hyvän saavutettavuuden muodostaa raitiotie yhdessä paikallisbussiliikenteen vaihtopisteen kanssa. Raitiovaunu on liikennöinyt tammikuusta 2025 Hiedanrannan halki kohti Lentävänniemeä, pysähtyen mm. Hiedanrannan ja Tehtaan pysäkeillä. Hiedanrannan raitiotiepysäkiltä matka Keskustorille kestää 12 minuuttia ja Tehtaan pysäkiltä 14 minuuttia. Raitiotien ja Tampereen asemakeskuksen kautta Hiedanranta on yhteydessä valtakunnan rataverkkoon sekä Pirkkalan ja Helsinki-Vantaan lentokenttiin.

Luoteisen Ylöjärven sekä lounaan suunnasta on bussiyhteys Näsisaaren bulevardilla sijaitsevaan raitiotieliikenteen liityntäpisteeseen. Raitiotieliikenteen Ylöjärven suuntaan laajentumisen hankesuunnittelu on käynnissä 2025–2027. Joukkoliikenneyhteyksien rinnalla kevyenliikenteen reitit suunnitellaan asemakaavan yhteydessä palvelemaan alueelle jalkaisin ja pyöräillen saapuvia osana laajempaa alueellista ja seudullista tavoiteverkkoa. Hiedanrantaan ulottuu myös kaupunkipyöräasemien verkosto. Katualueiden uudelleenjärjestelyt toteutuvat vaiheittain ja myös joukkoliikenteen järjestelyt muuttuvat vaiheittain.

Kaikissa eri vaiheissa on keskeistä, että joukkoliikenne palvelee Hiedanrannan kulttuuritiloja mahdollisimman hyvin.

4.1.6 Auto- ja polkupyöräpysäköinti

Hiedanrannassa pysäköinti keskitetään maanpäällisiin pysäköintilaitoksiin, jotka tarjoavat pysäköinti asiakkaille usean tuhannen autopaikan pysäköintikapasiteetin. Asiakas voi valita saapumissuuntansa mukaan helpoimmin saavutettavan pysäköintilaitoksen.

Laadittavan asemakaavan ja pysäköintipolitiikan mukaiset Hiedanrannan Tehtaan autopaikkavelvoitteet osoitetaan keskitettyyn pysäköintilaitokseen Pohjoiskortteleiden asemakaava-alueen LPY-tontille kortteliin 7930. Liikkumisesteisten autopaikkoja osoitetaan sekä Tehtaan läheisyyteen että pysäköintilaitokseen. Tehtaan alueelle osoitetaan saattopaikkoja alueella asioiville sekä huomioidaan huolto sekä huoltoajon reitit. Maantasopaikkojen sijoitus tarkentuu hankesuunnitteluvaiheessa.

Hiedanrannan pysäköintilaitosten toteutuksesta vastaa Hiedanrannan Pysäköinti Oy. Pohjoiskorttelin pysäköintilaitoksen arvioitu kokonaislaajuus on noin 660 autopaikkaa ja se palvelee alueen kaikkia pysäköintiasiakkaita, joita ovat alueen asukkaat, työssäkävijät sekä vierailijat ja liityntäpysäköijät. Pysäköintilaitoksen paikat ovat yhteiskäyttöisiä, nimeämättömiä ja vuorottaispysäköintiä hyödyntäviä. Laitoksessa on myös mahdollisuus auton lämmitykseen ja lataukseen. Tehtaan tilojen käyttäjät voivat vuokrata pysäköintioikeuksia Hiedanrantaan toteutettavista pysäköintilaitoksista kuukausiveloituksella oman tarpeensa mukaisesti.

Tehdas-hanke vastaa tulevassa asemakaavassa veloitettavan autopaikkamäärän investointikustannuksista. Autopaikkamäärän määrittelyssä huomioidaan Tehtaan toimintojen erityispiirteet kuten opetustilojen sekä esitys- ja tapahtumatilojen suuri volyyymi. Alustavan arvion mukaan Hiedanrannan Tehdas- ja kartanoalueeseen kohdistuva pysäköintipaikkavelvoite on noin 100 autopaikkaa, joka minimissään toteutetaan riippumatta Tehtaan vuokralaisten pysäköintitarpeista. Auto- ja polkupyöräpysäköinnin paikkamäärät tarkentuvat asemakaavaprosessissa ja alueen rakennusten käyttötarkoitusten määrittelyn myötä.

Tehdasalueelle toteutetaan myös maantasopysäköintiä liikkumisesteisten sekä saattopysäköinnin tarpeisiin. Hiedanrannan yleissuunnitelman linjausten mukaisesti Hiedanrannassa ei ole kadunvarsipysäköintiä.

4.2 Tontin pohjaolosuhteet

Jatkosuunnittelun yhteydessä tilataan tarkentavat selvitykset.

4.2.1 Hulevesien hallinta

Hulevesiselvitys tehdään suunnittelualueelle asemakaavan valmisteluvaiheessa.

4.3 Toimitilastrategia

Tampereen kaupungin strategian keskeisenä tavoitteena on toimia kokonaisvastuullisesti ja varmistaa edullinen ja häiriötön toiminta kaikissa olosuhteissa. Tilojen hallintatapa määräytyy taloudellisuuden, palveluverkon tarpeiden ja tarjolla olevien tilaratkaisuvaihtoehtojen perusteella.

Yksi tärkeä tavoite on tilaomaisuuden arvon säilyttäminen sekä käytön tehostaminen ja kehittäminen. Tavoitteena on myös realisoida sellaista omaisuutta, jota ei tarvita kunnan palvelutuotannon tarpeisiin.

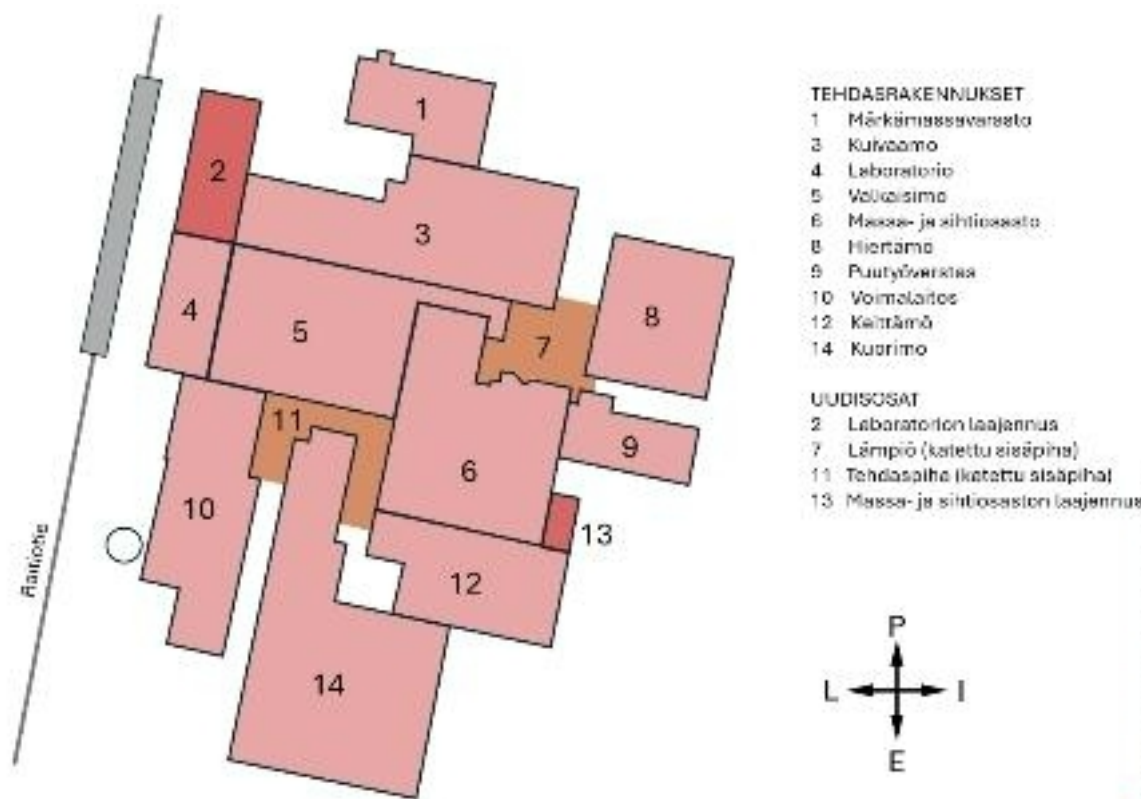
Tilaomaisuuden kehittämisen lähtökohtana on kaupungin palveluverkkotyön seurauksena syntyvä palveluiden verkostosuunnitelma ja sen toteuttaminen. Tampereen kaupungin rakennus- ja kiinteistöomaisuus jaetaan pidettäviin, kehitettäviin ja pidettäviin, kehittämisen kautta myytäviin sekä suoraan myytäviin kohteisiin. Pidettävät ja kehitettävät kohteet ovat pääasiassa Tampereen kaupungin palvelukäytössä olevia tiloja. Realisoitavaksi määritelty omaisuus voidaan luokitella kehittämispotentiaalin mukaan. Mikäli rakennuksella ei ole käyttö-, myynti- tai kehittämisarvoa, ne esitetään mahdollisuuksien mukaan purettavaksi, jotta ylläpitokuluja ei synny. Realisointien tavoitteena on mahdollistaa tulevat investoinnit ja pienentää ylläpitokuluja.

Tavoitteena on kehittää Hiedanrannan Tehtaaseen, joukkoliikennereittien varrelle kokonaan uusi koko Tampereen kaupunkialuetta palveleva kulttuuripalveluiden ja -tapahtumien keskus. Kaupunki vuokraa Hiedanrannan Kehitys Oy:ltä kaupungin kulttuuripalveluiden käyttöön tulevat tilat. Hiedanrannan Kehitys Oy vuokraa Hiedanrannan Tehtaan muut tilat kaupallisille toimijoille, esimerkiksi kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimijoille. Hiedanrannan kulttuuritilojen sijainti on hyvä ja palveluverkossa tarkoituksenmukainen.

Hankkeen suunnittelussa ja rakentamisessa keskitytään kokonaisvastuullisuuteen. Teknisten, toiminnallisten sekä elinkaari-, energia- ja ympäristötavoitteiden toteutumista seurataan ja ohjataan läpi hankkeen yhteistyössä osallisten kesken.

4.4 Toimintojen sijoittuminen rakennuksen sisällä

Hiedanrannan Tehdas on rakentunut useassa vaiheessa. Selluloosatehtaan keskeiset prosessirakennukset valmistuivat 1910- ja 1920-luvuilla. Rakennuksia on tehtaan tarpeiden mukaan täydennetty, laajennettu ja korotettu 1930–1980-luvuilla. Tehtaan toiminnan päättymisen jälkeen huonokuntoisimpia osia on purettu. Hiedanrannan Tehdas muodostaa edelleen tiiviin, moniulotteisen ”kaupungin kaupungissa”, jossa selluloosatehtaan osat ja ajalliset kerrostumat vanhasta uuteen ovat hyvin nähtävissä. Kunnostamisessa huomioidaan Tehtaan kerroksellisuus, omaleimainen luonne sekä rakennusosien nimet muistumana aiemmasta teollisesta käyttötarkoituksesta.

Kuva 8. Hiedanrannan tehtaasta rakennukset

Hiedanrannan Tehtaasta suunnitellaan kohteen erityispiirteet huomioiden tehokas ja arkkitehtonisesti korkeatasoinen kokonaisuus. Etäisyydet eri tilojen väleillä ja käytävien määrä pyritään minimoimaan. Tehdasrakennuksen kerrosluku vaihtelee 2–7 kerroksen välillä. Kokonaisuus koostuu kaupungin kulttuurin palveluryhmän tarpeiden mukaisten tilojen kokonaisuudesta ja kaupallisista tiloista, joihin sijoittuu liike-, kahvila-, ravintola- ja tapahtumatiloja sekä toimisto- ja työtiloja. Rakennusten välisiä ja niitä yhdistäviä sisäpihoja on suunniteltu osittain katetuiksi. Tilojen yhteiskäyttö pyritään maksimoimaan ja suunnittelussa kiinnitetään huomioita sisäisen liikenteen toimivuuteen.

Tilojen suunnittelussa huomioidaan eri toimintojen vyöhykkeet (julkinen - yksityinen) ja rajasuhteet muista toiminnoista. Rakennusten huoltoon ja tavarankuljetukseen osoitetaan yhteydet sekä varataan tarvittavat tilat tehdasrakennusten pohjois-, itä- ja eteläpuolelta. Mitoitus tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa. Tiloissa, valaistuksessa ja opastuksessa huomioidaan esteettömyys liikkumisesteisten, kuulo- ja näkövammaisten kannalta. Aukkojen kohdilla kaidekorkeus on vähintään 1 400 mm ja putoamisriski huomioidaan myös irtokalusteiden suunnittelussa ja sijoittelussa. Suunnittelussa huomioidaan käyttötarkoituksen mukainen tilojen välinen ääneneristys ja huoneakustiikka sekä ergonomia.

4.5 Kaupungin omat kulttuuripalvelutilat

4.5.1 Kirjasto

Kirjaston tilakokonaisuuteen kuuluu asiakaspalvelutila, digitukitila, kirjastosali, lasten alue, vaunuparkki, lastenhoitotila, lukutila, ryhmätyöskentelytilat, palautus- ja lainaustila, keittiönurkka, tapahtumaportaat ja back stage (takahuone), toimistotilat, porras- sekä yleisö-wc-tilat.

Kirjaston tilat sijaitsevat hyvin saavutettavasti Keittämö-rakennuksen sekä Massa- ja sihtiosaston maantasokerroksessa. Lisäksi pieni määrä tiloja sijoittuu laajennusosaan rakennusten yhteydessä. Kirjaston tiloista on kulkuyhteys kirjallisuustoimijoiden Tarinatalo-tiloihin toiseen kerrokseen, missä sijaitsee myös kaupunginkirjaston työtiloja. Kirjaston yhteydessä on myös liiketila kahvilalle.

4.5.2 Tampereen seudun työväenopisto

Työväenopiston tiloja ovat harjoitussali tausta- ja varastotiloineen, sanataideluokka, ”näyteikkuna”, ATK-luokka, galleriatila, joustotilat, opetustilat, kotitalous- ja kuvataidetila (uuni) sekä toimisto- ja varastotilat. Työväenopiston tilakokonaisuus käsittää monipuolisesti eri taiteenalojen opetukseen soveltuvia tiloja, mutta toisaalta myös muunneltavia ja monikäyttöisiä opetustiloja, jotka soveltuvat niin kielten kuin kädentaitojenkin opiskeluun.

Työväenopiston tilat sijoittuvat useaan rakennukseen, mutta suurin kokonaisuus sijaitsee Voimalaitos-rakennuksessa sekä siihen liittyvässä laajennusosassa, josta löytyvät opiston työtilat, musiikkiluokat, kotitalousluokka, tanssin ja liikunnan salit sekä opiston pääasiallinen sisäänkäyntiaula tukitoimintoinen. Opiston monikäyttöiset kädentaidon luokat ja digiluokat sijaitsevat Keittämö-rakennuksessa, kuten myös sanataiteen opetustila, joka sijaitsee osana kirjallisuustoimijoiden tilakokonaisuutta.

Koska Työväenopiston tiloja sijoittuu merkittävästi Voimalaitos- ja Keittämö-rakennuksiin, on näiden kahden rakennuksen välille esitetty sisäyhteys kulkusillalla 2. kerrokseen, jotta liikkuminen tilojen välillä olisi sujuvaa.

4.5.3 Yhteiskäyttöiset esitys- ja tapahtumatilat

Hiedanrannan kulttuuritilojen esitys- ja tapahtumatilat ovat kulttuurin palveluryhmän ja/tai valittavan tilaoperaattorin hallinnoimia. Kenelläkään toimijalla ei ole niihin yksinoikeutta, vaan kaikki tilat ovat yhteiskäyttöisiä, jolla pyritään varmistamaan tilojen mahdollisimman korkea käyttöaste. Kaikki tilat ovat myös monikäyttöisiä. Kullakin tilalla on oma ensisijainen käyttötarkoituksensa tietyn taiteenlajin mukaan, mutta käyttöä on kuitenkin monipuolistettu niin, että sama tila soveltuu toissijaisesti 1–2 muulle taiteenlajille ja erilaisille esittävän taiteen toimijoille.

Esitys- ja tapahtumatiloja ovat kamarimusiikkisali, tanssin esityssali puku- ja taustatiloineen, teatterin esityssali puku- ja taustatiloineen, suuri monitoimisali puku- ja taustatiloineen sekä esitystilojen keskellä sijaitseva lämpiö. Esitys- ja tapahtumatiloissa pyritään huomioimaan esteettömyys katsomoissa ja muissa yleisötiloissa, mutta myös harjoitus-, esiintymis- ja

pukuhuonetoissa, joka mahdollistaa myös liikkumisesteisten taiteen ammattilaisten ja harrastajien esiintymisen.

Lämpö

Lämpö sijaitsee Kuivaamo-, Hiertämö- sekä Massa- ja sihtiosasto -rakennusten rajaamalla sisäpihalla ja yhdistää esitystilat saman katon alle. Katettu sisäpiha muodostaa tapahtumien keskipisteen ja uuden pääsisäänkäynnin Tehtaan pohjoiselle sivulle. Yhteiskäyttöinen lämpö toimii kaikkien esitys- ja tapahtumatilojen yleisön saapumis- ja väliaikatilana ja sinne voidaan järjestää viereisen ravintolan avulla tarjotut erilaisten tilaisuuksien tarpeisiin. Lämpö toimii näyttävänä tilana erilaisille yleisötilaisuuksille myös itsenäisesti.

Kamarimusiikkisali Valkaisimo

Kamarimusiikkisali sijaitsee Kuivaamo-rakennuksen 1. kerroksessa. Kamarimusiikkisali on ensisijaisesti **akustisen musiikin esityksiin** suunniteltu sali noin 150 katsojalle. Tilaa hyödyntävät erityisesti musiikkioppilaitokset, mutta se on vapaasti myös muiden musiikkitoimijoiden vuokrattavissa. Salissa voidaan järjestää myös puhetilaisuuksia kuten henkilöstökoulutuksia ja yleisöseminaareja. Tilaan toteutetaan tasalattianäyttämö ja tasalattiakatsomo irtotuolein. Esitysalueen koko suunnitellaan orkesterikoot huomioiden, kuitenkin lähtökohtaisesti pienemmille kokoonpanoille kuin monitoimisali.

Tilaan toteutetaan esitystekniikan (mekaniikka, esitysvalot, esitysäänentoisto, kuvatekniikka) ripustusmahdollisuudet sekä kiinteät kaapeloinnit liitospisteineen. Lisäksi mahdollistetaan suoratoistolähettykset rakennuksen ulkopuolelle kaapeliverkkoja käyttäen. Tilan akustiikka on muita saleja kaikuisampi akustisen musiikin tarpeisiin ja seinä- sekä kattopinnat verhotaan ääntä sirottavilla levypinnoilla. Salin monikäyttöisyyttä voidaan lisätä muunneltavalla akustiikalla, esimerkiksi vaimentavilla teatteriverhoratkaisuilla.

Tanssisali Kuivaamo

Tanssisali sijaitsee Kuivaamo-rakennuksen 1. kerroksessa. Esitystilaan kuljetaan pääsisäänkäynnin yhteydessä olevan lämpiön kautta. Tanssisali on ensisijaisesti **tanssiesityksiin suunniteltu black box -sali**, joka toimii myös ja **sähköisesti vahvistetun musiikin** esitystilana. Tilaa käyttävät erityisesti tanssin ammattilaiset sekä musiikkioppilaitosten tanssinopetus. Salia voidaan skaalata noin 50–180 katsojalle. Salin katsomot toteutetaan muunneltavina kasettikatsomoina, mikä mahdollistaa esityssuuntien vaihtelun ja myös irtotuolien hyödyntämisen. Näyttämön koko on vähintään 10 x 10 metriä, minkä lisäksi sen ympärillä on 3 metrin sivutilat. Näyttämö varustetaan tanssikäyttöön tarkoitetulla joustolattialla, jonka päällä on tanssikäytössä myös tanssimatot.

Tilan vapaa korkeus on 5 metriä ja sen yläpuolelle toteutetaan ripustusmahdollisuudet verhoille ja esitystekniikalle (mekaniikka, esitysvalot, esitysäänentoisto, kuvatekniikka) sekä kiinteät kaapeloinnit liitospisteineen. Lisäksi mahdollistetaan suoratoistolähettykset rakennuksen ulkopuolelle kaapeliverkkoja käyttäen. Esitysajopiste suunnitellaan liikuteltavaksi. Esitystekniikan tulisi olla riittävältä osin myös käyttäjän itse käytettävissä ilman erillistä teknikkoo. Sali on akustisesti hyvin vaimennettu ja äänieristetty. Tilan toissijainen käyttö on sähköisesti vahvistetun

musiikin esitykset ja pienimuotoiset teatteriesitykset, jotka eivät vaadi raskaita lavasteita tai lattiakiinnityksiä.

Teatterisali Muuntamo

Teatterisali sijaitsee Massa- ja sihtiosaston 1. kerroksessa. Teatterin esitystilaan kuljetaan pääsisäänkäynnin yhteydessä olevan lämpiön kautta. Teatterisali on ensisijaisesti **teatteriesityksiin suunniteltu black box -sali**, joka mahdollistaa myös ammattimaiset **sirkusesitykset**. Tilaa käyttävät Tehtaassa toimivat esittävän taiteen ammattilaiset sekä vierailevat ryhmät. Salin yleisökapasiteettia voidaan skaalata 130 ja 300 henkilön välillä. Katsomo on nouseva ja muunneltava kasettikatsomo, minkä lisäksi voidaan hyödyntää tasalattiaosuutta irtotuoleilla. Näyttämön koko on 8 x 8 metriä, minkä lisäksi sen ympärillä on 3 metrin sivutilat. Näyttämön minimikorkeus on 7,5 ja optimikorkeus 10,5 metriä.

Tilaan toteutetaan verhojen ja esitystekniikan (mekaniikka, esitysvaivat, esitysäänentoisto, kuvatekniikka) ripustusmahdollisuudet sekä kiinteät kaapeloinnit liitospisteineen. Lisäksi mahdollistetaan suoratoistolähetys rakennuksen ulkopuolelle kaapeliverkkoja käyttäen. Lattiaratkaisu mahdollistaa lavasteiden kiinnitykset, minkä lisäksi lattiaan, seiniin ja kattoon suunnitellaan sirkuskäyttöön suuren kuormituksen kiinnityspisteitä. Tila on akustisesti hyvin vaimennettu ja äänieristetty, mikä mahdollistaa myös **sähköisesti vahvistetun musiikin** esitykset.

Monitoimisali Hiertämö

Monitoimisali rakentuu Hiertämö-rakennukseen, jonka erityisyys on sen lähes 17 metrin korkeus. Entisestä tehdashallista muotoutuu tehtaan kulttuuritilojen suurin ja vetovoimaisin esitys- ja tapahtumasali. Tila suunnitellaan vastaamaan esittävän taiteen ammattilaisten tarpeita ja tarjoamaan yleisölle korkeatasoisia kulttuurikokemuksia. Monitoimisalin tilat ovat esityssali, yläkatsomo, lounge-tilat, parvi, narikka, pukutilat, tuki- ja varastotilat, tavarantoimitus, back stage, käytävä, porras- ja WC-tilat.

Monitoimisali on maksimissaan 500 katsojan tapahtumatila, joka palvelee mahdollisimman monipuolisesti kaikkia kulttuuritoimijoita. Muunneltava kalustus, kattava tekninen varustelu ja akustiikka luovat puitteet **sekä akustisen että vahvistetun musiikin esityksille, tanssi-, sirkus- ja teatteriesityksille, puhetilaisuuksille** sekä erilaisille poikkitaiteellisille yhteistuotannoille. Salia voidaan hyödyntää myös erilaisiin yritystapahtumiin kuten esittelyihin ja koulutuksiin. Mikäli tila varustetaan erityistekniikalla, sitä voidaan käyttää **immersiivisten visuaalisten elämysten alustana**.

Katsomoratkaisut toteutetaan nousevina kasettikatsomoina, minkä lisäksi osa katsomopaikoista sijoitetaan parville. Parvien katsomot ovat kiinteitä. Sali on helposti skaalattavissa myös pienemmille yleisölle parvia ja sivulaivoja sulkemalla. Näyttämön koko on vähintään 12 x 10 metriä, ja sen ympärillä on 3 metrin sivutilat. Näyttämön korkeus on vähintään 10 metriä. Koko salin korkeus on noin 17 m. Tilaan toteutetaan verhojen ja esitystekniikan (mekaniikka, esitysvaivat, esitysäänentoisto, kuvatekniikka) ripustusmahdollisuudet sekä kiinteät kaapeloinnit liitospisteineen. Lisäksi mahdollistetaan suoratoistolähetys rakennuksen ulkopuolelle

kaapeliverkkoja käyttäen. Lattiaratkaisuna käytetään levyrakenteista hybridilattiaa, joka soveltuu tanssiin mutta mahdollistaa myös kiinnitykset ja paikalliset muokkaukset. Sen lisäksi lattiaan, seiiniin ja kattoon suunnitellaan sirkuskäyttöön suuren kuormituksen kiinnityspisteitä.

Tila on akustisesti hyvin vaimennettu ja äänieristetty. Tilaan toteutetaan **muunneltava virtuaaliakustiikka**, joka mahdollistaa myös akustisen musiikin esitykset, esimerkiksi orkesterikonsertit. Akustisia soittimia ajattelen tilaan olisi optimaalista saada myös ilmankosteuden hallinta.

Musiikin ja esittävän taiteen lisäksi monikäyttösali voi tarjota alustan myös **digitaalisille visuaalisen taiteen elämyksille**. Esimerkiksi Deep Space -teknologian avulla tilasta voidaan luoda esitys- ja oppimisympäristö, jossa taiteen kokemista tuetaan projisoimalla suurikokoisia teoksia ja animointeja koko seinän, katon ja lattian mittakaavassa. Vastaava tila on rakenteilla mm. Tiiman museo- ja tiedekeskukseen Ouluun. Hiedanrannassa Ideana on hyödyntää tilan arkkitehtoninen korkeus ja avaruus, jotka korostavat teosten monumentaalisuutta ja antavat katsojalle tunteen astumisesta teoksen sisään. Elämyksellisyyttä voidaan lisätä erilaisilla interaktiivisilla toiminnoilla kuten liikkeentunnistuksella, pelillisyydellä ja osallistavuudella, jolloin taide on sekä katsottavaa, koettavaa että muokattavaa. Projisoinnit voivat toimia näyttely- tai tapahtumaelämyksenä yksin tai äänimaailman kanssa tai ne voivat olla osa teatteri-, tanssi- ja sirkusesityksiä, konsertteja, luentoja, näyttelyitä, peliformaatteja ja yritystapahtumia, joille ne tarjoavat vaikuttavan visuaalisen taustan. Tekniikan suunnittelu ja laitehankinta voidaan käsitellä erillisoptiona. Sitä ei ole toistaiseksi laskettu AV-laitteiden kustannusarvioon.

4.6 Taiteen perusopetuksen tilat

4.6.1 Pirkanmaan musiikkiopisto ja Tampereen konservatorio

Musiikkioppilaitosten musiikin tilakokonaisuuteen kuuluu harjoitussaleja, big band -sali, musiikin hahmotuksen ja musiikkiteknologian opetustilat, bändiluokat, studio, soitinkohtaiset opetustilat (urut, lyömäsoittimet), eri soitinten yksilöopetustilat, oppilaskunnan tila, muskaritilat, nuotisto, pikkuverstas, soitin- ja varustevarastoja, toimisto- ja neuvottelutiloja, siivoustiloja sekä porras-, aula- ja wc-tiloja. Muskaritilojen yhteydessä on lasten eteistilat ja vaunuparkki.

Musiikkioppilaitosten tanssin tiloja ovat tanssin harjoitussalit, kehonhuoltotila, puku- ja taukotilat, varastot, aula ja wc-tilat.

Musiikkioppilaitosten tilat sijaitsevat pääasiassa Valkaisimo-, Kuivaamo- ja Laboratorio-rakennuksissa. Lisäksi musiikkioppilaitokset hyödyntävät yhteiskäyttöistä kamarimusiikkisalia sekä yhteiskäyttöistä monitoimisali Hiertämöä.

Musiikkioppilaitosten tilakokonaisuudessa huomioidaan suurten soittimien kuljettaminen ja keikkalogistiikan vaatimukset eli esimerkiksi lastauslaituri ja rakennuksen sisäiset hissiyhteydet. Soitinvarastoinnin ratkaisut sekä varastohuoneina että opetustilojen säilytyskalusteina tarkennetaan jatkosuunnittelussa. Tanssin tilat ovat eheä kokonaisuus, jossa korostuu opiskelijapukuhuoneiden tarve ja sijainti lähellä harjoitussaleja.

Pääosa musiikinopetuksesta järjestetään Hiedanrannassa, mutta sen lisäksi opetustiloja voidaan sijoittaa kouluille eri puolelle kaupunkia. Opetus jatkuu keskustassa Eteläpuiston koululla ja Pyynekin koulutalossa. Tavoitteena on myös hyödyntää koulujen opetustiloja Hervannassa ja Linnainmaalla tai Messukylässä. Myös pääosa musiikkioppilaitosten konserteista järjestetään Hiedanrannassa, mutta konserttitoimintaa ylläpidetään edelleen myös muualla Tampereella ja toimipisteapaikkakunnilla eli Kangasalassa, Ylöjärvellä ja Hämeenkyrössä.

4.6.2 Sorin Sirkus

Sorin Sirkuksen tiloja ovat kaksi harjoitussalia, käytävä, puku-, WC- ja varastotila. Tilat sijaitsevat Märkämässavarasto-rakennuksessa, jonne on oma sisäänkäynti. Tiloissa huomioidaan riittävä korkeus sekä lattiaan, seiniin ja kattoon sijoittuvat suuren kuormituksen kiinnityspisteet. Olennaista tiloissa on myös harjoitusvälineiden varastointimahdollisuus sekä opiskelijoiden pukuhuonetilat. Harjoitussalit laajentavat lasten ja nuorten sirkusopetuksen ja ammattilaisten harjoittelutiloja Länsi-Tampereelle. Pääosa sirkuksen toiminnasta jatkuu nykyisissä tiloissa Nekalassa.

4.6.3 Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä

Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsän tilakokonaisuuteen kuuluu opetustilat, maalaushuone, toimistot, varasto-, käytävä- ja wc-tilat. Opetustilat sijaitsevat pääasiassa Keittämö-rakennuksen 4. kerroksessa. Yhteiskäyttöinen maalaushuone sijaitsee Keittämön 3. kerroksessa ja välivarasto Kuivaamon pohjakerroksen verstaassa. Näpsän toimistotilat puolestaan sijaitsevat Voimalaitos-rakennuksen 2. kerroksessa samassa toimistokokonaisuudessa Työväenopiston kanssa. Opetustiloissa huomioidaan erityisesti monitoimisuus sekä riittävät varastotilat.

4.6.4 Työväenopiston sanataiteen perusopetus

Työväenopiston sanataiteen perusopetukselle ja luovan kirjoittamisen koulutuksille on käytettävissä kaksi yhteiskäyttöistä opetustilaa, jotka sijaitsevat Keittämö-rakennuksessa, kirjaston yläpuolella, kirjallisuustoimijoiden yhteistiloissa eli Tarinatalo-kokonaisuudessa. Lasten ja nuorten sanataidetilaa hallinnoi Tarinatalo, mutta se on myös työväenopiston sanataiteen perusopetuksen käytössä. Työväenopisto hallinnoi aikuisten luovan kirjoittamisen tilaa, jossa kokoontuu mm. Viita-akatemian kirjoittajaryhmä. Opetustilat suunnitellaan toiminnallisesti ja visuaalisesti erityisesti sanataiteen, kirjallisuuden ja kirjoittamisen opetusta varten. Tilojen yhteydessä sijaitsee myös sanataiteen elämystila, joka tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa opetusta toiminnallisesti ja elämyksellisesti, innostaen lukemiseen ja kirjoittamiseen uudella tavalla.

4.7 Esittävän taiteen tilat

Esittävän taiteen työtilat ja niitä tukevat neuvottelu-, varasto- ja taukotilat voidaan suunnitella yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Pukutilojen tulee olla lähellä esitys- ja harjoitustiloja.

4.7.1 Pirkanmaan Tanssin Keskus

Pirkanmaan Tanssin Keskuksen tiloja ovat tanssin harjoitussali ja pukuhuone, toimisto ja joustotila (hiljainen työtila), neuvottelutila ja varasto. Toimistotilat sijaitsevat samassa keskittymässä Ahaa Teatterin kanssa ja taukotilat ovat yhteiskäyttöiset. Harjoitussali ja pukuhuoneet sijaitsevat

Kuivaamo-rakennuksen 1. kerroksessa. Toimistotilat sijaitsevat Valkaisimo-rakennuksen 2. kerroksessa. Pirkanmaan Tanssin Keskus hyödyntää esityksiinsä yhteiskäytössä olevaa Tanssisali Kuivaamo, joka tarjoaa ammattimaiset puitteet monipuolisille tanssiesityksille ja tapahtumille.

4.7.2 Ahaa Teatteri

Ahaa Teatterin tiloja ovat teatterin harjoitussali, pukuhuone, lähilavastevarasto, pukuvarasto, vaatehuoltotila, tekninen varasto, toimistot, neuvottelutila, pikkuverstas, varasto- ja wc-tilat. Harjoitussali ja pukuhuoneet sijaitsevat Valkaisimo-rakennuksen 1. kerroksessa. Toimistotilat sijaitsevat Valkaisimo-rakennuksen 2. kerroksessa. Toimiston taukotilat ovat yhteiskäyttöiset Pirkanmaan Tanssin Keskuksen kanssa. Ahaa Teatteri voi toteuttaa pienimuotoisia esityksiä omassa harjoitussalissaan. Suurempiin esityksiinsä se hyödyntää yhteiskäytössä olevaa Teatterisali Muuntamo tai Monitoimisali Hiertämöä. Tilojen monikäyttöisyys mahdollistaa joustavan käytön erilaisiin tuotantoihin ja tapahtumiin.

4.7.3 Vapaan kentän teatteritoimijat

Vapaan kentän teattereiden ja yksittäisten ammattiteatterikollektiivien yhteisessä käytössä ovat kaksi harjoitussalia ja back stage (takahuone). Harjoitussalit sijaitsevat Valkaisimo-rakennuksen 1. kerroksessa, Ahaa Teatteri tilojen vieressä. Tilat tukevat esityksiin valmistautumista ja harjoittelua. Isommassa harjoitussalissa voi toteuttaa myös pieniä esityksiä. Isommissa esityksissä teatterit hyödyntävät yhteiskäytössä olevaa Teatterisali Muuntamo. Tilojen monikäyttöisyys mahdollistaa joustavan toiminnan erilaisten esitysten ja tapahtumien tarpeisiin. Lisäksi pienempiä tuotantoja voidaan mahdollisesti toteuttaa läheisen ravintolan näyttämöllä. Ravintolanäyttämö tuo esityksiin ainutlaatuista lisäarvoa: se luo rennon ja elämyksellisen tunnelman, jossa yleisö voi nauttia esityksestä tarjoilun ääressä.

4.8 Kirjallisuuden ja sanataiteen tilat

Kirjallisuustoimijoiden tilakeskittymästä rakentuu kiinnostava ja elämyksellinen **Tarinatalo-kokonaisuus**, jossa toimivat Lastenkirjainstituutti, Pirkkalaiskirjailijat, Sanataideyhdistys Yöstäjä, Tampere Kuplii sekä Tampereen Tarinatalo -yhdistykset. Samassa yhteydessä on tilat myös työväenopiston sanataiteen perusopetukselle, aikuisten luovan kirjoittamisen koulutukselle sekä kirjaston henkilökunnan toimistoille. Pääosa yleisötiloista on yhteiskäyttöisiä ja joustavasti monikäyttöisiä. Toimijakohtaisten tilojen lisäksi yhteisissä tiloissa on minikeittiö ja taukotila.

Lastenkirjainstituutin tilat käsittävät kirjastosalin, aulan, käytävän, kirjastonhoitajan työtila, tutkijapisteet ja työ- ja neuvottelutilat sekä varaston/arkiston. Tarinatalo-yhdistyksen tiloja ovat co-working-tila, sanataiteen elämystila, galleriatila/ kirjallisuushistoriallinen näyttelytila, neuvottelutila, lasten sanataideluokka, toimisto ja varasto. Elämystila ja näyttelytila tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa opetusta toiminnallisesti ja elämyksellisesti, innostaen lukemiseen ja kirjoittamiseen uudella tavalla. Pirkkalaiskirjailijoiden tiloja ovat toimisto- ja varastotila. Sanataideyhdistys Yöstäjän tiloja ovat toimisto ja varasto. Tampere Kuplii -yhdistyksen tilana on pieni toimisto.

Kirjallisuustoimijoiden tilat sijaitsevat Keittämö- sekä Massa- ja sihtiosasto -rakennusten 2. kerroksessa kirjaston yläpuolella. Lastenkirjainstituutin, Tarinatalon ja Yöstäjän varastotilat sijaitsevat Keittämö-rakennuksen 6. kerroksessa.

Kirjaston ja kirjallisuustoimijoiden tilojen väliset Tapahtumaportaat ovat sekä visuaalinen että logistinen linkki kerrosten välillä ja palvelevat kaikkia rakennuksen käyttäjiä.

4.9 Yhteiskäyttöiset tilat

4.9.1 Sisäänkäyntiaula

Tehtaaseen osoitetaan sisäänkäyntejä pohjois-, itä-, etelä- ja länsisivuille. Tehdasrakennusten läpi kulkee maantasossa itä-länsi-suuntainen avara kulkuyhteys, jonka länsipäässä sijaitsee Tehtaan raitiotiepysäkki ja itäpäässä Tehdasaukio, jonka kautta edelleen suora yhteys Lielahden kartanolle. Tehtaan halki kulkevan yhteyden keskelle sijoittuu katettu tehdaspiha, jonka kautta tehdasrakennukset yhdistyvät toisiinsa. Itä-länsi-akseliin yhdistyy myös pohjoisen suunnasta katetun sisäpihan kautta osoitettava sisäänkäyntiyhteys sekä etelän suunnasta suoraa tehdaspihalle tuleva sisäänkäynti. Maantasokerroksen itä-länsi-suuntaisen yhteyden varrella olevat tilat ja tehdaspihaa reunustavat tilat ovat julkista vyöhykettä.

4.9.2 Huolto- ja logistiikkatilat

Tehtaan pohjoislaidalle sijoittuu kulttuuritoimijoiden yhteisiä logistiikkapisteitä, joiden kautta tuodaan materiaaleja verstaalle, lastataan ajoneuvot tehtaan ulkopuolelle suuntautuvia esityksiä varten ja huolletaan kiinteistöä. Tavarantoimituksen on palveltava eri kokoisia ajoneuvoja henkilöautosta kuorma-autoon, joten lastauslaituri- ja nostinratkaisut tulee tarkastella huolella jatkosuunnittelussa.

Kirjaston ja työväenopiston päivittäistä toimintaa palveleva logistiikkareitti on tehtaan eteläpuolella. Näille toiminnoille ei kuitenkaan tarvita erillistä lastauslaituria. Monitoimialilla on oma tavarantoimitusreitit, joka mahdollistaa liikennöinnin puoliperävaunurekalla.

4.9.3 Verstastilat

Kuivaamon pohjakerrokseen sijoittuu useiden toimijoiden yhteinen verstaati. Verstaatiin tarve vaihtelee musiikkiopistojen soitinkorjauksesta käsityöopetuksen opetusmateriaalin valmistelun kautta teatterien lavasteiden rakentamiseen. Konseptina on yhteinen kone- ja työskentelysali, jonka ympärillä on varattavia pikkuverstaita. Pikkuverstaati voidaan varata pidemmälle ajalle esimerkiksi aikaa vievää flyygelin korjausta varten, jolloin muut verstaati tilat ovat kuitenkin muiden toimijoiden käytettävissä.

4.9.4 Yhteiskäyttöiset työ- ja neuvottelutilat

Työtilat kootaan toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi käyttäjäryhmittäin, esimerkiksi musiikinopetuksen, esittävän taiteen, kirjallisuuden ja kädentaitojen osalta. Työtilojen yhteyteen toteutetaan joustavasti varattavia nimeämättömiä työhuoneita, yhteiskäyttöisiä neuvottelutiloja ja yhteinen taukotila. Tilojen sijoittelussa tulee huomioida sujuvat reitit pääsisäänkäynniltä tiloihin.

4.9.5 Siivoustilat

Siivouskeskus on kiinteistön yhteinen ja sieltä tulee olla esteetön yhteys kaikkiin tiloihin. Keskuksen lisäksi kerrokseen sijoitetaan pienempiä siivoustiloja. Ratkaisuja tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa.

4.9.6 Henkilökunnan puku- ja pesutilat

Työturvallisuuslaissa ja asetuksissa on määritelty vaatimukset henkilökunnan sosiaalityötiloille. Ratkaisussa tulee huomioida tilat kaikille sukupuolille. Tilat keskitetään ja sijoitetaan toiminnallisesti oikeille paikoille 2–3 kokonaisuudeksi. Yhteisiä pukutiloja voidaan tarvittaessa jakaa osiin pukukaapeilla tai verhoilla. Pukutilojen yhteyteen suunnitellaan erilliset yhden hengen WC-/suihku-/pukeutumistilat. Tilat mitoitetaan niitä käyttävien henkilökuntaryhmien mukaan. Ratkaisua tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa, jolloin huomioidaan myös eri käyttäjäryhmien erityistarpeet.

4.9.7 Esiintyjien ja opiskelijoiden puku- ja pesutilat

Esiintyjien ja opiskelijoiden puku- ja pesutilat sijoittuvat esitys- ja harjoitussalien läheisyyteen. Ratkaisussa tulee huomioida tilat kaikille sukupuolille.

4.10 Tukipalvelujen tarve ja järjestämismahdollisuudet

4.10.1 Kiinteistöjohtaminen

Kiinteistöjohtamisella tarkoitetaan koko Hiedanrannan Tehtaan tilakokonaisuuden strategista ja operatiivista työtä, joka tukee vuokralaisten toiminnallista ja taloudellista menestystä. Tehdasta tullaan johtamaan aktiivisella kiinteistöjohtamismallilla. Kiinteistö vastaa kiinteistön hallinnassa olevien yleisten sisä- ja ulkotilojen ylläpidosta, kehittää Tehtaan brändiä ja toteuttaa toimijoiden, palveluiden sekä tapahtumien yhteismarkkinointia.

Brändityöllä luodaan Tehtaalle haluttuja kohderyhmiä houkutteleva, erottuva brändi-identiteetti, jonka avulla rakennetaan Tehtaan tunnettuutta ja imagoa. Brändityöllä vahvistetaan mielikuvia aktiivisesta ja mielenkiintoisesta maailmanluokan kulttuurikeskittymästä, joka on samalla sekä kaupunkilaisten kulttuuri-, harrastus- ja vapaa-ajanviettopaikka että Tampereelle saapuvien matkailukohde. Kiinteistöjohtamisen keskeinen tavoite on loppukäyttäjän kokemus yhtenäisestä palvelukokonaisuudesta, kuten palveluiden käytön ja saavutettavuuden helppoudesta sekä vetovoimaisuudesta. Kiinteistöjohtamisen kustannukset ovat mukana ylläpitovuokrassa.

4.10.2 Kulttuuripalveluiden toiminnanohjaus ja tilaoperointi

Koko Tehtaan kiinteistöjohtamispalvelut kattavat kiinteistön hallinnassa olevat tilat sekä Tehtaan ylätasen brändäystä ja yhteismarkkinointia. Tampereen kaupungin tukemien kulttuuripalveluiden ja -tilojen ohjauksesta ja operoinnista vastaa kaupunki tai kaupungin hankkima ulkopuolinen palveluntarjoaja. Näiden tukipalveluiden järjestämisessä on useita eri vaihtoehtoja.

Kulttuuripalveluiden toiminnanohjaus

Kaupungin omien ja kaupungin tukemien kulttuuripalveluiden toiminnanohjaus on keskeinen tehtäväkokonaisuus, johon sisältyy erityisesti toimijoiden yhteistyön tukea ja palveluiden sisällön

koordinoitua. Tuettuja kulttuuritoimijoita eli palveluntarjoajia on kaikkiaan 18. Nämä toimijat muodostavat monipuolisen ja rikkaan yhteisön, joka tuottaa Tehtaan ydintoimintoja sekä osaa kärkitoiminnoista. Ohjausta tarvitaan toimijoiden keskinäisen yhteistyön, yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen ja osallisuuden rakentamiseen sekä heidän, kiinteistöjohdon ja kaupungin välisen yhteistyön ylläpitoon. Jatkuva tukea tarvitaan palveluiden, tuotantojen ja vuosiohjelmiston sisältöjen ja aikataulujen koordinointiin ja kehittämiseen.

Kaupungin merkittävä tila-avustus sekä mahdollistaa että edellyttää resurssien käytön ohjausta kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisesti. Tällaisia tavoitteita ovat esimerkiksi saavutettavuutta ja inklusiivisuutta parantavat, erityisryhmille kohdennettavat palvelut ja rakenteet. Toiminnanohjaus voidaan käynnistää kahden henkilön työpanoksella. Kustannukset on huomioitu toiminnan kustannuksissa. Jatkossa toiminnanohjaus voidaan pitää kaupungin palveluna samaan tapaan kuin on nyt esimerkiksi tehty Haiharan taidekeskuksessa tai Lielahden kartanon kulttuurikeskuksessa tai ulkoistaa ja yhdistää osaksi teknistä operointia. Malli tarkentuu hankesuunnitteluvaiheessa.

Esitys- ja tapahtumatilojen tekninen operointi

Esitys- ja tapahtumatilojen operoinnilla tarkoitetaan sellaista työtä, joka mahdollistaa kaupungin kulttuuritilakokonaisuuteen kuuluvissa, yhteiskäyttöisissä esitystiloiissa tuotettavien tapahtumien, esitysten ja seminaarien teknisen toteutuksen ja sujuvan toiminnan. Operointiin liittyy myös esitystekniikan hallinta ja tilojen varausten koordinointi. Kaupungin hallinnoimien esitystilojen operointi tehdään keskitetysti eli yksi toimija vastaa kokonaisuudesta. Operointi voidaan toteuttaa joko kaupungin omana työnä, ostopalveluna tai käyttöoikeussopimuksella. Valitulla toteutustavalla on vaikutus tilojen käyttökustannuksiin ja ulosvuokrauksen hintatasoon.

Operaattorin tehtäväkuva keskittyy tilaresurssien ja tapahtumaprosessien hallintaan sekä teknisen laitteiston käyttöön ja valvontaan. Toimijalta edellytetään sekä esitystekniikan laajaa ammattiosaamista että tapahtumatuotannon prosessien ymmärrystä.

Tilaresurssien jakamiseen liittyen operaattorin vastuulle kuuluu muun muassa esitystilojen käyttövuorojen koordinointi, vuosisuunnittelu pääkäyttäjien kanssa, tilojen varauskalenterien ylläpito sekä ulkopuolisten tapahtumajärjestäjien käyttövaraukset ja laskutus. Esitystilojen ääni-, valo- ja näyttämötekniikan hallintaan liittyen tehtäviin kuuluu laitteiston ylläpito, asennukset ja huolto, laitteiston tapahtuma-aikainen käyttö eli ääni- ja valoajot, sekä mahdollisesti ääni- ja valosuunnittelua. Tapahtumatuotannon osalta operaattori vastaa teknisen henkilöstön työn organisoinnista sekä aula-, narikka- ja salipalvelutarpeen koordinoinnista.

Alustavien laskelmien mukaan tilojen teknisen operoinnin kustannukset on mahdollista kattaa ainakin osittain esitys- ja tapahtumatilojen ulosvuokrauksesta saatavilla tuloilla. Vahvempaa tulovirtaa voidaan hakea yhdistämällä tilaoperointiin anniskeluravintolatoimintaa. Ravintolatilat eivät kuitenkaan kuulu kaupungin tilakokonaisuuteen, joten niiden vuokrauksesta tulee neuvotella erikseen kiinteistönomistajan kanssa.

Ensimmäisen rakennusvaiheen esitystilojen operointi suositellaan käynnistettäväksi kaupungin omana työnä, erikseen palkattavan ammattihenkilöstön voimin. Etuna on toiminnan joustavuus ja mukautuvuus ennakoimattomiin tarpeisiin, sekä kustannusten hallittavuus. Musiikin opetuksen ja esittävän taiteen toimijoiden tekninen henkilöstö huolehtii omien toimintojensa osalta tekniikasta, mutta kokonaisvastuu kaupungin esitystiloista ja AV-laitteista on kaupungilla. Toiminta voidaan käynnistää kolmen henkilön työpanoksella. Kustannukset on huomioitu toiminnan kustannuksissa.

Seuraavien rakennusvaiheiden aikana, kun loputkin esityssalit ja tapahtumatilat on saatu suunniteltua ja rakentaminen on varmistunut, ensimmäisen vaiheen tapahtumatoiminta on saatu käyntiin ja erityisesti kun kulttuuritilojen ulkopuoliset ravintola- ja anniskelutilat on suunniteltu, voidaan operaattoritoiminnan kilpailutus käynnistää ja lopulta ulkoistaa. Sitä ennen operoinnin ostopalvelun tai käyttöoikeussopimuksen kilpailuttaminen on erittäin haasteellista.

Kulttuuritilojen operointimallia voidaan tarkentaa hankesuunnitteluvaiheessa samantyyppisellä kehittäjäkumppanuusmallilla kuin on tehty Hakametsä Sport Campus -hankkeessa. Operoinnin kehittäjäkumppanin valintaa varten avataan haku, johon alan toimijat voivat jättää osallistumishakemukset. Neuvottelumenettelyllä valitun kumppanin kanssa tehdään operoinnin kehityssopimus, jonka aikana kaupunki ja kumppani neuvottelevat ja kehittävät yhdessä operointikokonaisuutta. Kehityssopimuksen tavoitteena on myöhemmin laadittava tilojen operointisopimus.

4.10.3 Puhtauspalvelut

Tampereen kaupungin yksiköiden puhtauspalvelut tuotetaan joko omana tuotantona (Pirkanmaan Voimia), ostopalveluna tai näiden yhdistelmänä. Puhtauspalveluiden kustannukset (Pirkanmaan Voimia), on esitetty tarkemmin luvussa 1.2. Muut kulttuuritoimijat vastaavat itse omien tilojensa puhtauspalveluiden järjestämisestä.

4.11 Väistötilatarpeet

Ensimmäisen rakennusvaiheen aikana ei ole väistötilatarpeita. Musiikkioppilaitosten musiikin ja tanssin esitystilat varataan tarpeen mukaan Tampereen ja lähikuntien soveltuvista saleista siihen asti, kunnes monitoimisali valmistuu.

Sampolan perusparannus, joka kohdistuu myös työväenopiston käytössä oleviin tiloihin, on suunniteltu alustavasti vuosille 2033–2036. Hiedanrantaan alustavan suunnitelman mukaan ennen perusparannusta valmistuvat tilat toimivat osaltaan työväenopiston Sampolaan sijoittuvien tilojen väistötiloina.

Lastenkirjainstituutti toimii Pantin talossa osoitteessa Puutarhakatu 11. Tavoitteena on jatkaa kohteessa, kunnes sieltä päästäisiin suoraan siirtymään Hiedanrannan tiloihin. Mikäli tämä ei aikataulullisesti ole mahdollista, täytyy toiminta siirtää väliaikaisesti erikseen katsottaviin tiloihin.

4.12 Kustannukset

4.12.1 Rakennus ja ylläpitokustannukset

Tampereen kaupunki ei sitoudu vielä tarveselvitysvaiheen vuokra-arvioon.

Hiedanrannan Kehitys Oy:n tekemän arvion mukaan pääomavuokrataso ilman ylläpito- ja energiakustannuksia tulisi olemaan noin 17,25 euroa /m², eli 345 209 euroa / kuukausi ja 4 190 508 euroa / vuosi (rakennuskustannusindeksi 2025M12=112,5, alv 0 %). Vuokratasoarviota tullaan tarkastelemaan rakennuskustannusindeksin (RKI) kehityksen mukaan. Tulevassa vuokrasopimuksessa pääomavuokra sidotaan elinkustannusindeksiin. Vuokrasopimuksen pituus on vähintään 25 vuotta.

Hiedanrannan Kehitys Oy (HRKOy) on arvioinut ylläpitovuokraksi 5,20 euroa /m², eli 105 269 euroa / kuukausi ja 1 263 226 euroa / vuosi. Arvioituun ylläpitovuokraan sisältyy 0,50 €/m²/kk maksu koko Tehtaan kiinteistöjohtamisen, yhteismarkkinoinnin ja toimijoiden yhteistoiminnan kustannuksista. Ylläpitovuokra tasataan toteutuneiden kustannusten mukaan. Ylläpitovuokra ei sisällä tilojen siivousta eikä vuokralaisen tilojen käytön operointia.

Kohteen kokonaisvuokra on yhteensä 5 453 734 euroa / vuosi.

Vuokran määrä tulee tarkentumaan suunnittelun edetessä ja jakautumaan vuokralaisten kesken toteutuvan pinta-alan mukaan.

Kulutuksen mukaan erikseen laskutettavat käyttäjäsähkökustannukset ovat arviolta n. 8 593 euroa / kuukausi ja 103 120 euroa / vuosi.

Arvio sisäisestä ylläpitovuokrasta (hallinnointi, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito, isännöinti ym.) on 0,66 euroa/m²/kuukausi.

Niiltä osin, kun tilat eivät ole arvonlisäverovelvollisessa käytössä peruskorjausinvestoinnin arvonlisävero ei ole vähennyskelpoinen, eikä rakennusinvestoinnista maksetusta arvonlisäverosta voi hakea palautusta. Palauttamatta jäävän arvonlisäveron osuus lisätään tiloista maksettavan vuokran päälle.

Arvion pohjalta arvioitu yhteenlaskettu vuokrataso tulisi olemaan 5 718 386 euroa / vuosi ja 476 532 euroa / kuukausi. Alla olevissa taulukoissa on eritelty kokonaisvuokratustannukset ja alustavasti eri rakennusvaiheiden vuokratustannukset. Rakennusvaiheiden järjestys ja vuokrat tarkentuvat rakennusvaiheittain hankesuunnitteluvaiheessa. Vuokrasopimukset tehdään vaihekohtaisina.

Kaikki tilat 20 244 m²	euroa/hum²/kk	euroa/vuosi
Pääomavuokra vuodessa (HRKOy 19.2.2026, RKI 2025M12)	17,25	4 190 508
Ylläpitovuokra (HRKOy, arvio)	5,20	1 263 226

Sähkö (kaupunki, arvio)	0,36–0,85	103 120
Hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (kaupunki sisäinen)	0,66	160 332
Autopaikka 1 kpl		1 200
Yhteensä	23,54	5 718 386

Taulukko 7. Vuokralaskelma koko hanke

Vaihe 1: Musiikkioppilaitokset ja esittävän taiteen tilat, yhteiskäyttöiset esitys- ja tapahtumatilat, 10 098 m2	euroa/hum2/kk	euroa/vuosi
Pääomavuokra vuodessa (HRKOy 19.2.2026, RKI 2025M12)	17,25	2 090 286
Ylläpitoavuokra (HRKOy, arvio)	5,20	630 115
Sähkö (kaupunki, arvio)	0,36–0,85	50 894
Hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (kaupunki sisäinen)	0,66	79 976
Yhteensä	23,53	2 851 271

Taulukko 8. Vuokralaskelma, vaihe 1: Musiikkioppilaitokset ja esittävä taide

Vaihe: Yhteiskäyttöinen monitoimitali ja lämпиö, 2 824 m2	euroa/hum2/kk	euroa/vuosi
Pääomavuokra vuodessa (HRKOy 19.2.2026, RKI 2025M12)	17,25	584 568
Ylläpitoavuokra (HRKOy, arvio)	5,20	176 218
Sähkö (kaupunki, arvio)	0,36–0,85	14 233
Hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (kaupunki sisäinen)	0,66	22 366
Yhteensä	23,53	797 385

Taulukko 9. Vuokralaskelma, vaihe Monitoimitali

Vaihe: Kirjastotilat, kirjallisuustilat, käsityötilat, 3 570 m2	euroa/hum2/kk	euroa/vuosi
Pääomavuokra vuodessa (HRKOy 19.2.2026, RKI 2025M12)	17,25	738 990
Ylläpitoavuokra (HRKOy, arvio)	5,20	222 768
Sähkö (kaupunki, arvio)	0,36–0,85	17 993
Hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (kaupunki sisäinen)	0,66	28 274
Yhteensä	23,53	1 008 025

Taulukko 10. Vuokralaskelma, vaihe Kirjallisuus ja käsityö

Vaihe: Työväenopisto, 3 752 m ²	euroa/hum2/kk	euroa/vuosi
Pääomavuokra vuodessa (HRKOy 19.2.2026, RKI 2025M12)	17,25	776 664
Ylläpitovuokra (HRKOy, arvio)	5,20	234 125
Sähkö (kaupunki, arvio)	0,36–0,85	18 910
Hallinnointi, isännöinti, vuokralaiselle kuuluva kunnossapito (kaupunki sisäinen)	0,66	29 716
Autopaikka 1 kpl		1 200
Yhteensä	23,56	1 060 615

Taulukko 11. Vuokralaskelma, vaihe Työväenopisto

4.12.2 Sisäiset vuokrakustannukset

Tampereen kaupunki, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä vuokraa tilat sisäisellä vuokrasopimuksella kulttuurin palveluryhmän käyttöön. Jakautuminen vaiheittain tarkentuu hankesuunnittelun edetessä. Vuokrasopimukset tehdään vaihekohtaisina ja vuokranmaksu alkaa vaiheittain arviolta vuosina 2030, 2032–33, 2034–35 ja 2036–37.

Kaikki tilat ja kaikki vaiheet, 20 244 m ²	euroa/kk	euroa/vuosi
Kulttuuripalvelut	351 175	4 214 104
Kirjasto	37 347	448 169
Tampereen seudun työväenopisto	88 385	1 060 615
Yhteensä	476 907	5 722 891

Taulukko 12. Vuokran jakautuminen vuokralaisten kesken / kulttuuripalvelut, koko hanke

Vaihe 1: Musiikkioppilaitokset ja esittävän taiteen tilat, yhteiskäyttöiset esitys- ja tapahtumatilat, 10 098 m ²	euroa/kk	euroa/vuosi
Musiikkioppilaitokset, 7362 m ²	173 228	2 078 734
Sorin Sirkus, 368 m ²	8 659	103 908
Pirkanmaan Tanssin Keskus, 317 m ²	7 459	89 508
Ahaa Teatteri, 729 m ²	17 153	205 840
Vapaan kentän teatterit, 155 m ²	3 647	43 766
Esitys- ja tapahtumatilat, 1167 m ²	27 460	329 514
Yhteensä	237 606	2 851 271

Taulukko 13. Vuokran jakautuminen vuokralaisten kesken / kulttuuripalvelut, Vaihe 1: Musiikkioppilaitokset ja esittävä taide

Vaihe: Yhteiskäyttöinen monitoimisali ja lämpö, 2 824 m²	euroa/kk	euroa/vuosi
Monitoimisali, 2111 m ²	49 672	596 062
Lämpö, 713 m ²	16 777	201 323
Yhteensä	66 449	797 385

Taulukko 14. Vuokran jakautuminen vuokralaisten kesken / kulttuuripalvelut, Vaihe Monitoimisali

Vaihe: Kirjastotilat, kirjallisuustilat, käsityötilat, 3 570 m²	euroa/kk	euroa/vuosi
Kirjasto, 1 594 m ²	37 507	450 082
Lastenkirjainstituutti, 714 m ²	16 800	201 600
Tarinatalo, 434 m ²	10 212	122 544
Pirkkalaiskirjailijat, 51 m ²	1 200	14 400
Yöstäjä, 36 m ²	847	10 165
Tampere Kuplii, 17 m ²	400	4 800
Käsityö- ja muotoilukoulu Näpsä, 724 m ²	17 036	204 432
Yhteensä	84 002	1 008 025

Taulukko 15. Vuokran jakautuminen vuokralaisten kesken / kulttuuripalvelut, Vaihe Kirjallisuus ja käsityö

Vaihe: Työväenopisto, 3 752 m²	euroa/kk	euroa/vuosi
Tampereen seudun työväenopisto	88 385	1 060 615
Yhteensä	88 385	1 060 615

Taulukko 16. Vuokran jakautuminen vuokralaisten kesken / kulttuuripalvelut, Vaihe Työväenopisto

4.12.3 Toiminnan kustannukset

Toiminnan kustannuksia ovat palkkakustannukset ja siivouskustannukset. Investointeja ovat ensikertaisen kalustamisen ja AV-varustelun kustannukset.

Hiedanrannan kulttuuritiloissa tulee vakituisesti työskentelemään 33 kirjaston ja työväenopiston nykyistä työntekijää, jonka lisäksi tarvitaan viiden henkilön työpanos. Henkilöstön kokonaismäärä on 38.

Kirjaston henkilöstöön ei Lielahdesta Hiedanrantaan muutettaessa ole suunniteltu muutoksia. Kirjastossa työskentelee 10 henkilöä: palvelupäällikkö (1), kirjastonhoitajat (4), tietopalvelusihteerit (2), mediasihteerit (2) ja kirjastovirkailija (1). Vuonna 2025 palkkakustannukset olivat 433 000 euroa.

Työväenopiston henkilöstöön ei Hiedanrantaan muutettaessa ole myöskään suunniteltu lisäystä, eli toiminnan osittaisella siirtymisellä Hiedanrantaan ei ole vaikutusta henkilöstökustannuksiin.

Tampereen seudun työväenopistossa työskentelee 30 päätoimista työntekijää ja 350–400 tuntiopettajaa vuosittain. Päätoimisen henkilöstön ja tuntiopettajien vuosittaiset palkkakustannukset ovat yhteensä 3 671 000 euroa. Hiedanrantaan on keskitetty työväenopiston hallinnon työskentelytilat. Kolmen toimipisteen (Ylöjärvi, Sampola ja Sara Hildén -akatemia) sijaan henkilöstö siirtyy työskentelemään Hiedanrannassa sekä Sara Hildén -akatemian toimipisteessä. Henkilöstökustannukset jakaantuvat edelleenkin henkilöstön työn sisällön mukaan Tampereen, Ylöjärven sekä taiteen perusopetuksen kustannuspaikoille.

Hiedanrannassa sijaitsevat 23 työväenopiston työntekijän työtilat: rehtori (1), apulaisrehtorit (3), koulutussuunnittelijat (5), suunnittelijaopettajat (5), päätoiminen opettaja (1), viestintä (2), opistosihteerit (2) ja vahtimestarit (4). Päätoimisen henkilöstön palkkakustannukset vuonna 2025 olivat 1 325 693 euroa vuodessa. Lisäksi tulevat tuntiopettajien vuosittaiset palkkakustannukset, jotka jakaantuvat Hiedanrannan lisäksi noin 70 opetuspaikan kesken kurssien kysynnän mukaan.

Kirjaston ja työväenopiston siirtyvien päätoimisten työntekijöiden (33) osalta henkilöstökustannukset ovat yhteensä 1 758 693 euroa vuodessa.

Kulttuurin palveluryhmän henkilöstöön tarvitaan viiden henkilön lisätyöpanos vastaamaan kulttuuritoiminnan ja -tilojen yleisestä ja tilakohtaisesta koordinaatiosta. Tämä työ on tarpeen erityisesti toiminnan käynnistysvaiheessa. Kulttuuripalveluiden ja -toimijoiden yhteistoiminnan ohjausta ja viestintää hoitavat toiminnanjohtaja (1) ja tuottaja/viestijä (0,5). Esitystilaoperoinnista vastaavat tekninen päällikkö (1), valoteknikko (1), ääniteknikko (1) ja näyttämöteknikko (0,5). Uuden ammattihenkilöstön palkkakustannukset ovat n. 300 000 euroa vuodessa. Mikäli vastaava työ hankitaan ostopalveluna ovat kustannukset arvion mukaan n. 500 000–600 000 euroa. Jatkossa esitystilaoperointi voidaan hankkia esimerkiksi käyttöoikeussopimuksella.

Uuden henkilöstölisäyksen myötä päätoimisen henkilöstön (38) palkkakustannukset ovat yhteensä 2 058 693 euroa vuodessa.

Siivouskustannukset kaupungin omissa palvelutiloissa ovat Pirkanmaan Voimian hintatason mukaan yhteensä 175 000 euroa vuodessa, josta kirjaston osuus on 30 000 euroa, työväenopiston osuus 70 000 euroa ja kulttuurin palveluryhmän esitystilojen osuus 75 000 euroa.

Ensikertaisen irtokalustuksen kustannukset ovat yhteensä 3 194 000 euroa. Niistä kirjaston osuus on 200 000 euroa, työväenopiston 1 884 000 euroa ja kulttuurin palveluryhmän esitystilojen osuus 1 110 000 euroa.

AV-suunnitelmien ja -laitteiden kokonaiskustannus on Atean hintatason mukaan 2 335 000 euroa, josta kirjaston osuus on 100 000 euroa, työväenopiston 230 000 euroa ja kulttuurin palveluryhmän esitystilojen osuus 1 945 000 euroa.

4.13 Taide rakennushankkeessa

Taideteosten hankintamenettely ja muut tavoitteet tarkentuvat jatko suunnittelussa. Vuonna 2021 julkaistun Hiedanrannan taideohjelman mukaisesti Hiedanrannassa julkisen taiteen on tarkoitus ilahduttaa, vahvistaa kaupunginosan identiteettiä ja luoda merkityksellisiä kohtaamispaikkoja. Tavoitteena on, että Hiedanrannan taide on fyysisesti, sosiaalisesti ja sisällöllisesti saavutettavaa kaupunkilaisille siten, että taideteokset löytävät keskitien kunnianhimoisen nykyaikaisen sekä lähestyttävyyden väliltä. Tehtaan peruskorjausprojektit mahdollistavat taideteosten sijoittamisen sekä ulko- että sisätiloihin. Tämä tarjoaa tilaisuuden materiaaleiltaan ja tekniikoiltaan erilaisten teosten toteuttamiseen, monipuolistaen näin kaupunginosan laajuiseksi muodostuvan taidekokoelman kokonaisuutta.

Tammikuussa 2025 käyttöön otetun Tehtaan raitiotiepysäkin kohdalla sijaitsevaan pitkään vaneritaan on toteutettu jo syksyllä 2024 väliaikainen muraali ”Aamuruuhka” Tall Strokes - taiteilijakollektiivin toimesta. Lisäksi taiteilija Tapio Haapalalla on tekeillä alueelle pysyvästi sijoitettava veistoskokonaisuus ”Muurarin kevät”, jonka sijoituspaikaksi on suunniteltu Hiedanrannan Tehtaan vuonna 2023 peruskorjattua piippua. Näiden taideteosten hankintamenettely on toteutettu Ratikan taide -ohjelman ja Hiedanrannan Kehitys Oy:n yhteistyönä.

Tehtaalle laaditaan ensimmäisen peruskorjausprojektin toteutussisällön varmistuttua oma sisäinen Tehtaan taiteen kokonaissuunnitelma, joka kattaa koko tehdasalueen sisä- ja ulkotilat. Tehtaan taidesuunnitelmassa huomioidaan vaiheittaisen toteutuksen taiteelle tarjoamat mahdollisuudet ja rajoitteet, joiden kanssa taidehankinnat yhteensovitetään. Tehtaan taide rahoitetaan Tehdashankkeesta. Taiteen kokonaissuunnitelmassa huomioidaan eri rahoituksin toteutettavat sekä jo aiemmin toteutetut taidehankinnat sekä yhteensovitetään Tehtaan taidekokonaisuus. Tehtaan taide täydentää osaltaan koko Hiedanrannan laajempaa taideohjelmaa.

Tampereen taidemuseo voi lisäksi esittää Tampereen kaupungin vuokraamiin tiloihin sijoitettavaksi taidetta Tampereen taidemuseon kokoelmista tai toimijoiden nykyisistä tiloista. De Gamlas Hemissä, Kurilassa, Pantin talossa tai Konservatoriossa ei ole sijoitusteoksia. Lielahden kirjastossa on 11 teosta. Osa esillä olleista teoksista voidaan sijoittaa uusiin tiloihin Tehtaassa ja/tai tuoda muita kokoelmateoksia uusiin tiloihin. Valinnat tehdään yhteistyössä käyttäjien kanssa.

5 HANKKEELLE ASETETTAVAT TAVOITTEET

5.1 Toiminnan tavoitteet

Hankkeessa kehitettävälle kulttuurilakeskittymälle asetetaan erilaisia toiminnallisia tavoitteita asiakkaiden, kulttuuritoimijoiden, kaupungin, kehitysyrityksen ja tulevan kiinteistön omistajan näkökulmista.

Asiakkaiden eli kaupungin asukkaiden ja matkailijoiden näkökulmasta uusien keskitettyjen kulttuuritilojen tavoitteena on parantaa kulttuuripalveluiden **saavutettavuutta ja esteettömyyttä**.

Yhden katon alta löytyy monipuolisia julkisia ja yksityisiä kulttuuripalveluita eri ikäisille yleisöille. Julkiset palvelut kuten kirjasto ja työväenopisto sekä taiteen perusopetuksen palvelut madaltavat kaikkien asiakkaiden kulttuuriin ja taiteeseen osallistumisen kynnyksiä. Korkeatasoiset esittävän taiteen ja kirjallisuuden ammattilaisten tapahtumat tarjoavat elämyksiä aktiivisimmillekin taiteen yleisöille. Tilat suunnitellaan lähtökohtaisesti esteettömiksi. Keskitetyt palvelut tarjoavat asukkaille **yhteisöllisyyttä** tukevia **harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia**, tapahtumia, näyttelyitä, taiteellisia elämyksiä ja taiteen tekemisen kokemuksia, jotka luovat **hyvinvointia** ja vahvistavat **elämäniloa**. Matkailijoille palvelut tarjoavat kiinnostavan vierailukohteen, jossa on nähtävää ja koettavaa ympärivuotisesti.

Kulttuuri-, taide- ja opetustoimijoiden näkökulmasta tilojen tavoitteena on parantaa taiteilijoiden ja organisaatioiden **toimintamahdollisuuksia**. Tarkoituksenmukaiset työtilat parantavat työn **tuottavuutta** ja alan ammattilaisten **työskentelyolosuhteita**. Kulttuuritilakeskittymä muodostaa **elämysteollisuuden ekosysteemin**, jossa toimijoiden näkyvyys ja tunnettuus paranee yhteisen vahvemman viestinnän ja markkinoinnin avulla, joka puolestaan **kasvattaa yleisöpohjaa, lisää asiakasvirtoja ja vahvistaa taloutta**. Toimijoiden keskinäinen läheisyys mahdollistaa uusia yhteistyömuotoja ja tuotantotapoja.

Tampereen kaupungin strategisena hankkeena Hiedanrannan kulttuurikeskittymän tavoitteena on vahvistaa Tampereen asemaa Suomen kiinnostavimpana kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina. Kaupungin kulttuuri- ja kiinteistöpalveluiden osalta tavoitteena on ratkaista palveluverkon tilahaasteita, **tehostaa kulttuuritilojen käyttöä** ja **vahvistaa tila-avustusten ennakoitavuutta**. Käyttäjiä osallistavan suunnittelun tavoitteena on luoda tarkoituksenmukaisia, monikäyttöisiä ja yhteiskäyttöisiä tiloja, joilla voidaan **optimoida käyttöastetta**.

Aluekehittäjän eli Hiedanrannan Kehitys Oy:n näkökulmasta tavoitteena on rakentaa koko kulttuurikaupunginosan **vetovoimaa** ja vahvistaa asuinalueen **yhteisöllisyyttä ja elävyyttä**. Tulevan kiinteistönomistajan näkökulmasta tavoitteena on saada tiloihin vakavarainen ja pitkäaikainen vuokralainen, jonka myötä tilojen vuokrataso voidaan pitää kohtuullisena.

5.2 Aikataulu- ja kustannustavoitteet

Pitkän aikavälin Palvelut, asuminen, liikenne ja maankäyttö -suunnitelmassa (PALM) Hiedanrannan kulttuuritilat on esitetty toteutettavaksi vuokra-kohteena.

Hiedanrannan tehdaskiinteistön omistaa Hiedanrannan Kehitys Oy, joka kehittää kiinteistöä Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän sekä kaupallisten toimijoiden käyttöön. Tampereen kaupungin Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä vuokraa osan tehdaskiinteistön tiloista Hiedanrannan Kehitys Oy:ltä. Tampereen kaupunki ei sitoudu tarveselvitysvaiheen vuokra-arvioon. Tampereen kaupunki, kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä vuokraa tilat sisäisellä vuokrasopimuksella Kulttuurin palveluryhmän käyttöön.

Tehtaan toteutuksen hankintamenettely tarkentuu lopullisen toteutussisällön ja -laajuuden selvittyä hankesuunnittelun yhteydessä. Kiinteistönomistaja ei ole hankintalain määrittelemä

hankintayksikkö. Mikäli hankesuunnitteluvaiheessa todetaan, että urakka tulee kilpailuttaa julkisena hankintana, noudatetaan julkista hankintamenettelyä.

Tämänhetkisen arvion mukaan asemakaava vahvistuu vuodenvaihteessa 2027/2028 mikäli siitä ei valiteta.

Arvio aikataulusta, rakennusvaihe 1, jos asemakaava on lainvoimainen vuodenvaihteessa 2027/2028:

- tarveselvitys, huhtikuu 2026
- rakennusvaihe 1, hankesuunnittelu käynnistyy toukokuussa 2026
- rakennuslupa kohteella 2028
- rakennusvaihe 1, rakentamisen aloitus 2028
- rakennustyöt valmiit 2030
- käyttöönotto loppuvuodesta 2030

Alustava arvio aikataulusta, rakennusvaiheet 2, 3 ja 4

- rakennusvaihe 2, arvioitu käyttöönotto 2032–2033
- rakennusvaihe 3, arvioitu käyttöönotto 2034–2035
- rakennusvaihe 4, arvioitu käyttöönotto 2036–2037

5.3 Hankintarajat

Hankinnoissa noudatetaan hankkeen erityispiirteet huomioiden Tampereen kaupungin ja Tampereen Tilapalvelut Oy:n uusinta hankintarajataulukkoa, jota tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa. Rakennusinvestointiin kuuluvat kiinteä kalustus myöhemmin määritettävässä laajuudessa, varustus ja laitteet, jotka tarkentuvat mahdollisine hankintarajoineen toteutussuunnittelun yhteydessä. Irtokalusteiden ja -varusteiden sekä opetusvarusteiden ja -laitteiden, mm. AV-suunnittelu ja AV-laitteiden hankinta, ei kuulu investointiin (vuokraan). Nämä hankinnat kuuluvat ns. ensikertaiseen kalustamiseen, joka suunnitteluineen on vuokralaisen ja käyttäjien vastuulla.

5.4 Rakennusteknisen toteutuksen tavoitteet

Yleistä

Rakennuksesta tehdään terveellinen ja turvallinen noudattaen lakeja, viranomaisohjeita, Ympäristöministeriön asetuksia perustelumuuksiin ja ohjeineen sekä Tampereen Tilapalvelut Oy:n ohjeita soveltuvilta osin hankkeen erityispiirteet huomioiden (Rakennussuunnitteluohje 2024 Yleisosa, Rakennussuunnitteluohje 2024 Rakennusosat.)

Korjaustarveselvityksissä esitetyt ongelmia aiheuttavat tai vanhentuneet rakenteet uusitaan ja/tai rakenteet korjataan toimimaan oikein. Rakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota rakenteiden rakennusfysikaaliseen toimivuuteen. Kaikissa suunnitteluvaiheissa huomioidaan helposti huollettavat, korjattavat ja päivitettävät rakenteet ja materiaalit sekä elinkaaren aikainen hiilijalanjälki ja elinkaarikustannukset. Rakennusratkaisut ja

detaljit pidetään mahdollisimman yksinkertaisina ja vikasietoisina. Ratkaisuissa pyritään kunnioittamaan vanhoja rakenteita ja kohteen historiallisia arvoja mahdollisuuksien mukaan. Rakennuksen ainutlaatuisuus huomioiden, tulee osa rakenneratkaisuista poikkeamaan suunnitteluohjeista. Nämä ratkaisut hyväksytetään hankesuunnitteluvaiheessa. Rakennuksen sisältä puretaan käyttökelvottomat rakenteet sekä kiinteät metallista ja betonista rakennetut prosessilaitteistot. Rakenteet ja purkujätteet lajitellaan ja toimitetaan asianmukaiseen jatkokäsittelyyn.

Rakennustekniset työt tehdään sisäilmaohjeen 2018 luokan S2 ja puhtausluokitustason P1 mukaan. Kaikkien käytettävien rakennusmateriaalien on oltava M1 luokiteltuja.

Uudis- ja täydennysrakennusosien vaippa toteutetaan tiiviinä rakenteena kaikkine läpimenoineen niin, että ilmanvuotoluku $1,0 \text{ m}^3/\text{hm}^2$ täyttyy. Peruskorjattavilla osilla rakenteet tehdään mahdollisimman tiiviiksi, tavoitteellinen ilmanvuotoluku $<2,0 \text{ m}^3/\text{hm}^2$.

Rakennuksen energiatehokkuutta parannetaan yläpohjaeristeiden sekä ikkunoiden ja ovien uusimisella ja rakenteita tiivistämällä. Paikoin asennetaan lisälämmöneristys. Lämmöneristeet mitoitetaan täyttämään Ympäristöministeriön asetuksessa uuden rakennuksen energiatehokkuudesta annettuja lämpöhäviön laskennassa käytettäviä lämmönläpäisykertoimien vertailuarvoja.

Rakennuksen paloluokka on P1.

Kosteudenhallinnan toimintamallina käytetään Kuivaketju 10 järjestelmää sekä erillistä kosteudenhallintaselvitystä. Uudisosissa rakentaminen toteutetaan runkovaiheen jälkeen sääsuojan alla. Peruskorjattavilla osilla vesikattotyöt tehdään sääsuojan alla.

Runko- ja vesikattorakenteet

Uudis- ja täydennysosat

Uudisrakennukset ja pihat perustetaan rakenne- ja pohjarakennesuunnitelmien mukaan. Alapohjarakenteet ovat maanvaraisia ja täyttökerrokseen asennetaan radonputkitus. Pihoihin toteutetaan tarpeelliset toiminnan ja käyttötarkoituksen mukaiset toiminnot jakaen käyttäjien tarpeiden ja käyttövaatimusten mukaisiin osiin pihasuunnitelman mukaan.

Rakenteet suunnitellaan tilojen ominaisuuksien ja käyttötarkoituksen mukaan arkkitehtisuunnitelmien pohjalta lähtökohtana tilaohjelma. Uudis- ja täydennysosien runkona on teräsbetoniseinät ja –pilarit sekä ontelolaattaholvit kannateltuina deltapalkeilla tai vastaavilla. Isot lasiseinät toteutetaan vakiorakenteisina ja isoissa lasipinnoissa huomioidaan olosuhdevaatimusten toteutuminen.

Rakennuksen pihat suunnitellaan riittävän korkealle huomioiden pintavesien poisjohtaminen rakennuksen vierustoilta sekä suunnitteluohjeiden mukaisten sokkelikorkeuksien toteutuminen. Rakenteet mitoitetaan Eurokoodien Rakenteiden kuormat standardien mukaisille kuormille. Korkeiden tilojen kohdilla ja reitti niihin tulee mitoittaa huollon vaatiman henkilönostimen vaatimalle kuormitukselle. Vesikaton kuormissa huomioidaan aurinkosähköjärjestelmän

kuormat. Suunnittelussa rakenneosien käyttöäksi määritetään perustusten ja rungon osalta 100 vuotta, muut rakenteet 50 vuotta.

Saneerattavat osat

Vanhojen rakennusten olevat runkorakenteet ovat pääosin teräsbetonirakenteisia sekä osin kantavia 1,5–2,5-kiven tiiliseiniä ja julkisivut pääosin punatiilestä muurattuja.

Olemassa olevat rakennukset vaativat eriasteisia korjaustoimia. Rakennukset on jaettu kolmeen korjausasteluokkaan.

Korjausaste 1 (ei raskaita rakenteellisia korjauksia)

Rakennukset (Märkämassavarasto ja Verstas) ovat nykyisellään kohtuullisessa kunnossa ja tarvetta on ainoastaan paikallisille rakennusrungon ja julkisivujen korjaukselle.

Suunniteltu käyttö on varasto/tuotanto- ja liiketiläkäyttöä. Rakennuksissa ei ole tarvetta raskaille rakenteellisille korjauksille, eikä erityisiä vaatimuksia raskaille ripustuksille, akustisille rakenteille tai lämmöneristykselle. Maanvaraiset alapohjat uusitaan tarvittaessa, vesikatot rakennetaan uudelleen ja yläpohjaan asennetaan lisälämmöneristys.

Korjausaste 2 (keskiraskaita rakenteellisia korjauksia)

Rakennukset (Kuivaamo, Hiertämö ja Kuorimo) ovat nykyisellään kohtuullisessa kunnossa, mutta rakenteet vaativat korjausaste 1:n toimenpiteiden lisäksi paikallisia rakenteiden vahvistus- ja uusimistöitä sekä osin raskaita, tavanomaisesta poikkeavia akustisia rakenteita. Suunniteltu käyttö on lähinnä esityssali-, luokkatila- sekä toimistokäyttöä ja tämän takia on tarvetta rakenteiden sisäpuoliselle lisälämmöneristykselle toimisto- ja luokkatilojen tai vastaavien alueilla. Maanvaraiset alapohjat uusitaan tarvittaessa, vesikatot rakennetaan uudelleen ja yläpohjaan asennetaan lisälämmöneristys.

Korjausaste 3 (raskaita rakenteellisia korjauksia)

Rakennukset (Laboratorio, Valkaisimo, Massa- ja sihtiosasto, Keittäjä ja Voimalaitos) ovat nykyisellään paikoin huonossa kunnossa ja rakenteet vaativat raskaita uusimis- ja korjaustöitä. Edellä mainittujen korjausasteen 1 ja 2 töiden lisäksi vaaditaan laajoja pysty- ja vaakarunkojen uusimistöitä kauttaaltaan sekä lisäksi olemassa olevien jäävien runkorakenteiden laajoja korjaus- ja vahvistustöitä ja vielä lisäksi raskaita, tavanomaisesta poikkeavia akustisia rakenteita. Raskaat rakennetekniset korjaukset ovat pääasiassa alueilla, joiden runkoja olisi joka tapauksessa uusittava käyttötarkoitukset vuoksi. Suunniteltu käyttö on lähinnä esityssali-, luokkatila- sekä toimistokäyttöä ja tämän takia on tarvetta rakenteiden sisäpuoliselle lisälämmöneristykselle toimisto- ja luokkatilojen tai vastaavien alueilla. Maanvaraiset alapohjat uusitaan tarvittaessa, vesikatot rakennetaan uudelleen ja yläpohjaan asennetaan lisälämmöneristys.

Muut ulkopuolen työt

Julkisivut korjataan korjausrakennesuunnittelijan ohjeiden mukaisesti. Kaikki ikkunat ja ulko-ovet uusitaan metalli-/puurakenteisilla tuotteilla

Täydentävät rakenteet, sisäpuolen työt

Tilojen pintarakenteet suunnitellaan tilojen käyttötarkoituksen mukaiseksi ja laatutasoltaan käytön ja kulumisen kestäviksi. Materiaaleissa huomioidaan myös huollettavuus, ylläpito ja kulutuskestävyys, erityisesti julkisissa tiloissa, mutta myös isolla käytöllä olevissa tiloissa.

Kiintokalusteet, varusteet, koneet ja laitteet suunnitellaan käyttäjien tarpeiden, käyttöolosuhteiden ja toiminnan mukaiseksi.

Alakattoja käytetään pääosin kaikissa tiloissa. Alakatoissa huomioidaan tilan vaatimukset ja mahdolliset tekniikan suojaukset, tarkastukset ja huolto.

Akustiikkasuunnittelussa huomioidaan käytön tarpeet huonetiloittain.

Eryteisesti esitys- ja harjoitussaleissa huomioidaan esitystekniikan vaatimat ripustuskuormat.

Ulkopuoliset rakenteet

Rakennuksen ympärille rakennetaan tarvittaessa salaojat. Maanpintojen kallistuksia parannetaan rakennuksesta pois päin kallistaviksi ja haitallisen lähellä rakennusta oleva kasvillisuus poistetaan.

Sadevesien hallintaa pihan osalla parannetaan kattovesien johtamisella suoraan sadevesijärjestelmään sekä lisäämällä sadevesikaivoja tarvittaville alueille.

Perustukset, sokkelit ja maanvastaiset seinärakenteet

Uudisosien perustaminen voimassa olevien rakennusmääräysten ja -ohjeiden mukaisesti.

Alapohjat

Vanhan osan maanvaraiset alapohjarakenteet uusitaan tarvittaessa. Uusittaviin alapohjarakenteisiin asennetaan radonputkitus. Vanhan osan ryömintätilaisten alapohjarakenteiden kaikki täyttömateriaalit ja muottilaudat poistetaan. Betonilaattojen päälle tehdyt eristetyt lattiarakenteet puretaan ja uusitaan kosteusteknisesti toimivimmilla ratkaisulla. Kaikki ryömintätilat puhdistetaan, liittymät tiivistetään ja tilat tuuletetaan koneellisesti.

Runko ja ulkoseinät

Vanhan osan massiivitiilirakenteisista ulkoseinärakenteista poistetaan mahdolliset sisäpuoliset lisälämmöneritykset. Vanhoihin kantaviin pystyrakenteisiin tehdään talotekniikan vaatimia aukotuksia sekä oviaukkoja tilojen välille.

Välipohjat

Mahdollisten kaksoislaattaholvien sekä alalaattapalkistojen täyttömateriaalit ja vanhat muottilaudoitukset puretaan. Kaikki tarpeettomat läpimenot poistetaan ja tiivistetään hallitsemattomien ilmavirtojen estämiseksi. Osaan rakennuksista (ainakin Valkaisimo, Keittämo ja Voimalaitos) rakennetaan uudet välipohjat soveltuvalla tekniikalla (liittorakenne-, paikallavalu- tai elementtitekniikka).

Yläpohjat

Ullakkotiloista puretaan kaikki olevat rakenteet vesikattorakenteita lukuun ottamatta ja lisäksi kaikki eristeet uusitaan. Ullakkotilojen tuuletusta parannetaan.

Ikkunat ja ulko-ovet

Kaikki ikkunat ja ovet uusitaan.

Pintarakenteet, kalusteet prosessitekniikka

Kaikki vanhat kalusteet ja varusteet puretaan ja sisäpinnoilta poistetaan kaikki irtoava aines. Kaikki pinnat puhdistetaan ja suoritetaan pölynsidontakäsittely tai muu pinnoitus.

Prosessilaitteistoja ja/tai niiden tukirakenteita säästetään soveltuvin osin muistuttamaan aiemmasta käyttötarkoituksesta.

5.5 Arvio energian käyttökustannuksista

Tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa. Arviot jaetaan alueittain kiinteistöön sijoitettavien toimintojen perusteella.

5.6 Elinkaaren hiilijalanjälkilaskelma

Elinkaaren hiilijalanjälki lasketaan hankesuunnitteluvaiheessa, kun viitesuunnitelmat ovat tarkentuneet.

5.7 Elinkaarikustannuslaskelma

Elinkaarikustannukset lasketaan hankesuunnitteluvaiheessa, kun viitesuunnitelmat ovat tarkentuneet.

5.8 Tekniset olosuhdevaatimukset**5.8.1 LVI-tekniikka****5.8.1.1 Yleiset tavoitteet**

Kulttuuritilojen LVIA-suunnittelun lähtökohtana on hyvin käytettävän ja huollettavan LVIA-tekniikan lisäksi elinkaaritalous. Tavoitteena on valita mahdollisimman energiatehokkaat järjestelmät ja laitteet. Toteutusratkaisuissa huomioidaan tilojen erilaiset käyttöajat ja -mahdollisuudet sekä järjestelmien helppokäyttöisyys, huollettavuus ja turvallisuus. Mitoituksissa noudatetaan lakeja, viranomaisohjeita sekä asetusten määräyksiä ja mitoitusohjeita. Rakennuksen sisäilmastoluokkavaatimus on S2.

Tilat varustetaan huonekohtaisella lämmityksellä, ilmanvaihdolla, jäähdytyksellä ja sisäilman hallinnalla (erikseen määritettävät tilat). Rakennusautomaatio ohjaa ilmanvaihtoa sisäolosuhteiden vaatimalla tavalla, kunkin tilan tarpeet huomioiden.

Kohteeseen sijoittuvat kulttuuri- ja liikuntatoiminnot asettavat olosuhdehallintaan liittyviä vaatimuksia mm. kosteuden, jäähdytyksen ja ilmamäärien osalta. Tämän vuoksi mm. tilakohtaiset tarpeet on suunnitteluvaiheessa tarkennettava simuloimalla.

5.8.1.2 Liittymät

Rakennus liitetään Tampereen Energia Oy:n kaukolämpöverkoston ja Tampereen Veden vesi- ja viemäriverkostoihin. Sadevesiviemärinti johdetaan viivytyslaitteiston välityksellä Tampereen veden sadevesiviemäriverkoston.

Vesiliittymien osalta palosuunnittelijan tulee selvittää sprinklerilaitosten asettamat vaatimuksen vesiliittymille ja mahdollisille pumppaamotarpeille. Jokainen kiinteistöosa (4–5 kpl) on ajateltu varustettavan omilla liittymillään. Runkojohdot liittymäpisteisiin pyritään tuomaan rakennuksen ulkopuolelta, jottei eri yhtiöille syntyisi rasitteita viereisiin yhtiöihin menevästä tekniikasta.

5.8.1.3 Ilmanvaihto

Rakennus varustetaan voimassa olevien asetusten mukaisilla ilmanvaihtolaitteilla. Ilmanvaihdon suunnittelussa huomioidaan tilojen käyttötarkoitus ja muuntojoustavuus (20 % lisäsmahdollisuus). Tilojen ilmanvaihdon mitoituksessa noudatetaan sisäilmastolukon S2 vaatimuksia. Ilmanvaihdon mitoitus perustuu tilan henkilömäärään sekä toiminnan edellytyksiin. Tiloihin, joissa henkilömäärä vaihtelee, suunnitellaan Ilmamääräsäätöinen järjestelmä.

IV-koneet mitoitetaan siten, että tilojen ilmastointia voidaan pitää osateholla myös normaalin käyttäjän ulkopuolella. Isoissa kokoontumistiloissa käytetään palautusilmaa, raittiin ulkoilman osuutta säädetään CO₂-pitoisuuden mukaan.

Ilmanvaihto toteutetaan pääosin tehdasvalmisteisilla koteloituilla koneilla, joiden palvelualuejako suunnitellaan tilojen käyttäjän, tarkoituksen, laatuvaatimusten, sekä sijainnin perusteella. IV-koneet sijoitetaan siihen rakennusosaan/kiinteistöyhtiöön, jota ne palvelevat. Tilavarauksissa ja laitesijoittelussa kiinnitetään erityistä huomiota huoltoon sekä laiteosien myöhempään vaihdettavuuteen. Ilmanvaihtokoneet varustetaan suodatuksella, lämmityksellä ja tehokkailla lämmöntalteenottojärjestelmillä. Jäähdytettäviä tiloja palvelevat ilmanvaihtokoneet varustetaan jäähdytysyksiköillä tai jäähdytyspattereilla. Laitevalinnat tehdään mahdollisimman energiataloudellisesti.

Kosteuden hallintaa edellyttävien tilojen ilmanvaihtokoneet varustetaan ilmankostutuksella. Ilman kostutus ja kostutuslaitteiden vedenkäsittely suunnitellaan ja toteutetaan siten, että kostutus ei huononna sisäilman laatua. Ilman kostutus ja kostutuslaitteiden ohjaus suunnitellaan niin, että ilman kosteus voidaan pitää hallitusti asetetuissa rajoissa, eikä kosteuden tiivistymisen mahdollistavia hetkellisiä korkeita kosteuksia esiinny. Jos kostutetun tilan poistoilmasta otetaan lämpöä ja mahdollisesti kosteutta talteen, suunnitellaan lämmöntalteenoton jäätymissuojaus ja vedenpoisto niin, että se on toimintavarmaa kostutetun tilan poistoilman suunnitelluilla kosteustasoilla.

Osassa rakennuksista on tiloja, joihin kohdistuu tavanomaista vaativampia akustisia vaatimuksia, mm. ääneneristyksen suhteen. Näihin tiloihin kanavisto on tehtävä siten, että kanavistossa ei synny liiallisia ilman virtausääniä ja kanaviin varataan tavanomaiseen verrattuna merkittävästi enemmän äänenvaimennusta/äänenvaimentimia, esim. huonekohtaisiin kanavahaaroihin. Myös kyseisiä tiloja palvelevien IV-koneiden äänitasot valitaan sopivan mataliksi.

WC- ja sosiaalitulojen poistoilma johdetaan ulos erillispuhaltimilla. Opetuskeittiöihin asennetaan huuvat astianpesulle ja ruuanvalmistuksen laitteille. Huuvat varustetaan rasvanerottimilla.

Maalaamot, tekniset työpajat ym. erikoistilat varustetaan tarvittavilla ilmanpoistoilla ja tarvittavilla puhdistuslaitteilla (purunpoisto tms.). Teknisten tilojen yläilmpö poistetaan erillispuhaltimin.

Palopellit liitetään rakennusautomaatioon ja ne varustetaan toimilaitteilla sekä tarvittaessa savuilmaisimilla.

5.8.1.4 Vesi ja viemäri

Rakennus varustetaan asetusten mukaisilla vesijohto- ja viemärlaitteilla. Kalusteina käytetään kulutusta kestäviä, vähän vettä kuluttavia vesijohto- ja viemärikalusteita huomioiden tilojen käytön vaatimukset kalusteiden malleissa. Keittiössä ja yleisissä tiloissa käytetään tarpeen mukaan elektronisia, kosketusvapaita sekoittajia. Pikapaloposteja ja jauhesammuttimia asennetaan paloviranomaisen määräysten mukaisesti.

Keittiötilat viemäroidään rasvanerotin kautta jätevesiviemäriin. Oletetaan, että rasvanerottimia tulee jokaiseen kiinteistöosaansa omansa eli koko rakennusmassalle yhteensä n. 3–5 kappaletta. Keittiössä käytetään haponkestävästä teräksestä valmistettuja lattiakaivoja ja -altaita ritiläkansin sekä sakka-astioin. Rakennuksen kattovedet johdetaan lämmitettävien kourujen ja syöksytorvien kautta sadevesiviemäriverkostoon. Vesi- ja viemärijärjestelmien toteutuksessa huomioidaan siivottavuus.

5.8.1.5 Lämmitys

Rakennus liitetään Tampereen Energia Oy:n kaukolämpöverkostoon vaatimuksien mukaisilla kaukolämpölaitteilla siten, että jokaista kiinteistöosaa palvelee oma liittymänsä. Lämmönjakokeskuksiin tulee omat lämmönsiirtimet lattia- ja patterilämmitysverkostoille, ilmastointikoneiden lämmitysverkostolle sekä käyttövesiverkostolle. Lämmitysverkostot varustetaan omilla energiamittareilla.

Tilojen lämmitys toteutetaan pääosin vesikiertoisella patterilämmityksellä ja korkeiden sali- ja hallitilojen osalla ilmalämmityksellä. Märkä-, pesu- ja pukuhuonetilat varustetaan vesikiertoisella lattialämmityksellä, mikäli lattiarakenteet uusitaan. Tuulikaapit varustetaan huonelämpötilan mukaan ohjatuilla kierrätysilmakojeilla. Lämpöpatterit varustetaan termostaattisilla patteriventtiileillä ja lattialämmitysjärjestelmä RAU-järjestelmään liitettävillä huone-/pintalämpötilasäätimillä. Jäähdytetyissä tiloissa lämmityslaitteet varustetaan lisäksi elektronisilla toimilaitteilla kytkettynä sarjasäätöön jäähdytyksen toimilaitteiden kanssa. Toimilaitteiden ohjaus toteutetaan rakennusautomaatioon liitettävillä huonesäätimellä.

5.8.1.6 Jäähdytys

Tilojen jäähdytys ja viilennys on ajateltu toteutettavan ensisijaisesti tuloilman viilennyksellä. Toimistotilojen, esiintymis- ja kokoontumistilojen, liiketilojen, ravintoloiden ja keittiöiden tilakohtainen jäähdytystarve varmistetaan toteutussuunnitteluvaiheessa olosuhdesimuloinneilla.

Jäähdytettäviä tiloja palvelevat tuloilmakoneet varustetaan IV-koneeseen sijoitetulla viilennysyksiköillä. Osassa tiloissa tarvitaan kuitenkin IV-koneisiin erilliset jäähdytyspatterit, jotka

liitetään vedenjäähdytyslaitteistoon. Jäähdytysvesiverkkoa voidaan käyttää myös niiden tilojen huonekohtaiseen jäähdytykseen, joissa suunnitteluvaiheessa todetaan olevan lisäjäähdytystarvetta.

Jokainen kiinteistöosa varustetaan siis myös omalla vedenjäähdytyslaitteistollaan, joka alustavan ajattelun perusteella lauhdutetaan kaukolämmön matalalämpötilaverkostoon. Tällöin ei tarvittaisi ulos sijoitettavia nestejäähdyttimiä tai lauhduttimia.

5.8.1.7 Rakennusautomaatio

Kukin rakennusosa (osaprojekti) varustetaan kukin omalla keskitetyllä taloteknisten laitteiden säätö- ja valvontajärjestelmällä. Rakennusautomaatiojärjestelmä koostuu väylään asennettavista valvonta-alakeskuksista, jotka liitetään keskusvalvomoon ATK-verkon välityksellä. Järjestelmä on käytettävissä myös WEB- liittymän avulla.

Tekniset tilat varustetaan omilla automaatiokeskuksilla. Huonesäätöväylä ja kerroskohtaiset automaatioliitännät liitetään kerroskohtaiseen automaatiokeskukseen.

Rakennuksen energiamittaukset liitetään rakennusautomaatiojärjestelmään ja kulutukset ovat sitä kautta raportoitavissa. Isot energiankuluttajat mittaroidaan kukin erikseen.

Huonetilat varustetaan automaatiojärjestelmään liitettävillä huonesäätölaitteilla. Tilojen lämmitys, jäähdytys ja ilmanvaihto toteutetaan tarpeenmukaisena ja energiatehokkaana. Huoneolosuhteiden valvonta hoidetaan rakennusautomaation avulla. Lämmön- ja kylmänjakolaitteet liitetään rakennusautomaation ohjaukseen ja valvontaan.

5.8.2 Sähkötekniikka

5.8.2.1 Yleistä

Tampereen kaupungille vuokrattavien tilojen (myöh. kaupungin tilat) sähkö-, tieto-, turva- ja valvontajärjestelmien ja niihin kiinteästi liitettyjen laitteiden suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana on helppokäyttöisyys, huollettavuus, turvallisuus ja elinkaaritalous. Järjestelmät ja laitteet valita mahdollisimman energiatehokkaiksi.

Tavoitteena on saavuttaa kaupungin tiloissa sellaiset toteutusratkaisut, joissa on huomioitu tilojen muunneltavuusmahdollisuudet, tilankäytön vaihtelumahdollisuudet sekä erilaiset käyttöajat ja käyttötarpeet koko sen vuokrasopimuksen aikana. Sähkö- ja tietoteknisten laitteistojen käyttöikätaavoite on 35 vuotta.

Kaupungin tilojen kaikkien sähkö-, tieto-, turva- ja valvontajärjestelmien suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan voimassa olevia lakeja, viranomaisohjeita, standardeja, vuokralaisen erillisohjeita sekä Tampereen kaupungin / Tampereen Tilapalvelut Oy:n sähkötekniikan rakennussuunnitteluohjetta kohteeseen toteutettavien järjestelmien osalta. Tilojen kaikki sähkö- ja tietotekniset järjestelmät suunnitellaan ja tehdään standardisarjan SFS 6000 mukaisiksi. Sähkö- ja tietoteknisten järjestelmien hankinnan osalta noudatetaan vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavaa vastuurajataulukkoa.

Kaupungin tiloissa kaikki sähkö-, tieto-, turva- ja valvontajärjestelmien asennukset toteutetaan halogeenivapaita (HF) kaapeleita sekä putkitus- ja uppoasennustarvikkeita käyttäen. Kaapeloinnit toteutetaan vähintään luokan Dca-s2,d2,a2 vaatimukset täytyvinä. Poistumisteillä kaapeleiden on täytettävä CPR-luokka Cca s1, d1, a2 vaatimus. Putketonta asennustapaa ei hyväksytä.

Vuokralaiset toimittavat kiinteistöön omia erikoisjärjestelmiään, jotka liitetään rakennuksen sähköverkkoon järjestelmätoimittajien ohjeistusten mukaisesti. Tällaisia järjestelmiä muun muassa: AV-laitteet, IT-järjestelmän aktiivilaitteet yms.

5.8.2.2 Liittymät

Tehdaskokouksesta toteutetaan seuraavat liittymät ulkopuolisiin verkostoihin: Tehdas on liitetty alueelliseen sähköenergian jakeluverkkoon omalla keskijänniteliittymällään. Tietoliikenneverkkoon (valokuitu) (Tampereen kaupungin infraomaisuuden hallinta), Kiinteistö liitetään Tampereen kaupungin valokuituverkkoon omalla valoliittymällään. Liittymän tulosuunta selvitetään yhteistyössä teleoperaattorin kanssa toteutussuunnittelun yhteydessä.

5.8.2.3 Sähkönjakelu ja johtotiet

Kaupungin tiloihin toteutetaan tavanomainen kiinteä sähköenergian pääjakelujärjestelmät tavanomaista kaapelointia käyttäen. Järjestelmää ei voi ilman asennustoimenpiteitä muunnella mittauksen ja rakenteen kannalta. Sähkönjakelu toteutetaan jakelualueittain sijoitettujen jakokeskusten kautta.

Jakokeskukset toteutetaan perinteisinä kehikko-, kotelo- tai kennokeskuksina. Keskukset liitetään tehdaskokonaisuuden omaan keskitettyyn sähköenergianmittausjärjestelmään ja keskuksilta otetaan tarvittavat jatkohälytykset rakennusautomaatiojärjestelmään.

Tehdaskokonaisuuteen toteutetaan keskitetty sähköenergianmittausjärjestelmä, johonka sähköenergiamittarit liitetään. Rakennuksen kaikissa ryhmäkeskuksissa varaudutaan valaistus- ja käyttösähkön erillisiin kulutusmittauksiin.

Kaupungin tiloihin toteutetaan normaalit toiminnan vaatimat maadoitus- ja potentiaalintasausjärjestelmät. Potentiaalintasauskiskoja asennetaan rakennukseen vähintään jokaisen jakokeskuksen viereen, sekä IV-konehuoneisiin.

Kaupungin tiloihin ei toteuteta katkeamatonta sähkönjakeluverkkoa (UPS-verkko) tai kerrosjakamo kohtaisia UPS-laitteita. UPS-laitteiden toteutuksessa noudatetaan vuokrasopimukseen yhteydessä laadittavaa vastuurajataulukkoa.

Autolämmityspistorasioita ei toteuteta, henkilökunnan pysäköinti on osoitettu erilliseen pysäköintilaitokseen.

Kaupungin tiloissa pääkaapelointireitteinä käytetään kaapelihyllyjä ja muutaman kaapelin kaapelointireitteinä valaisinripustuskiskoja ja johtokanavia. Sähkö- ja tietoteknistenjärjestelmien kaapeloinneille toteutetaan rakennus- ja kerrostason pääreiteille kokonaan erilliset kaapelihyllyt. Mikäli jossain yksittäisessä tilassa käytetään yhteistä hyllyä, niin vahva- ja heikkovirtakaapelit tullaan erottamaan erotuslevyllä toisistaan. Kaapelointireitit ja sähkökalusteiden asennuspaikat suunnitellaan ja toteutetaan, yksittäiset kenttäpisteet poisluukuun, luokse päästävillä ja jälkiasennus varat omaavilla ratkaisuilla. Johtoreitit tehdään tehdasvalmisteisia osia käyttäen. Kaapelireittien kiinnitykset rakenteisiin tulee tarkastaa yhdessä rakennesuunnittelijan kanssa. Teknisiin tiloihin sekä aputiloihin rakennetaan asennusten vaatimat kaapelihyllyt sähkö- ja tietoteknisiä kaapelointeja varten. Kaapeloinneille varataan 25 % jälkiasennusvara myöhempiä asennuksia varten. Palonkestäväksi tarkoitetut johtotiet kannakoidaan valmistajan ohjeistuksen mukaisilla kiinnikeväleillä ja kiinnikkeillä.

Kaupungin tilojen opetus-, toimisto-, kirjasto- yms. tiloissa liitäntä- ja ohjauspisteet toteutetaan pääsääntöisesti metallisiin johtokanaviin tai sähköpieliin sekä seinä- ja alakattorakenteessa uppoasennuksena putkittamalla. Teknisissä tiloissa liitäntä- ja ohjauspisteet voidaan toteuttaa pinta-asennuksena.

Johtokanavina käytetään valkoiseksi pulverimaalattuja alumiini- tai teräskanavia, ellei arkkitehti ole muuta väriä niille määritellyt. Johtokanavissa tulee olla erilliset tilat tele- ja vahvavirtakaapeleille. Johtokanavia käytetään muun muassa työskentelytiloissa työpisteiden sähköistyksen johtoreittinä.

5.8.2.4 Laitteistojen sähköistys ja sähköliitäntäjärjestelmät

Kaupungin tiloissa käyttäjän laitteet ja laitteistot sähköistetään tavanomaisella niiden tarpeen edellyttämällä tavalla.

Kaupungin tiloihin toteutetaan tavanomaiset käyttöä palvelevat 1- ja 3-vaihepistorasiat käyttötarkoituksen ja kalustuksen mukaisesti. Kaikki pistorasiaryhmät varustetaan vikavirtasuojauksilla standardin mukaisesti.

Kaikki pistorasiat ovat lapsisuojattuja turvapistorasioita ja pistorasioissa käytetään kestumuovisia peitelevyjä. Pistorasiakalusteet ovat tavanomaisia valkoisia sekä esitystiloissa mustia vakiokalusteita.

Kaupungin tiloissa lattiarasioita ei toteuteta yleisenä sähkönjakeluratkaisuna tiloissa, vaan tarvittaessa tilojen keskialueiden sähkönsyöttö toteutetaan yläkautta esim. pistorasiapylväillä yms. Lattiarasioita voidaan toteuttaa neuvottelu-, kokous- ja esiintymistiloihin tarvittaessa.

5.8.2.5 Valaistus sisätiloissa

Kaupungin tilojen valaistus suunnitellaan ja toteutetaan voimassa olevien standardien vaatimukset täyttäväksi. Valaistuksen tulee olla työsuojelumääräysten ja ao. tilan suunnitellun toiminnan ja käyttötarkoituksen mukainen. Valaistusratkaisujen tulee noudattaa kiinteistöille määritettyä energialuokkavaatimusta ja ne tulee ylläpitää energiatehokkaalla tavalla. Erikoistapauksessa ja

erikseen vuokralaisen kanssa sovittuna sekä dokumentoituna, voidaan poiketa standardin valaistustasosta ylös tai alaspäin.

Kaupungin tilojen valaistus suunnitellaan ja toteutetaan led-valaisimia käyttäen. Valaisimet valitaan tilojen arkkitehtuuriin sopiviksi. Riippuvia valaisimia ei käytetä kuin erikoistapauksessa vuokralaisen kanssa erikseen sovitusti. Valaisimien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota laatuun, kustannustehokkuuteen ja huollon helppouteen. Käyttöikä ja vikaantuminen 100 000 h (L80B50). Värintoisto indeksi vähintään RA > 80 (toimisto, opetustilat, yleiset tilat) Häikäisy suojaus UGR < 19. Vakiovalaistuksen väriämpötila 4000 K. Tästä poikkeavat väriämpötilat käydään läpi tilaajan/käyttäjien kanssa myöhemmässä vaiheessa.

Kaupungin tilojen valaistusta ohjataan esim. Helvar Digidim Dali-valaistuksenohjausjärjestelmällä tai vastaavalla järjestelmällä. Valaistusjärjestelmällä pystytään ohjaamaan valaistusta hyvin monipuolisesta, tarpeenmukaisesti sekä energiatehokkaasti. Kaikissa tiloissa hyödynnetään läsnäolotunnistus- toimintoa, kun se on tilan toiminnan tai käyttöajankohdan kannalta järkevää. Turvallisuuden kannalta sellaiset tilat, joissa on pyöriviä koneita tms. varustetaan lisäksi kiintein DALI-ohjauspainikkein. Tiloissa, joissa ei työskennellä jatkuvasti, käytetään liiketunnistusohjausta. Soveltuvilta osin käytetään hyväksi vakiovalo-ohjausta, jonka käytöstä sovitaan vuokralaisen kanssa erikseen.

Kaupungin tilojen opetus-, ryhmä-, pienryhmä-, lepo-, toimisto- ja neuvotteluhuoneet sekä yhteistilat varustetaan valaistuksen himmennyksellä. Yleisötilojen valaistusta ohjataan lisäksi aikaohjauksilla. Teknisissä tiloissa valaistusta ohjataan kytkin- tai painikeohjauksena.

Sosiaali-, siivous-, varasto- ja niihin verrattavat tilat varustetaan 230VAC läsnäolo-tunnistustoiminnolla. Teknisissä tiloissa valaistusta ohjataan kytkin- tai painikeohjauksena.

Kaupungin tilojen valaistuksen ohjaukset ja ohjelmoinnit suunnitellaan ja toteutetaan Tilapalvelut Oy:n sähkösuunnittelu- ja Dali-ohjelmointiohjeiden mukaisesti.

Yleisötiloissa, joissa tarvitaan puhe- ja ohjelmaaäänentoistoa, ns. näyttämöalueelle toteutetaan esitysvalaistus.

Aula-alueilla tehosteseiniä yms. erikoiskohteiden kohdevalaistus toteutetaan kosketinkiskoon asennettavilla valaisimilla.

Tiloissa, joissa ei ole valaistuksen säätöä tai muuta ohjausautomaatiikkaa, valaisimet ryhmitellään siten, että tilan yleisvalaistusta voidaan ohjata tilan valaistustarpeen mukaan.

5.8.2.6 Valaistus ulkotiloissa

Hiedanrannan kaupunginosalle on laadittu valaistuksen yleissuunnitelma (2022), jonka tavoitteena on luoda suuntaviivat kaupunkikuvallisesti harkitun ja ehjän valaistuksen luomiseksi siten, että pimeänajan ilmeestä tulee yhtenäinen kokonaisuus eriaikaisesta suunnittelusta ja rakentumisesta huolimatta. Valaistuksen yleissuunnitelma huomioi myös BREEAM Communities -aluesertifikaatin

mukaiset kestävän kaupunkikehityksen näkökulmat, joihin valaistusratkaisujen tarkemmassa suunnittelussa on tärkeää kiinnittää huomiota. Kestävän kehityksen näkökulmat liittyvät erityisesti valaisinten energiatehokkuuteen sekä häiriövalon minimointiin ja valosaasteen ehkäisyyn.

Ulko-alueen toiminnan vaatimukset tulee huomioida aluevalaistuksessa. Rakennuksen julkisivuihin suunnitellaan ja toteutetaan hillitty, rakennuksien tyyliin sopiva valaistus sekä pääkatselusuuntiin julkisivuvalaistus. Julkisivuvalaistusta tai erikoisvalaistusta toteutettaessa huomioidaan kuitenkin, että kaiken ylimääräisen häikäisyn välttäminen on tärkeää. Valaisimina käytetään Led-tekniikkaan perustuvia valaisimia. Led-näyttöjen käyttö valomainoksina ei sen sijaan ole sallittua. Valaisimien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota laatuun, kustannustehokkuuteen ja huollon helppouteen. Aluevalaistuksen valaisimet sijoitetaan pylväisiin sekä rakennuksen ulkoseiniin. Ulkovalaistusta ohjataan rakennusautomaatiosta aikaohjelmalla sekä ulkovalaistustason mukaan, ja valaistuksen himmentämis- ja sammutusmahdollisuudet ovat suositeltavia.

5.8.2.7 Tietojärjestelmät

Kaupungin tiloihin suunnitellaan ja toteutetaan normaalit käyttäjän toimintaa tukevat sekä turvallisuuden varmistavat tietojärjestelmät.

Kaupungin tiloihin toteutetaan kattava yleisäänentoistojärjestelmä (paloilmoitinjärjestelmän palokelloja täydentävänä osana). Järjestelmällä välitetään rakennuksen eri osiin pakkosyöttöisenä normaalit kuulutukset ja mahdolliset automaattiset hätäkuulutukset. Muiden kuin hätäkuulutusten äänenvoimakkuus on säädettävissä aluekohtaisesti.

Kaupungin tiloihin toteutetaan pääsääntöisesti kaikki tilat kattava (lukuun ottamatta WC-tiloja sekä pieniä muutaman neliön varastotiloja) yleiskaapelointistandardien mukainen tietoliikennekaapelointi-järjestelmä. Järjestelmä liitetään teleoperaattorin verkkoon pääjakamon kautta. Verkko rakennetaan kategorian CAT 6A U/FTP mukainen verkkokaapelointi. Pääjakamon ja kerrosjakamoiden välillä käytetään sekä kuitukaapelointia että CAT 6A -kaapelointia pituudesta riippumatta. Käyttäjien WLAN- verkko (tukiasemat) ja Info -TV järjestelmä toteutetaan yleiskaapelointia käyttäen. Laitehankinnat tehdään vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavan vastuurajataulukon mukaisesti).

Kaupungin tiloihin toteutetaan kuva- ja puheyhteydellinen ovipuhelinjärjestelmä pää- ja iltakäytön sisäänkäyntioville. Vastauskojeet sijoitetaan vahtimestarille sekä toimijoiden tiloihin.

Vastauskojeessa on oven avaustoiminto sekä avaustoiminnon siirto Tampereen kaupungin henkilökunnan matkapuhelimiin. Toteutettavassa järjestelmässä tulee huomioida Tampereen kaupungin tietoturva-vaatimet, järjestelmän moitteettoman toiminnan turvaamiseksi.

Kaupungin tiloihin toteutetaan AV-tekniikan vaatimat johtotiet sekä kiinteästi asennettavat kaapeloinnit liittimiseen. Laitehankinnat tehdään vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavan vastuurajataulukon mukaisesti. Tilojen AV-järjestelmät pitävät sisällään kaikki esitystekniikan osa-alueet: esitysvaistus-, mekaniikka-, ääni- ja kuvajärjestelmät. Lisäksi tiloihin suunnitellaan näitä palvelevat tietoverkot ja sähkönohjukset. Tilat sisältävät erittäin monta eri AV-järjestelmiä vaativaa tilatyyppeä, kuten esimerkiksi esiintymis-, harjoitus-, opetus-, galleria-, neuvottelu- ja toimistotiloja.

Kaupungin tiloissa, joissa tilaisuuden järjestämisessä tarvitaan puhe- tai ohjelmaaäenentoistoa, tulee ottaa huomioon kuulurajoitteisten asettamat vaatimukset tilojen äänijärjestelmille. Tarvittavat tilat varustetaan induktiosilmukoilla ja vahvistimilla tai vaihtoehtoisesti langattomalla tukijärjestelmällä.

Kaupungin tiloihin toteutetaan Virve- ja matkaviestinlaitteiden laajakaistainen sisäpeittoantenniverkko ja laitetilavaraukset matkapuhelinverkon operaattorilaitteille. Toteutuksessa varmistetaan teleoperaattorien toistin- sekä valokuituliitännän käyttömahdollisuus järjestelmälle. Virve-kuuluvuusvaade varmistetaan rakennuslupahakemuksen yhteydessä pelastusviranomaiselta tarvekartoituslomakkeella.

Kaupungin tiloissa henkilökunnan työ-, neuvottelu-, taukotilojen käyntiovelle toteutetaan tavanomainen varattuvalojärjestelmä.

Kaupungin tiloissa LE-WC tilat varustetaan ohjeiden mukaisilla hälytyslaitteilla, jotka ovat kuitattavissa tilakohtaisesti. LE-hälytys WC:n ulkopuolella ja rinnakkaishälytys vahtimestarien työtilassa hälytyssummerilla ja merkkivalolla.

Kaupungin tiloihin toteutetaan kattava ajannäyttöjärjestelmä, keskuskellolla ohjattavia viisarisivukelloja käyttäen.

5.8.3 Energialuokkatavoite

Rakenteiden, rakennusosien ja teknisten järjestelmien valinnoissa huomioidaan koko hankkeen elinkaaren aikainen energiankulutus ja käyttökustannukset.

Energiatehokkuus varmistetaan mm. varustamalla ilmastointijärjestelmä tehokkailla korkean hyötysuhteen LTO-laitteilla. Lisäksi ilmastointikoneiden järkevällä palvelualuejaolla ja ohjauksella varmistetaan koneiden käynti todellisen käyttötilanteen ja -tarpeen mukaan.

E-lukuarvio on 166 kWhE/(m² vuosi), joka vastaa vuoden 2018 energiatehokkuussäädösten mukaista energiatehokkuus-luokka B.

5.8.4 Toiminnan asettamat vaatimukset turvallisuudelle ja varustelutasolle

Kaupungin tiloihin suunnitellaan ja toteutetaan normaalit viranomaisten edellyttämät turvajärjestelmät.

Kaupungin tiloihin toteutetaan poistumisvalaistus-, paloilmoin-, savunpoisto ja palo-ovien ohjauksjärjestelmät määräysten ja suunnitteluohjeiden mukaisesti.

Kaupungin tilojen ulko-oville ja pääkäyttäjryhmiä rajaaville oville toteutetaan kulunvalvontaa (esim. Timecon tai samantyyppinen koko kiinteistöä palveleva järjestelmä). Työaikapääätteelle varataan henkilökunnan käyntiovelle päätteen asennuksen mahdollistava kaapelointivaraus. Omatoimi-iltakäytön sisääntuloihin ja kulkureitille toteutetaan käyttäjien

mobiililaitetunnistautuminen oven avaamiseksi esim. Stanley Flow (tai samantyyppinen koko kiinteistöä palveleva järjestelmä) järjestelmällä luoduilla käyttöoikeuksilla.

Kulunvalvonnanjärjestelmän toteutuksessa noudatetaan vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavaa vastuurajataulukkoa.

Tilojen ja turvallisuusvyöhykkeiden välisen lukituksen pitää olla järjestetty siten, ettei määritellyille turvallisuusvyöhykkeille pääse oikeudettomia. Rakennuksen toimintojen välistä lukitusta käytetään yhtenä kulunvalvonnan elementtinä ja se on keskeisin vyöhykejaon mahdollistava tekijä. Korotetun tai korkean tason käsittelytiloihin ei tule päästä ilman myönnettyä oikeutta ja sähköistä kulunvalvontaa.

Vakituinen henkilöstö käyttää kuvallista henkilötunnistetta ja korotetun tason turvallisuusvyöhykkeelle saapuessaan henkilökohtaista kulkutunnistetta tai avainta. Kiinteistön toteutetaan sen reunatilat ja kuoren kattava murtoilmaisujärjestelmä, joka sovitetaan kaupungin tiloihin tarpeellisessa laajuudessa. Järjestelmän käyttölaitteet sijoitetaan henkilökunnan pääasiallisten sisään-tulo-oven yhteyteen. Järjestelmän keskuslaitteet sijoitetaan keskeiselle paikalle sijoitettavaan teletilaan. Rikosilmoitinjärjestelmä liitetään esim. Alerta-hälytyksensiirotjärjestelmän (tai vastaava) kautta vartiointiliikkeeseen. Rikosilmoitinjärjestelmän toteutuksessa noudatetaan vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavaa vastuurajataulukkoa.

Kaupungin tiloihin toteutetaan kameravalvontajärjestelmä. Kuvantallennus tapahtuu kohteessa, mutta tallennin liitetään kaupungin tietoliikenneverkkoon. Kamerat ovat IP-kameroita säädettävällä optiikalla ja sille toteutetaan pääsääntöisesti oma lähiverkko, johon voidaan käyttää ns. kiinteistöverkon verkkoyhtymiä. Tallennin varustetaan kahdennetulla virtalähteellä sekä verkkokortilla. Yleisvalvontana kuvataan lukion ulkokuori kauttaaltaan, iltakäytön sisätilat ja yleis- ja käytävätilat sekä tunnistusvalvontana sisäänkäynnit sisäpuolelta. Kameravalvontajärjestelmän toteutuksessa noudatetaan vuokrasopimuksen yhteydessä laadittavaa vastuurajataulukkoa.

Kaupungin tiloihin toteutetaan turva- ja poistumisvalaistusjärjestelmällä. Järjestelmä valitaan siten, että järjestelmä tekee automaattisesti kuukausitestit. Valaistusta valvontaan tilakohtaisesti, liittämällä valvonta yleisvalaistuksen kanssa saman suojalaitteen taakse. Valaisimiksi valitaan tilojen yleisilmeeseen soveltuva valaisin.

Kaupungin tiloihin toteutetaan viranomaismääräysten mukainen automaattinen paloilmoitinjärjestelmä. Viranomaisen niin vaatiessa järjestelmä toimii osana yleistä kuulutusjärjestelmää niin, että palotilanteessa evakuoitinkuulutus sekä palohälytys vuorottelevat kuulutusjärjestelmän kautta. Järjestelmä tehdään SFS-EN 54 standardin mukaisesti ja järjestelmä liitetään Alerta-hälytyksen siirtojärjestelmään. Paloilmoitinjärjestelmä on akkuvarmennettu. Korkeat tilat valvontaan esimerkiksi näyttönotolla tms. Tavanomainen ilmaisintyyppi on monikriteeri-ilmaisin. Järjestelmän kaapeloinnit ja johtoreitit toteutetaan kokonaan palonkestävänä.

Valtaosa rakennuksen turvallisuustasosta koostuu julkisesta tilasta, sekä perustason työskentelytilasta, kuten toimistohuoneista (ST IV). Henkilöasiakirja- tai muun salassa pidettävän tiedon säilytys- ja käsittelytilat sijoitetaan korotetun tason tiloihin. Nämä tilat määritellään hankesuunnitteluvaiheessa tehtävässä erillisessä riskienarvioraportissa ja tiloista laaditaan vyöhykekartta.

Rakennus varustetaan ulkopuolisella salamasuojajärjestelmällä (salamasuojaluokka I – IV suuret julkiset ja liikerakennukset). Sähköpääkeskus varustetaan ylijännitesuojilla ukkoperäisten ylijännitteiden torjumiseksi.

5.8.5 Palotekniikka

Kohde varustetaan automaattisella sammutuslaitteistolla ja hätäkeskukseen kytketyllä paloilmoinnilla, mikä mahdollistaa suuremmat palo-osastokoot ja pidemmät poistumismatkat. Vesilähteenä käytetään joko kunnallista runkovesijohtoa, mikäli siitä saadaan riittävä virtaama tai vaihtoehtoisesti sprinklerivesiallasta. Osassa tiloista ei voida käyttää vesisammutusjärjestelmää, ne tilat suojataan esimerkiksi kaasusammutusjärjestelmällä.

Kohteessa tullaan hyödyntämään oletettuun palonkehitykseen perustuvaa suunnittelua, joten kohteen paloluokka on P0 (P1).

Kohteessa on useaan kerrokseen avoimia aulatiloja, joten palo-osastokoot kasvavat suureksi, koska kerrososastointia ei voida toteuttaa kaikissa tiloissa. Mikäli palo-osastokoot ylittävät paloturvallisuusasetusten mukaiset enimmäisalot, tulee riittävä turvallisuustaso tarkastella oletettuun palonkehitykseen perustuen.

Poistumisturvallisuuden osalta jokaiselta poistumisalueelta tulee olla vähintään kaksi uloskäytävää eli rakennukseen tulee lisätä uusia uloskäytäviä. Poistumisturvallisuutta voidaan tarkastella oletettuun palonkehitykseen perustuen, mikäli palo-osastokoot tai poistumismatkojen pituudet ylittävät paloturvallisuusasetusten mukaiset taulukkoarvot. Poistumisturvallisuuden varmistaminen simuloinneilla on tarpeen mm suuren henkilömäärän kuten Kuorimon tiloissa.

Kohteen savunpoisto järjestetään pääasiassa koneellisesti savunpoistopuhaltimilla. Savunpoisto ylimmissä kerroksissa ja julkisivun vastaisissa tiloissa voidaan hoitaa myös painovoimaisesti. Savunpoiston virransaanti varmistetaan kiinteistön varavoimakoneella. Kohteeseen saatetaan tarvita automaattista savunpoistoa, mikäli poistumisturvallisuus niin edellyttää.

5.8.6 Akustiikka

Ympäristömelu, runkomelu ja värinä

Kohteen vierestä kulkee raitiotie, jonka aiheuttama melu, runkomelu ja värinä vaikuttavat kohteen ääniympäristöön. Tampereen kaupungin vuoden 2022 meluselvityksen ennusteessa vuoden 2040 päiväajan melutaso olisi noin LAeq,07-22 55...65 dB raitiotien puoleisilla julkisivuilla. Raitiotien aiheuttaman melun, runkomelun ja värinän vaikutus tulee arvioida suunnitelmien tarkentuessa.

Kohteen talotekniikan ja toiminnan aiheuttaman melun vaikutusta läheisiin asuntoihin tulee arvioida suunnitelmien tarkentuessa.

Äänieristys

Kohteen olemassa olevien säilytettävien rakenteiden äänieristys vaihtelee. Arvion perusteella osalle julkisivuista tarvitaan äänieristystä parantavia rakenteita. Säilytettävät välipohjat ja yläpohjat tarvitsevat laajasti äänieristystä parantavia rakenteita. Säilytettävät väliseinät ovat suurelta osin entisiä ulkoseiniä, jotka tarvitsevat osin äänieristystä parantavia rakenteita. Uudet rakenteet tulee suunnitella siten, että niillä saavutetaan tilojen käyttötarkoitus huomioiden riittävän hyvät ääniolosuhteet.

Huoneakustiikka

Kohteen tiloihin on suunniteltu akustisesti keskenään hyvin erilaisia toimintoja. Tämä edellyttää useiden erilaisten huoneakustisten ratkaisujen toteuttamista, jotta tilojen toiminnalliset ja käytettävyyksvaatimukset voidaan täyttää. Tarvittavat ratkaisut vaihtelevat kevyistä, pintaan liimattavista akustiikkalevyistä, vaativampiin monikerroksisiin ääntä eristäviin, hajottaviin ja vaimentaviin rakenteisiin. Lisäksi osassa tiloista on tarkoituksenmukaista varautua huoneakustiikan muunneltavuuteen esimerkiksi verhoratkaisujen avulla.

6 LIITTEET

- Tilaohjelma, Hiedanrannan Kehitys Oy ja Tampereen kaupunki, 2/2026
- Tehdas, konseptikäsikirjan tiivistelmä, Suunnittelutoimisto Amerikka Oy, 3/2026
- Tontinkäyttösuunnitelma, ARCO Architecture Company Oy, 2.3.2026
- Hiedanrannan kulttuuritilat - Osallistavan suunnittelun prosessi, ARCO Architecture Company Oy, 2/2026

Luottamushenkilöiden käytettävissä lisäksi:

- Hiedanrannan kulttuuritilat, pohjakaaviot, ARCO Architecture Company Oy, 27.1.2026

Lisäksi käytettävissä:

- Tampereen kaupungin suunnitteluohjeet:
<https://tamperetilapalvelut.fi/materiaalipankki/suunnitteluohjeet/>
- Linkki asemakaava-aineistoon: [LIELAHTI, selluloosatehtaan ja Lielahden kartanon alue, asemakaava nro 8893 \[Tampereen kaupunki - Kaupunkisuunnittelu - Kaupunkiympäristö uudistuu\]](#)
- [Kulttuurin palveluverkkosuunnitelma 2035 \[Tampereen kaupunki - Organisaatio - Palvelualueet\]](#)